

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΓ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19.—Τηλ. 227-689 | 15 Νοεμβρίου 1966 | ΑΡ. 22

ΕΡΩΤΩΜΕΝ

Ἡ περὶ τὸν ὄρθρον καὶ ἅμα σχεδὸν τῷ Ἠλίῳ ἀνίσχοντι ἐπιψήφισις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ νομοσχεδίου ὑπὸ τῆς μικρᾶς λεγομένης Βουλῆς - καθ' ὃν μάλιστα ἀήθη τρόπον ἐπεψηφίσθη τοῦτο - δὲν ἀποτελεῖ δυστυχῶς λύσιν τῆς μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους ἀντιδικίας. Ἀλλ' ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐδικαίωσε περιφανῶς τὴν τόσον ἀνεπιτρέπτως καθυβρισθεῖσαν σεπτὴν ἡμῶν Ἱεραρχίαν, διὰ τὰς γενομένας ὑπ' αὐτῆς χειροτονίας καὶ μεταθέσεις. Ἀφ' ἐτέρου δὲ ἐβεβαίωσε καὶ διετράνωσεν ἐμφανέστερον τὴν κρατοῦσαν ἀτυχῶς εἰς τοὺς φορεῖς τῆς πολιτειακῆς ἐξουσίας τυφώδη καὶ ἀπαράδεκτον ἀντίληψιν, ὅτι ἡ πνευματικὴ ἐξουσία τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ παραμένῃ δορυάλωτος καὶ «δοῦλον συστέλλουσα πτερόν» πρὸ τῶν ἐκάστοτε κοσμοαρχούντων. Καὶ ἀπέβη δυστυχῶς τόσον ἀχωρίστως σύνοικος εἰς τὰ πνεύματα ἐνίων ἢ πολιτειακοῦ αὐτῆ πλάνη - τὴν ὁποίαν ὅλως ἀθέσμως ἐπέβαλον οἱ Βαυαροὶ - ὥστε δόκιμος δημοσιογράφος νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ὑποχώρησιν τῆς Πολιτείας, ὡς «ἐν ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἀτυχήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους»!

*

Καὶ ὅμως ἡ ἐν Χριστῷ παρηρησία καὶ τὸ ἀδούλωτον καὶ ἀπτωτον φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν προστάσιαν τῆς ἱεραῆς παρακαταθήκης, τὴν ὁποίαν ἐνεπίστευσεν εἰς αὐτὴν ὁ θεὸς τῆς Ἰδρυτῆς, ἀποτελεῖ καὶ θ' ἀποτελεῖ ἔσσει ἐπεὶ ἡ ἐξουσία τῆς. Θὰ ἦτο δὲ ἀσφαλῶς προδοσία τῆς ἀποστολῆς τῆς ἢ τυχὸν ἀνοχὴ τῆς καὶ ἡ σιωπὴ τῆς διὰ τὴν καταδούλωσιν τῆς πνευματικῆς τῆς ἐξουσίας

καὶ διὰ τὴν κολόβωσιν τῆς θεοπαραδότου ἐκκλησιαστικῆς τῆς οἰκονομίας καὶ διατυπώσεως. «Ὅσφ ψυχὴ σώματος κρείσσων, τοσοῦτω ἱερωσύνη βασιλείας. Ὅσοι δὲ συγχέουσι τάξεις, ὑφαρπάζοντες ἑαυτοῖς ἀξιώματα, καὶ ἐπιτρέποντες ἑαυτοῖς τυραννικῶς τὰ μὴ δίδόμενα, παροργίζουσι τὸν Θεόν, παροξύνουσιν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν διατάξαμενον, λυποῦσι δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον», λέγουσιν, σαφῶς σαφέστατα, αἱ Ἀποστολικαὶ Διατάξεις.

*

Εἶναι διὰ τοῦτο ἀκατανόητος ἀληθῶς ἢ ἔλλειψις ψυχικῆς ἱκανότητος, ὅπως οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Κράτους ἀποσκοραχίσωσι τὴν ὅλως ἐκθεσμον αὐτὴν ψυχολογίαν, ἢ ὁποία συχνότατα ὠδήγησε καὶ ὠδηγεῖ εἰς συγκρούσεις καὶ εἰς δυσαρρεσκείας, τὴν Πολιτείαν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ λέγομεν τοῦτο, ἐν θλίψει καὶ ὀδύνη πολλῇ. Καὶ τοσοῦτω μᾶλλον ὅσφ ἡ Ἐκκλησία μας οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἐπαυσε πιστεύουσα εἰς τὸν Ἐθνικὸν χαρακτῆρα τῆς ἀποστολῆς τῆς, καὶ ἐπιθυμοῦσα διακαῶς ἰσχυροῦς καὶ ὀλοὲν κρατυνομένους τοὺς μετὰ τῆς Πολιτείας δεσμούς τῆς. Θὰ ἦτο ὅμως, ἐπαναλαμβάνομεν, προδοσία καὶ πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ γαλακτοτροφῇ τὰ τέκνα τῆς διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, ἐὰν δὲν ἐνεμεν ἀμεταθέτως εἰς τὸ δίκαιον αἵτημα τῆς συναλληλίας τῶν σχέσεών τῆς πρὸς τὴν Πολιτείαν. Καὶ ὅπως αὐδεὶς ἐκκλησιαστικὸς νόμος εἰσάγῃται εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν χωρὶς τὴν σύμφωνον γνῶ-

μην τῆς Ἐκκλησίας», ὅπως σαφέστατα διευπλώθη τοῦτο εἰς ἐμπεριστατωμένον ὑπόμνημα, τὸ ὁποῖον ἡ σεπτὴ ἡμῶν Ἱεραρχία ὑπέβαλεν εἰς τὴν Δ' Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν.

*

Δυστυχῶς ὅμως οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Πολιτείας, ἐμποτισθέντες ἐπὶ ἓνα καὶ ἥμισυ σχεδὸν ἡδὴ αἰῶνα ἀπὸ τὸν ἄκρατον τοῦ νόθου καὶ ξένου πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον παράδοσιν πολιτειοκρατικοῦ συστήματος, ἐμμένουσιν εἰς αὐτό. Ἐνῶ τοῦτο εἶναι καὶ θὰ εἶναι προφανῶς δημιουργὸν ἀντιθέσεων καὶ συγκρούσεων μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, αἱ ὁποῖαι ἀναμφισβητήτως ἀποβαίνουν ἄκρως εἰς ἀμφοτέρους ἐπιζήμιοι. Τοῦτο δὲ εἰς μίαν ἐποχὴν κρίσιμον, καθ' ἣν ἐτοιμάζεται καρποφόρος διάλογος ἀγάπης καὶ τῆς ἀληθείας μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ δὲ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἡ ἀρχαιότερα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ κληρονόμος καὶ φορεὺς τοῦ ἀσινουῶς καὶ γνησίου χριστιανικοῦ πνεύματος, καλεῖται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐκρινῆ ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας καὶ εἰς τὴν ἐπιβαλλομένην ἐνότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

*

Καὶ ἐπειδὴ πολὺς ἀτυχῶς «ὀλιμὸς τῆς ἀληθείας» παρ' ἡμῖν, τὸ δὲ ζήτημα τῶν ὀρθῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας εἶναι ὅλως βασικὸν καὶ θεμελιώδες διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Ἔθνους, εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῶσι περαιτέρω καὶ τὰ ἑξῆς.

Σπανίως δηλαδὴ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν γίνεται τὸ πρέπον διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν εἰδικῶν καὶ τῶν καταλλήλων εἰς τὰς καταλλήλους θέσεις. Τοῦ κανόνος ὅμως σχεδὸν τούτου ἐξαιρεῖται, ἀπὸ μακροῦ χρόνου, ὁ τομεὺς τῆς Πολιτείας, ὁ ἀσχολούμενος μὲ τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ τόσον ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς Ὁρησκευμάτων, ὅσον ὁ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος καὶ ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, αἱ κυριώτεροι δηλαδὴ θέσεις διὰ τὴν εἰσῆγησιν καὶ ἐφαρμογὴν ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς, κατέχονται ὑπὸ Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ὑπὸ τῶν ἀρμοδιωτέρων δηλαδὴ πρὸς τοῦτο.

Καὶ ἐνέχει τοῦτο ὑψίστην ἀναμφιβόλως

σημασίαν. Καθ' ὅσον οἱ ἐκάστοτε Ὑπουργοὶ συμβαίνει, ὄχι μόνον νὰ μὴ εἶναι γινώσται τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἀλλὰ καὶ νὰ παρέρχονται ἐνίοτε ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον, γοργότερον νέφους φερομένου ὑπὸ τοῦ Βορῶ. Παραμένοντες ὅθεν αὐτοὶ μονιμώτερον εἰς τὰς καιρίας τῶν θέσεις εἶναι, μὲ τὸ ὑψηλὸν τῶν κῦρος καὶ μὲ τὴν βαθεῖαν τῶν ἐπιστημονικῆν κατάρτισιν, οἱ κυρίως ὑπεύθυνοι σύμβουλοι τῶν Κυβερνήσεων, εἰσηγούμενοι, ἐν παντὶ καὶ πάντοτε, τὰ δέοντα καὶ ἐναρμονίζοντες τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

*

Παρὰ ταῦτα, οὔτε τὸν ἐμπρέποντα Καταστατικὸν Χάρτην ἀπέκτησεν ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία μας, ἡ ὁποῖα, ὅλως ἀσυμφόρως ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, παραμένει διεσπασμένη δι-οικητικῶς. Οὔτε τὸ σπουδαιότατον ζήτημα τῆς μορφώσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου ἔχει ἐπιλυθῆ. Καὶ ἐπὶ δώδεκα ἡδὴ ὀλοκλήρους μῆνας παρέμεινεν, ὅλως ἀνεπιτρέπτως, ἄλυτον τὸ ἀνακύψαν, ἐξ ἀυστάτου ὅλως ἀφορμῆς, Ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα.

*

Εἰς ποῖον λοιπὸν ἐρωτῶμεν ἀνήκει ἡ εὐθύνη; Τίς πταίει διὰ τὴν προχειρότητα τῶν μέτρων τὰ ὁποῖα ἐνίοτε λαμβάνονται καὶ διὰ τῶν ὁποίων βλάπτεται προφανῶς ἡ ὄλη - πνευματικὴ καὶ ὕλική - τῆς Ἐκκλησίας οἰκονομία; Καὶ δὲν γράφομεν ταῦτα, διὰ νὰ ἐπικρίνωμεν τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον εἰσήγαγεν εἰς τὴν διοίκησιν τοὺς Καθηγητὰς τῆς Θεολογίας. Ὀρθότατα καὶ ἐσκέφθη καὶ ἐπραξεν. Θέλομεν ὅμως, ὅπως οἱ ἴδιοι διαπρεπεῖς μας καθηγηταί, ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπεύθυνος πολιτικὴ μας ἡγεσία ἐρευνήσουν, ἀπὸ κοινοῦ καὶ μὲ τὴν ἐμπρέπουσαν περιωπὴν καὶ ἀντικειμενικότητα, τί συμβαίνει ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Διότι τὸ ζήτημα τῶν ὀρθῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας εἶναι καθ' ἡμᾶς τὸ βασικώτερον καὶ τὸ πρῶτιστον, διὰ τὴν ἐπιδιωκομένην Κρατικὴν μας ἀνασυγκρότησιν. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μας εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ Ἔθνους ἡμῶν. Καὶ «περιφρουρουμένη καὶ κρατυνομένη, κρατύνει ἔτι μᾶλλον, αὐτὴ τὴν κρατύνουσαν αὐτὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν», ὅπως

Η ΕΝ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΩ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

Δ'

5) Ἡ θεωρία τῶν κλάδων (Branch Theology). Ἐσυστηματοποιήθη, ὡς εἴπομεν, ὑπὸ τοῦ Pusey καὶ τῶν Τρακταριανῶν, διηρῶνθη δὲ μετέπειτα ὑπ' ἄλλων, ἀποτελοῦσα κατὰ τὸν καθηγητὴν Μπρατσιώτην «ἀνάπτυξιν θεμελιώδους προτεσταντικῆς δόξης»¹. Ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου δὲν δύναται κατ' οὐδένα λόγον νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ, ἐφ' ὅσον κατ' αὐτὴν «οὐδέμία ἐκκλησία δύναται νὰ θεωρηθῇ σήμερον ὡς ἐκπροσωποῦσα μόνη τὴν Μίαν, Ἁγίαν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις ἐμφανίζεται νῦν διεσπασμένη εἰς τρεῖς καθολικοὺς ἰσχυροὺς πρὸς ἀλλήλους κλάδους, τὴν Ἀνατολικήν, τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν καὶ τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὰς ὁποίας συμπεριλαμβάνουν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους καὶ τὸν ἐπισκοπικὸν Λουθηρανισμόν (Σκανδιναβίαν, Φιλανδίαν κ.λ.π.), ἄλλοι δὲ καὶ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας. Ἐκάστης λοιπὸν τῶν ἐκκλησιῶν τούτων ἐν σχήματι διατελοῦσης καὶ εἰς πλάνας ὑποκειμένης, μόνον διὰ τῆς ἐνώσεως καὶ τοῦ ἀμοιβαίου πλουτισμοῦ πασῶν μέλλει δῆθεν νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ ἰδανικὸν τῆς Una Sancta». Ταῦτα κατὰ τὸν καθηγητὴν Μπρατσιώτην². Ὡς δὲ εἴπομεν καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Βελιγραδίου Εἰσηγήσει μας, κατὰ τὴν ἀσύστατον θεωρίαν τῶν κλάδων «θραυσθείσης τῆς ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν ἐδημιουργήθησαν διάφορα ἐπὶ μέρους σχήματα. Ἐθρυμματίσθη τὸ ἐνιαῖον ἀκόπτρον καὶ ἐν ἑκάστον τῶν τμημάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ κατέχει ἐν ἡ πλείονα τῶν θρυμμάτων τούτων. Τὸ ἐν τῷ ἄθραυστῶν, ἀλώβητον καὶ σῶν ἀκόπτρον δὲν ὑφίσταται παρὰ ὡς πλῆθος θρυμμάτων κατανεμημένων εἰς τὸ σύνολον τῶν δημιουργηθέντων σχισμάτων. Ἐχομεν, ὡς ἔλεγεν ὁ ἐπίσκοπος Haedlam εἰς σύσκεψίν τινα ἀνεπίσημον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μετ' ἐπιτροπῆς Ἀγγλικανῶν ἐν ἔτει 1940, τὸ Ὀρθόδοξον σχίσμα, τὸ Ρωμαϊκὸν σχίσμα, τὸ Ἀγγλικανικὸν σχίσμα, τὸ Λουθηρανικὸν σχίσμα κ.λ.π. Ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ἐθρυμματίσθη. Καὶ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου: «Καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς»; Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ Παύλου περὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι εἶναι αὕτη «στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας», τί ἔγνω; Ὁχι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ὑπάρχει. Καὶ αὕτη εἴμεθα ἡμεῖς, οἱ διατηροῦντες ἀνόθευτον τὴν διδασκαλίαν

1. Μν. ἔργ. σελ. 29.

2. Αὐτόθι.

ἔγραψεν ὁ πολὺς Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων. Διότι καλλιεργεῖ τὴν συνείδησιν τοῦ χρέους εἰς τὸν πολίτην· καὶ τὴν ἠθικὴν ἐκείνην εὐαισθησίαν, χωρὶς τὴν ὁποίαν ἀποβαίνει ἀνέφικτος καὶ ἡ κοινωνικὴ καὶ ἡ ἐθνικὴ προκοπή.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

καὶ παράδοσιν τῶν ὀκτὼ πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ».

**

6) Ὡς πρὸς δὲ τὴν Οἰκονομίαν ἤδη ἡ Ὀρθόδοξος ἀποστολὴ εἰς τὸ ΣΤ' συνέδριον τοῦ Λάμπεθ ἐν ἔτει 1920 ἐδήλωσεν, ὅτι «ἡ οἰκονομία δὲν ἰσχύει προκειμένου περὶ δογματικῶν ζητημάτων καὶ περὶ θεμελιωδῶν κανονικῶν καὶ ἄλλων διατάξεων». Καθορίζουσα δὲ καὶ τὴν ἔννοιαν αὐτῆς προσέθεσεν, ὅτι «ἀντιτίθεται αὕτη πρὸς τὴν ἀκριβείαν, καθ' ἣν πρόκειται ἐφαρμοζόμενοι ὅλοι οἱ ὅροι τοῦ ἐγκύριου καὶ κανονικοῦ»³. Παρόμοιά τινα εἶπε καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μελέτιος Μεταξάκης κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐν Λάμπεθ συζητήσεων τοῦ 1930, ὅτε προκληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Gloucester A. Headlam παρετήρησεν, ὅτι «ὑπάρχουσι δύο ἀρχαὶ ἐν τῇ Ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ 1) Ὁ αὐστηρὸς Κανὼν, 2) Ἡ Οἰκονομία. Τὸ πρῶτον εἶναι αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ τοῦ κανονικοῦ Δικαίου. Τὸ δεῦτερον εἶναι παρέκκλισις ἀπὸ τοῦ αὐστηροῦ κανόνος ἐν τισι περιστάσεσιν, ἀλλὰ πάντοτε ὑποκειμένη εἰς τὸ γενικὸν πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας»⁴. «ἡ ἀπόκλισις δὲ ἐκ τοῦ αὐστηροῦ γραμματος τοῦ Νόμου γίνεται πάντοτε ἐπὶ σκοπῶ, ὅπως τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου τηρηθῇ κάλλιον» καὶ «οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ χρῆσις τῆς οἰκονομίας ὅπου αὕτη προσκρούει πρὸς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς πίστεως»⁵. Καὶ ὡς οἱ Ὀρθόδοξοι Πατριάρχαι παρετήρησαν ἐν προγενεστέροις καιροῖς εἰς τοὺς Ἀνωμότους τῆς Ἀγγλίας, «ἐν τοῖς θελοῖς δόγμασιν οὐδαμοῦ χώραν ἔχει ποτὲ ἡ οἰκονομία ἢ συγκατάβασις. Ταῦτα γὰρ ἀσάλευτά εἰσι καὶ ὑπὸ πάντων τῶν Ὀρθοδόξων ὡς ἀπαραβάτα ἐν πάσῃ εὐλαβείᾳ διαφυλάττονται, καὶ ὁ μικρόν τι τούτων παραβαίνων ὡς σχισματικὸς καὶ αἰρετικὸς κατακρίνεται καὶ ἀναθεματίζεται καὶ ἀκοινωνήτος παρὰ πᾶσι λογίζεται»⁵.

Κατὰ ταῦτα «τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας», ὡς παρετήρησαμεν καὶ ἐν τῇ Εἰσηγήσει ἡμῶν, «δὲν γίνεται χρῆσις, ὅταν πρόκειται νὰ ἐπουλωθῇ τραῦμα κατενεχθὲν εἰς τὰ καιρία. Ἐρωτῶμεν: Ἐπιτρέπεται κατ' οἰκονομίαν, ἵνα γένηται δεκτὸς εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀνευ ἀναχειροτονίας λειτουργῶς ἐκ τῶν πρεσβυτεριανῶν ἢ ἐκ τῶν ἀβαπτίστων ἐπισκόπων, ὁποῖοι ὑπῆρξαν ἐν τισιν ἐκκλησίαις τῶν Ἰνδιῶν, παρ' αἷς τὸ βάπτισμα δὲν θεωρεῖται ἀπαραίτητον;». Τῆς οἰκονομίας γίνεται ἐφαρμογὴ, ὅταν διὰ τῆς οὐχὶ ἐν τοῖς οὐσιώδεσι παρεκκλίσεως ἀπὸ τῆς ἀκριβείας πρόκειται εἶτε νὰ προέλθῃ μεῖζον ἀγαθόν, εἶτε νὰ ἀποφευχθῇ μεῖζον κακόν, παρὰ ἐὰν ἐτρεῖτο τῆς ἀκριβείας ὁ κανὼν. Καὶ ἵνα ὀμιλήσωμεν διὰ τῆς γλώσσης τῶν Πατέρων, τῆς Ἐκκλησίας «ἐν ἡμερότητι συναγούσης τοῦς τὰ διάφορα φρονούντας, ἵνα ἀνα-

3. Βασ. Σταυροῖδου, Ὀρθοδοξία καὶ Ἀγγλικανισμὸς σελ. 102.

4. Αὐτόθι σελ. 102 καὶ 103.

5. Ἰ. Καρμύρη, Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα τῆς Ὀρθοδ. Καθολικῆς Ἐκκλησίας τόμ. 2 σελ. 808.

σφήλωσιν οἱ ἐκ τῶν τοῦ διαβόλου βρόχων αἰχμαλωτισθέντες» καὶ ἵνα «παντὶ τρόπῳ ἐκτελεσθῆ καὶ προσβοηθηθῆ ἡ καθολικὴ ἐνότης φανερωῖ κέρδει τῶν ἀδελφικῶν ψυχῶν», εἰς περιστάσεις, καθ' ἃς «τὸ ἀκριβὲς θορυβεῖ πολλοὺς καὶ τῶν νουνεχεστάτων» καὶ καθίσταται ἐμπόδιον «τοῖς σωζομένοις διὰ τὸ τῆς προτάσεως αὐστηρὸν» («ὀκνηροὺς») τούτους καθιστώσα πρὸς ἐπιστροφὴν⁶, γίνεται χρῆσις τῆς οἰκονομίας. Ἡ οἰκονομία λοιπὸν ἀποβλέπει «πρὸς τὸ συμφέρον τῶν τε προσερχομένων καὶ τῆς ἀποδεχομένης αὐτοὺς ἐκκλησίας, διότι κατὰ τὴν προσφῶ παρατήρησιν τοῦ Πηδάλου «βέβαια κακὴ οἰκονομία εἶναι αὐτῆ, ὅταν διὰ μέσου αὐτῆς οὔτε τοὺς ἐτεροδόξους ἠμποροῦμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν, καὶ ἡμεῖς παραβαίνομεν τὴν ἀκριβείαν τῶν ἱερῶν κανόνων»⁷. Ἐπὶ πλέον, ὡς ἐλέγομεν καὶ ἐν τῇ Εἰσηγήσει ἡμῶν («ἡ οἰκονομία δὲν χωρεῖ ἐκεῖ ὅπου ἡ παράβασις καὶ ζημία εἶναι εἰς τὰ κείρια θίγουσα σοβαρῶς τὸ δόγμα» προϋποθέτει δὲ πλήρη μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν τοῦ δι' ὃν γίνεται ἡ χρῆσις αὐτῆς καὶ τέλος ἀνοίγεται δι' αὐτῆς πρὸς στιγμὴν ἢ θύρα τῆς συγκαταβάσεως δι' ἀθετήσεως οὐχὶ σοβαρᾶς τῆς ἀκριβείας καὶ κλείει παρευθὺς αὐτῆ κρατούσης καὶ πάλιν εἰς τὸ ἐξῆς πλήρως τῆς ἀκριβείας»). Διότι κατὰ τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τῆς Θεοφυλάκτου⁸ «ὁ κατ' οἰκονομίαν ποιῶν τι οὐχ ὡς ἀπλῶς καλὸν τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ὡς πρὸς καιρὸν χρειωδὲς». Τῆς περιστάσεως δὲ τῆς ἀξιούσης τὴν κατὰ συγκατάβασιν κρίσιν καὶ ἐξοικονόμησιν παρελθούσης ἐπανερχεται ἐν πλήρει ἰσχύϊ ἡ τῶν κανόνων ἀκριβεία («καὶ οὐ χρῆ τὸ κατ' οἰκονομίαν διὰ τι χρῆσιμον εἰσενεχθὲν ὡς ὑπόδειγμα εἰλησθε καὶ ὡς κανόνα κρατεῖν εἰς τὸ ἐξῆς»⁹).

Ἐκ τούτων ἐπεταί σαφῶς, ὅτι οὐδεμία, ἀπολύτως οὐδεμία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ μέτρου τῆς Οἰκονομίας καὶ τῆς θεωρίας τῶν κλάδων εἴτε καθ' ἑαυτὴν λαμβανομένης, εἴτε πολλῶ μᾶλλον καὶ ἐν συνδυασμῶ καὶ συσχετίσει μετὰ τῆς ἀρχῆς τῆς comprehensiveness.

* *

7) Ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια καὶ ἀποφάσεις τοῦ Lambeth. Ὁ Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Θυατείρων ἐν συνεχείᾳ ἀναγνωρίζει κατ' ἀρχὴν, ὅτι «θέμα, ὅπερ χρῆζει διασαφήσεως διὰ τοὺς Ὀρθοδόξους εἶναι τὸ σχετιζόμενον πρὸς τὴν ἐξάσκησιν αὐθεντίας ὑπὸ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας»¹⁰. Προχωρῶν ὁμοῦς ἀποπειρᾶται νὰ υποστηρίξῃ, ὅτι «εὐρίσκειται παράλληλος κατάστασις ὡς πρὸς τὴν οἰκουμένην ἔκφρασιν ἀποφάσεως» καὶ ὡς πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἐπικύρωσιν τῶν ἀποφάσεων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων («ἐν ταῖς δύο Ἐκκλησίαις», τῇ Ὀρθοδόξῳ δηλαδὴ καὶ τῇ Ἀγγλι-

κανικῇ. Εἴμεθα καὶ πάλιν ἠναγκασμένοι νὰ διαφωνήσωμεν. Διότι ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, τὸ ζήτημα κυρίως δὲν συνίσταται εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τῶν ἀποφάσεων τῶν δικαστηρίων τούτων, ἀλλ' εἰς τὸ ἐὰν ὑπάρχουν τοιαῦται ἀποφάσεις καὶ εἰς τὸ ἐὰν ἡ comprehensiveness δὲν ἔχη δημιουργήσει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγγλίας κατάστασιν τινα γενικῆς ἀσυδοσίας. Ἀποτελεῖ δὲ ἡμιστὰ σοβαρὸν τεκμήριον περὶ τοῦ ὅτι λειτουργοῦν πράγματι ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια αἱ περιπτώσεις τῆς καταδίκης τῶν ἐπισκόπων King τοῦ Lincoln ἐν ἔτει 1889 ἢτοι πρὸ ὀγδοήκοντά που ἐτῶν, καὶ τοῦ Brown ἐν Ἀμερικῇ, καθ' ἣν στιγμὴν περιπτώσεις ὡς αἱ τοῦ Βιρμιγγάμης καὶ τοῦ Robinson, καθὼς καὶ τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀρχιδιακόνου παρέμειναν ἀκόλαστοι, καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀυτοκεφάλῳ, τῇ πρὸς τὴν εἰς πᾶσαν τὰς ἡπείρους ἐκτεινομένην Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν συγκρινομένη μὲν μικρὰν τινα ἐπαρχίαν αὐτῆς ἀποτελοῦσης, πολυαριθμότεραι καὶ καθαιρέσεις καὶ ἐκπτώσεις ἀπὸ τοῦ θρόνου των ἀρχιερέων κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐπισυνέβησαν. Ἐξ ἑτέρου ὁ Σεβασμιώτατος Θυατείρων περιπίπτει εἰς προφανῆ σύγχυσιν καὶ ἀντίφασιν ὡς πρὸς τὰ συνέδρια τοῦ Lambeth καὶ τὸν παραλληλισμὸν αὐτῶν πρὸς τὰς Συνόδους τῶν κατὰ τόπους Ἀυτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ πρὸς τὸ περιορισμένον κύρος τῶν ἀποφάσεων των. Ἐνῶ δηλαδὴ διακηρύττει ἐξ ἑνός, ὅτι «τὰ συνέδρια τοῦ Lambeth ἀποτελοῦν Γενικὴν Σύνοδον τῶν ἐπισκόπων τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀγγλικῆς κοινωνίας», πληροφορεῖ ἡμᾶς ἐξ ἑτέρου, ὅτι «τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν πρέπει νὰ ἐπικυρώσῃ ἡ Σύνοδος κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐκάστης Ἀυτοκεφάλου Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἵνα οὕτως ἔχουν κύρος δι' αὐτὴν. Ἡ οἰκουμένη ἐπομένως Παναγγλικανικὴ αὐθεντία κατορθοῦται διὰ τῆς ἀποφάσεως τῶν κατὰ τόπους Συνόδων, αἱ ὁποῖαι ἐπικυρώνουν τὰς ἀποφάσεις τοῦ Lambeth». Αἱ τοπικαὶ σύνοδοι ἐπικυρώνουν τὰς ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς συνόδου! Καὶ εἶναι λοιπὸν ἐλευθέρως μία τοπικὴ σύνοδος νὰ δεχθῆ ἢ νὰ μὴ δεχθῆ τὰς ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς συνόδου! Καὶ αὐτὸ λέγεται κύρος καὶ αὐθεντία ἐκκλησιαστικὴ καὶ δεσμοὶ ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας. Καὶ εὐρίσκει τοῦτο ὁ ἅγιος Θυατείρων ὡς παράλληλον κατάστασιν πρὸς τὴν παρ' ἡμῶν κρατούσαν, καθ' ἣν «αἱ κατὰ τόπους Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι λαμβάνουν ἀποφάσεις μεμονωμένως», «πλὴν ὁμοῦς αἱ ἀποφάσεις αὐταὶ διὰ νὰ ἔχουν Πανορθόδοξον κύρος καὶ χαρακτῆρα, δεόν ὅπως κυρωθῶν δι' ἀποφάσεως Πανορθόδοξου Συνόδου». Ἀλλὰ ταῦτα λέγων ὁ ἅγιος Θυατείρων συνεπιβεβαιοῖ μεθ' ἡμῶν, ὅτι παρ' ἡμῶν οὐχὶ αἱ τοπικαὶ σύνοδοι ἐπικυροῦν τὰς ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς καὶ Πανορθόδοξου, ἥτις θὰ ἀντεστοίχει πρὸς τὸ συνέδριον τοῦ Lambeth, ἀλλ' ἡ Γενικὴ καὶ Πανορθόδοξος ἐπικυροῖ ἢ καὶ ἀκυροῖ ἀνατιφάτως καὶ τελεικῶς οἰασθήποτε ἀποφάσεις οἰασθήποτε συνόδου τοπικῆς οἰασθήποτε ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας. Τὸ παρ' ἡμῶν συνεπὶς καθεστὼς τοῦτο, σύμφωνον πρὸς τὴν ἀνέκαθεν πρᾶξιν τῆς Μιᾶς Καθολικῆς Ἐκκλησίας,

6. Καν. 75 καὶ 77 τῆς ἐν Κερθαγένῃ Κυρίλλου Ἀλεξ. ἐπιστ. 87 Migne 77, 376, M. Βασιλ. κανὼν 1.

7. Π. Μπρατσιώτου ἐνθ' ἀν. σελ. 46.

8. Θεοφυλ. εἰς τὸ Γαλατ. ε' 11 Migne 124, 1013.

9. Βαλαμῶν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς Γ' Οἴκου. Συνόδου περὶ Εὐσταθίου, Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Συντ. Γ. Κανόνων τόμ. Β' σελ. 214.

10. Σελ. 6 τῆς Εἰσηγήσεως.

τῆς μήπω ἀποσχιθείσης, προδήλως εἶναι ὅπως ἀντίθετον καὶ οὐχὶ «παράλληλος κατάστασις» πρὸς τὸ κρατοῦν ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ.

* * *

8) Τὰ συμβολικὰ βιβλία τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Σεβασμιώτατος Θυατείρων ὁμολογεῖ, ὅτι αἰεὶ τὰ συμβολικὰ βιβλία τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας περιλαμβάνονται τὰ γνωστά 39 ἄρθρα, περὶ τῶν ὁποίων ὠμίλησαμεν καὶ ἀνωτέρω, καὶ ἄτινα ὑποβλήθησαν πρὸς ἐγκρισιν ὑπὸ τοῦ Parker καὶ τῶν ἐπισκόπων τῇ 12 Ἰανουαρίου 1563 ἐψηφίσθησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν τελικῶς τῇ 29 Μαΐου 1571 «ἐχόντα ἐκδηλον καλβινιστικὴν ἐπίδρασιν». «Ὡς ἐτόνισαν ἡμῶς οἱ Ἀγγλικανοὶ ἀντιπρόσωποι εἰς διαφόρους ἐπαφὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων τὰ 39 ἄρθρα δὲν ἀναγνωρίζονται ὡς ἰσόκυρα πρὸς τὴν αὐθεντίαν τοῦ βιβλίου τῶν κοινῶν Προσευχῶν. Δύναται τις δὲ νὰ εἴπῃ, ὅτι δὲν ἔχουν κἄν συμβολικὴν σημασίαν, διότι ἀπλῶς θεωροῦνται ὡς μνημεῖον ἱστορικόν. Καὶ ἡ δημοσίευσίς αὐτῶν εἰς τὸ κοινὸν βιβλίον τῶν Προσευχῶν εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον δυσαρεστεῖ ὅλους σχεδὸν τοὺς Κληρικούς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς Κληρικούς τῆς ἐπισκοπικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀμερικῇ»¹¹.

Δὲν ἐπρόσεξεν ἐν τούτοις λεπτομερείας τινὰς ὁ Σεβασμιώτατος Θυατείρων, διὰ τοῦτο δὲ παρεσύρθη εἰς ἀνακριβεῖς σοβαράς. Δὲν ἐπρόσεξε δηλαδὴ, ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν σχεδὸν πρώτην ἐπίσημον ἐπαφὴν Καντερβουρίας καὶ Πατριάρχου Κων/λεως ἐν ἔτει 1869 ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀρχιεπίσκοπος Κάμπελλ τὴν ἐπιστολήν του πρὸς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον ΣΤ' συνοδεύει μετὰ ἀντιτύπου τῶν 39 ἄρθρων. Τοῦτο ἀκριβῶς δηλοῖ, ὅτι ὁ Καντερβουρίας ἐφρόνει, ὅτι πρὸς ἐνημέρωσιν τοῦ Οἴκου τοῦ Πατριάρχου περὶ τῶν φρονημάτων καὶ τῆς ὁμολογίας τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐβεδεικνυτο νὰ λάβῃ οὗτος γνῶσιν τῶν 39 ἄρθρων. Ἄλλ' ὁ Οἴκουμ. Πατριάρχης «ἀπαντῶν ἐτόνισε τὰς δυσχερείας τὰς προκυπτούσας ἐκ τῶν 39 ἄρθρων»¹². Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκεῖνης ἀρχίζει νὰ προβάλλωνται πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους μεμετρουμένα ἐπικρίσεις κατὰ τῶν 39 ἄρθρων ἐξ ὀρισμένων Ἀγγλικανικῶν κύκλων. Λέγομεν ὀρισμένων κύκλων, διότι δὲν ἔπαυσαν νὰ ὑπάρχουν καὶ ἐπίσκοποι ἐχόμενοι πιστῶς τοῦ κύρους τῶν 39 ἄρθρων. Παράδειγμα ὁ πρῶην ἐπίσκοπος Durham Henson, ὅστις διαψεύδων, ὡς εἴπομεν, τοὺς ὑπογράφαντας τὴν πρὸς τὸν Οἴκουμ. Πατριάρχην δήλωσιν 3715 κληρικούς, χαρακτηρίσαντας τὰ 39 ἄρθρα ὡς «ἐγγραφον δευτερευούσης σπουδαιότητος» ἀποκαλεῖ τούτους «οὐχὶ εἰλικρινεῖς ἢ ἀξιοπίστους ἀντιπροσώπους» τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, διότι τὰ 39 ἄρθρα ἀποτελοῦν τὸ «βῆμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ τὸν κύριον τῆς διδασκαλίας αὐτῆς γνώμονα. Ἐπειδὴ δὲ οὕτως ἔχει, διὰ τοῦτο ὁ Νόμος

ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ κλήρου νὰ ὑπογράψῃ αὐτά. Καὶ ἐν οἰαδήποτε ἐντίμῳ διαπραγματεύσει μετ' ἄλλων Ἐκκλησιῶν τὰ ἄρθρα ταῦτα δὲν δύνανται νὰ μὴ ἔχουσι θέσιν πρωταρχικῆς σπουδαιότητος»¹³. Ἐπὶ πλέον ὀλίγον πρὸ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κάμπελλ πρὸς τὸν Γρηγόριον, καθὼς καὶ ἐλάχιστα ἔτη μετ' αὐτὴν τῶν ἄρθρων τούτων τὸ κύρος ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἐπισκοπικῶν ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν κλάδον τῆς Ἀγγλ. Ἐκκλησίας. Οὕτως ἐν τῇ κατ' Ὀκτώβριον 1929 ἐκδόσει τοῦ Εὐχολογίου τῆς Protestant Episcopal Church τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τὰ 39 ἄρθρα χαρακτηρίζονται «ὡς ἐγκεκριμένα παρὰ τῶν ἐπισκόπων, τοῦ κλήρου καὶ τῶν λαϊκῶν τῆς Προτεσταντικῆς Ἐπισκοπ. Ἐκκλησίας τῶν Ἠν. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν τῇ συνελθείσει τῆς 12 Σεπτεμ. 1801», ἥτοι 68 ἔτη πρὶν ἢ ὁ Κάμπελλ ἔλθῃ εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Γρηγορίου. Ἀλλὰ καὶ 6 μόλις ἔτη μετ' αὐτὴν ἐν ἔτει 1875, ἐν τῇ ἐκ τοῦ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἐπισκόπου Γεωργίου Δαβίδ Cummins κινήματος προσελθούση Μετερρουθμισμένη Ἐπισκοπικῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ 39 ἄρθρα ὑπεβλήθησαν εἰς ἀναθεώρησιν τινα, κατ' οὐσίαν ἡμῶς παρέμειναν ἀμετάβλητα, συσταλέντος τοῦ ἀριθμοῦ των εἰς 35 διὰ τῆς συγχωνεύσεώς τινων»¹⁴.

Δὲν ἐπρόσεξεν ἀκόμη ὁ Σεβασμ. Θυατείρων, ὅτι μετὰ τὴν πρὸς τὸν Κάμπελλ δήλωσιν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου περὶ τῶν ἐκ τῶν 39 ἄρθρων δυσχερειῶν ὁ ἐν ἔτει 1899 ἀποσταλεὶς εἰς τὴν Ἀνατολήν καὶ ἐπισκεψάμενος καὶ τὸν Πατριάρχην Κωνσταντῖνον Ε' Ἀγγλικανικὸς ἐπίσκοπος Σαλισβουρίας Ἰωάννης Wordsworth δὲν ἀποκηρύττει τὰ 39 ἄρθρα, ἀλλὰ δίδει ἐπεξηγήσεις ἐπ' αὐτῶν παρατηρεῖ, ὅτι «οἱ ἱερωμένοι δηλοῦσι τὴν συγκατάθεσιν αὐτῶν ἐγγράφως» πρὸς αὐτὰ καὶ ὅτι εἶναι «ἄρθρα θρησκείας» μᾶλλον ἢ Ὁμολογία πίστεως¹⁵. Καὶ τὸ σπουδαιότερον εἰς τὴν διορισθεῖσαν ὑπὸ Κωνσταντῖνου Ε' μόνιμον Ἐπιτροπὴν (1899) εἰς τὸ ὑποβλήθῃ σχετικὸν ἐρώτημα περὶ τοῦ «ποῖα ἡ ἐπίσημος ὁμολογία τῆς Ἀγγλ. Ἐκκλησίας» ἐδόθη ἀπάντησις φέρουσα ἡμισπίσημον χαρακτῆρα, ἅτε ἐτοιμασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σαλισβουρίας Ἰωάννου, ἐπιδοκιμασία δὲ τῶν Ἐπισκόπων Λονδίνου, Γιβραλτάρ καὶ Ἱεροσολύμων καὶ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Καντερβουρίας καὶ Ἰόρκης, καθ' ἣν ἡ πίστις τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας περιλαμβάνεται εἰς τὰ τρία ἀρχαῖα σύμβολα, Νικαίας, τῶν Ἀποστόλων καὶ τὸ Ἀθανασιανόν, εἰς τὸ Εὐχολόγιον καὶ εἰς τὰ 39 ἄρθρα εἰς τὰ ὁποῖα «οὐδεμία ἀπαιτεῖται τυπικὴ συναίνεσις ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἡμῶν, οὐδὲ ἀναγκάτως ἐκ μέρους τοῦ κλήρου τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας τῶν ἰδρυμένων ἐν τῇ ξένη»¹⁶. Τὰ 39 ἄρθρα λοιπὸν οὔτε ἀποκηρύττονται, ἀλλ' οὔτε κἄν ἐπικρίνονται.

Δὲν ἐπρόσεξεν ἀκόμη ὁ Σεβασμ. Θυατείρων, ὅτι αἱ μεμετρουμένα, ὡς εἴπομεν, ἐπικρίσεις τῶν

13. Θυατείρων Γερμανοῦ ἐν Ὁρθοδοξίᾳ Μαΐου 1940 σελ. 144.

14. Ph. Schaff μν. ἔργ. σελ. 667-668.

15. Β. Σταυρίδου ἐνθ' ἄν. σελ. 92.

16. Αὐτόθι σελ. 23.

11. Σελ. 15 τῆς Εἰσηγήσεως.

12. Δ. Μπαλάνου, Περὶ τοῦ κύρους τῶν Ἀγγλ. χειροτονιῶν. Εἰς Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐκκλησίας Τόμ. ΙΖ (1939) σελ. 76.

39 άρθρων από τους κύκλους της 'Υψηλής' Εκκλησίας ήρχισαν κυρίως, ἀφ' ὅτου ἡ κατὰ τὸ 1920 ἐν Λάμπεθ 'Ορθόδοξος ἀποστολή ὑπέβαλε σαφῶς καὶ ἀπεριφράστως τὴν πρότασιν περὶ γενικῆς καταργήσεως τῶν 39 άρθρων. Τότε ὁ μὲν πρόεδρος τῆς Μόνιμου Ἀγγλ. Ἐπιτροπῆς μεταξὺ ἄλλων παρετήρησεν, ὅτι «ἂν θέλετε νὰ μάθετε, τί φρονεῖ ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία μελετήσατε τὸ βιβλίον τῶν Προσευχῶν αὐτῆς, οὐχὶ δὲ τὰ 39 ἄρθρα»· ὁ δὲ πρόεδρος τῶν Ἐπισκόπων προσέθεσεν ἀέννοοι μὲν, ὅτι ἡ κατάργησις τῶν 39 άρθρων θὰ ἦτο βοήθητικὴ. Εἶναι ἀληθές, ὅτι παρ' ἡμῖν ταῦτα ἰσχύουν ὀλιγώτερον τοῦ βιβλίου τῶν Προσευχῶν καὶ τῆς Κατηχήσεως... Περιστάσεως δοθείσης εἶναι δυνατόν νὰ ἀναθεωρηθῶν τὰ ἄρθρα»¹⁷. Τὸ συμπέρασμα δὲ τῶν συζητήσεων ἐκείνων τοῦ 1920 ὡς πρὸς τὰ 39 ἄρθρα, τὸ ἀναγραφόμενον ἐν τῇ Ἐκθέσει τῆς Πατριαρχικῆς Ἐπιτροπῆς, ἔχει ὡς ἐξῆς: «μόνον τροποποιήσις τις τῶν 39 άρθρων θὰ εἶναι ἵσως δυνατὴ. Ἡ τροποποίησις αὐτῆ περιβαλλομένη ἀρμόδιον κῦρος, φανερόν, ὅτι θὰ ἀναπληρώσῃ ἐν πολλῷ μέτρῳ τὴν τελείαν τῶν άρθρων κατάργησιν». Καὶ προέτεινε μὲν τότε ἡ Μόνιμος Ἀγγλικανικὴ Ἐπιτροπή, ὅπως ἡ ἡμετέρα μόνιμος τοιαύτη ἀναλάβῃ νὰ ὑποδείξῃ τὰ κατὰ τὴν γνώμην τῶν ὀρθοδόξων χρίζοντα τροποποιήσεως»¹⁸, ἀλλ' εἰς ὅλας τὰς ἀπὸ τοῦ 1920 μέχρι σήμερον συναντήσεις καὶ ἐπαφὰς Ἀγγλικανῶν καὶ Ὀρθοδόξων ζήτημα τροποποιήσεως τῶν 39 άρθρων δὲν ἐτέθη ποτὲ πρὸς συζήτησιν.

Εἰς τὴν ἐπαφὴν τοῦ 1931 ἐσφαλμένως γράφει ὁ Σεβασμ. Θυατείρων, ὅτι προσεκληθήσαν οἱ Ὀρθόδοξοι νὰ ὑποδείξουν τὰς τροποποιήσεις των. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μόνον ἐν Βουκουρεστίῳ ἐγένετο ὑπὸ τῶν Ἀγγλικανῶν πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους ἡ δῆλωσις, ὅτι «ἡ ἔννοια τῶν 39 Ἀρθρων δέον νὰ ἐρμηνεύηται συμφώνως πρὸς τὸ Βιβλίον τῶν Κοινῶν Προσευχῶν καὶ ὅτι συνεπῶς τὰ 39 ἄρθρα πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς δευτέρα τῇ τάξει ἐν σχέσει πρὸς τὸ βιβλίον τῶν Κοινῶν Προσευχῶν»¹⁹. Δηλαδὴ καὶ πάλιν δὲν ἀπεκηρύχθησαν τὰ ἄρθρα ταῦτα, ἀλλ' ἀπλῶς ἐτέθησαν εἰς δευτερευούσαν μοῖραν. Αὐτὸ δὲ ἀποτελεῖ τὴν οὐσιώδη λεπτομέρειαν, τὴν ὁποίαν καὶ ὡς πρὸς τὰς ἐπικρίσεις, τὰς ὁποίας ὀρισμένη τάξις προσώπων ἐξήνεγκε περὶ τῶν 39 άρθρων δὲν ἐπρόσεξεν ὁ ἅγιος Θυατείρων. Διότι καὶ ὁ ἐπίσκοπος πρῶτον Ὁξφόρδης Gore δὲν ἀποκηρύττει τὰ 39 ἄρθρα, ἀλλὰ παρατηρεῖ ἀπλῶς, ὅτι «ἐνῶ τὰ ἄρθρα δικαιοῦνται σεβασμοῦ ὡς ἱστορικὸν μνημεῖον ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος, θὰ ἔπρεπε νὰ παύσωσι θεωρούμενα ὡς θεολογικὸν λάβρανον τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας»²⁰. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπίσκοπος Bell παρομοίως περὶ τῶν άρθρων γράφει, ὅτι εἶναι προσηρτημένα εἰς τὸ Βιβλίον Προσευχῶν καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν δύνανται νὰ κριθῶσιν

ἢ ἐρμηνευθῶσι χωριζόμενα τοῦ Βιβλίου Προσευχῶν ὡς ἐν ὄλῳ»²¹. Καὶ ὁ Κοσμήτωρ ἐν Ὁξφόρδῃ, εἶτα δὲ ἐπίσκοπος Gloucester Headlam παρετήρησεν, ὅτι «ὡς πρὸς τὰ 39 ἄρθρα, τοῦτο εἶναι ζήτημα ἐνώσεως τοῦ λαοῦ ἐν αὐτῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὁμολογῶ ὅμως, ὅτι ταῦτα δὲν εἶναι δι' οὐδένα ὑποχρεωτικὰ»²². Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπεκήρυξε πράγματι τὰ 39 ἄρθρα. Ἐξεφράσθησαν περὶ αὐτῶν κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὰς πεποιθήσεις των καὶ τὰς ἰδιαιτέρας ὁμολογιακὰς προτιμήσεις, διευκολυνόμενοι εἰς τοῦτο ἀπὸ τὸ ἐλαστικὸν λεκτικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει χρησιμοποιηθῆ καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν άρθρων τούτων. Ὅπως τὸ Εὐγολόγιον, οὕτω καὶ αὐτὰ συνετάχθησαν κατὰ τρόπον, ὥστε ἐκάστη τῶν εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν περιλαμβανομένων μερίδων νὰ εὐρίσκη κάποιαν ἱκανοποίησιν. Οὕτως αὐτὸς ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Chichester σχολιάζων περὶ τὴν τῆς προτασσομένης ὡς Προλόγου τῶν 39 άρθρων Βασιλικῆς Διακηρύξεως (His Majesty's Declaration) σημειοῖ, ὅτι «οἱ λόγοι οὗτοι σημαίνουσιν, ὅτι τὰ ἄρθρα εἰσὶ προωρισμένα, ὅπως ὦσι περιεκτικὰ καὶ ἀποτελῶσι τύπον εἰρήνης»²³. Μὴ λησμονώμεν ἄλλως τε τὰ ὅσα ἐν τοῖς πρόσθεν εἰπομένῳ περὶ τῶν ἀποπειρῶν ἰδίᾳ τῶν Τρακταριανῶν καὶ τοῦ Newman, ὅπως προσαρμόσωσι τὴν ἔννοιαν τῶν άρθρων τούτων πρὸς τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰ ψήφισματα τῆς ἐν Τριδέντῳ συνόδου.

Οἱ δυσμενεῶς ἐκδηλούμενοι κατὰ τῶν 39 άρθρων ἀνήκουν κυρίως εἰς τὴν Broad Church λόγῳ τῶν φιλελευθέρων αὐτῶν τάσεων. Οὗτοι, ἐπειδὴ τὰ ἄρθρα ταῦτα διαπνέονται ὑπὸ αὐστηρῶς ὁμολογιακοῦ πνεύματος καὶ ὑπὸ ἀποκλειστικότητος, εὐρίσκουν αὐτὰ ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰς ὀρθολογιστικὰς τάσεις των, ὑπὸ τῶν ὁποίων παρασύρονται εἰς ἄρνησιν καὶ θεμελιωδῶν δογμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τοιοῦτος ὑπῆρξε καὶ ὁ Dean τοῦ ἁγίου Παύλου, ὅστις ὀμιλῶν ἐν τῇ Κάτω Βουλῇ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Καντουαρίας κατ' Ἰούνιον τοῦ 1938 ὑπὲρ τῆς πολυθυρήτου Doctrine in the Church of England, προσέθεσε μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ἤλθεν ἡδὴ καιρὸς, «καθ' ὃν ἡ Ἐκκλησία θὰ ὤφειλε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἀναθεώρησιν τῶν 39 άρθρων ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐκθέσεως ταύτης»²⁴. Ἐννοεῖται, ὅτι οἱ ἐλευθεροφρονέστεροι ἐκ τῶν τῆς Broad Church οὐδὲ πρὸς τὸ Βιβλίον Προσευχῶν διάκεινται εὐμενέστερον.

Ἐπάρχει ὅμως ἐξ ἑτέρου ἡ Χθαμαλὴ Ἐκκλησία φανατικῶς προσκεκολλημένη εἰς τὰ 39 ἄρθρα. Περιπτώσεις τινὲς καὶ γεγονότα καθιστοῦν πρόδηλον τοῦτο. Ὅταν οἱ μνημονευθέντες 3715 ἐπέδωκαν τὴν γνωστὴν δῆλωσιν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐχαρκτηρίζον τὰ 39 ἄρθρα ἀπλῶς καὶ μόνον ὡς ἔγγραφον δευτερευούσης σπουδαιότητος ἡ Church Association ἐπέκρινε τὴν δῆλωσιν ταύτην τῶν κληρικῶν τούτων καὶ δι' ὅσα ἀδίκια καὶ ἀναληθῆ

17. Αὐτόθ: σελ. 93.

18. Αὐτόθ: σελ. 93-94.

19. Report of the Conference at Bucharest... Bucharest 1966 σελ. 6.

20. Ἄ. Ἀλιβιζάτου, Τὸ κῦρος τῆς Ἱερωσύνης τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας σελ. 52.

21. Bell—Κωνσταντινίδου ἐνθ' ἄν. σελ. 72.

22. Β. Σταυρίδου ἐνθ' ἄν. σελ. 93.

23. Bell—Κωνσταντινίδου σελ. 72. Πλεονα ἐν σχέσει πρὸς ταῦτα ἴδε ἐν Ph. Schaff μν. ἔργ. σελ. 617-618.

24. Church Times τῆς 10 Ἰουνίου 1938 σελ. 677.

Ο ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ 1100ΕΤΗΡΙΑΔΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΙΟΥ

Μετά πάσης λαμπρότητος ἐτελέσθησαν ἐν Θεσσαλονίκη ἀπὸ τῆς 22ας μέχρι τῆς 26ης Ὀκτωβρίου ἐ.ε. αἱ ἐορταὶ τῆς 1100ετηρίδος τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῶν Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν ἀγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, οἵτινες ὑπῆρξαν οἱ φωτισταὶ τῶν Σλάβων. Τῶν ἐορτῶν μετέσχον πολλοὶ ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοί, ἐκπροσωποῦντες τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὰς ἐπὶ μέρος Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, ἐκπρόσωποι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, Καθηγηταὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν καὶ διαφόρων πνευματικῶν ἰδρυμάτων. Τὰ ὀνόματα πάντων τούτων θὰ μνημονεῦθουν κατωτέρω. Τὰς ἐορτάς, ὧν μετέσχον καὶ ὁ Διευθυντὴς καὶ δύο ἐκ τῶν συντακτῶν τῆς «Ἐκκλησίας», ἐλάμπρυναν διὰ τῆς παρουσίας των ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνος καὶ ἡ Α.Β.Υ. ἡ Πριγκίπισσα Εἰρήνη.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος σταλεῖσα πρόσκλησις πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν διαφόρων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, προσυπογραφεῖσα καὶ ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐορτασμοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Ἀναστασίου, ἔχει ὡς ἐξῆς :

«**ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ 1100ΕΤΗΡΙΑΔΟΣ
ΑΓΙΩΝ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΙΟΥ

Τῇ Αὐτοῦ Μακαριότητι...

Μακαριώτατε,

Ἀσμένως γνωρίζομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Θεσσα-

λονίκης, ἐπικουρουμένη πνευματικῶς καὶ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ Ἀριστοτελείῳ Πανεπιστημίῳ τῆς Θεσσαλονίκης περιεσέμνον τῶν Θεολόγων Σχολῆς, ὥρισεν εἰδικὰς ἐορτάς, περὶ ὧν καὶ τὸ συνημμένον Πρόγραμμα, εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν μεγάλων Χριστιανῶν Ἱεραποστόλων καὶ Φωτιστῶν τῶν Σλάβων, Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑνδεκα αἰῶνων ἀπὸ τῆς ἐνάροξενος τοῦ μεγάλου καὶ καλοῦ τούτου ἔργου αὐτῶν, διὰ τὸ ὅποιον, ὀφειλόμενον τῇ θεοφιλεῖ προνοίᾳ καὶ μερίμνῃ τῆς Μητροῦς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σύμπασα ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία δίδει δόξαν τῷ Θεῷ καὶ σεμνύεται καὶ κωνχάται.

Τὴν ἐορταστικὴν ταύτην ἐν Χριστῷ ἀνάμνησιν τοῦ ἱστορικοῦ τούτου γεγονότος ὀφειλετικῶς ἐπιποθοῦντες ὅσον τὸ δυνατόν λαμπρῶν καὶ ἐν εὐδραία συμμετοχῇ πασῶν τῶν κατὰ τόπους Ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, εἰς ἀξίαν καὶ πρέπουσαν ἀπονομὴν τοῖς ἐν λόγῳ ἀγίοις ἀνδράσι καὶ Διδασκάλοις τῶν ἐνδεδειγμένων τιμῶν, ἀδελφικὴν ἐν Χριστῷ καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ ἀπευθόνομεν πρόσκλησιν, ἵνα μετὰ στήν Αὐτῇ τοῦ ἐορτασμοῦ, ἀποστέλλουσα δύο ἀντιπροσώπους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα παρακαλοῦμεν, ὅπως ἐγκαίρως γνωσθῶσιν ἡμῖν διὰ τὰ καθ' ἡμᾶς περαιτέρω.

Ἐπὶ τούτοις, μετὰ σεβασμοῦ καὶ πολλῆς ἀγάπης τὴν Ὑμετέρων Μακαριότητα ἀσπαζόμενοι, διατελοῦμεν...».

εἶχε διαλάβει περὶ τῶν 39 ἄρθρων)²⁵. Ἡ αὐτὴ Association ἐξ ἀφορμῆς τῶν γενομένων ἐν Βουκουρεστίῳ τῷ 1935 συζητήσεων καὶ συμφωνιῶν, περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὁμιλήσωμεν ἐν τοῖς ἐξῆς, διεμαρτυρήθη κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν Ρουμᾶνον Πατριάρχην διακηρύξασα, ὅτι αἱ 39 ἄρθρα δὲν εὐρίσκονται ἐν μοίρᾳ ὑποδεστέρας τῆς τοῦ Εὐχολογίου ἢ τοῦ Βιβλίου Προσευχῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ National Church League ἐν διεξοδικῇ ἐπιστολῇ πρὸς τε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας καὶ τὸν Ρουμᾶνον πατριάρχην ἐξέθεσε διὰ μακρῶν τὴν πραγματικὴν διδασκαλίαν τῶν 39 ἄρθρων καὶ τοῦ Εὐχολογίου ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐν Βουκουρεστίῳ συμφωνηθέντα²⁶.

Δὲν εἶναι λοιπὸν «ὀλίγα πρόσωπα», ἀπὸ τὰ ὅποια αἰεὶ δυνατόν νὰ δημιουργηθῇ ἀντίδρασις, ἥτις θὰ ταραξῆ τὴν Ἐκκλησίαν», ὡς φρονεῖ ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων. Εἶναι ὀλόκληρος ἡ μερὶς τῆς Χθαρμαλικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι καὶ πλεῖστοι ἐκ τῆς Ὑψηλῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἠκούσθη οὐδεμία ἀποκήρυξις τῶν 39 ἄρθρων. Μία ἐπιτροπὴ τῷ 1920 ἐξεφράσθη δευτὰ δευτὰ περὶ τροποποιήσεως τῶν ἄρθρων καὶ

προσεκάλεσε τοὺς ἡμετέρους νὰ ὑποδείξουν τίνα χρήζουν τροποποιήσεως κατὰ τὴν γνώμην των. Ἀλλ' ἐπὶ ἡμῖς ἔκτοτε αἰῶνος οὐδὲ λόγος ἐγένετο πάλιν περὶ τροποποιήσεως. Ἐν τῷ μεταξὺ καὶ δήλωσις πίστεως πρὸς τὰ 39 ἄρθρα ἐκζητεῖται ἐνυπόγραφος ὑπὸ τῶν ὑποψηφίων κληρικῶν ὑποχρεωτικῶς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου τελευταίας ἀπορρίψεις τῶν Ἀναθεωρήσεων τοῦ Εὐχολογίου ἢ τοῦ Βιβλίου Προσευχῶν ἐπετρέπη ἐν τέλει εἰς τοὺς ἀρχιεπισκόπους καὶ ἐπισκόπους, ὅπως ἐκδίδουν συμπληρωματικούς τύπους θείας λατρείας ὑπὸ τὸν ἀπαράβατον ὅρον, ὅτι οἱ νέοι οὗτοι τύποι θὰ συμφωνοῦν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν 39 ἄρθρων καὶ δὲν θὰ ἀντιτίθενται οὐδὲ θὰ ἀντικαθιστοῦν οἰασδήποτε διατάξεις τοῦ Εὐχολογίου²⁷.

Ἄρα γε εἰς θρησκοληψίαν ὀφείλεται ἡ ψῆφος αὐτῆ τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου ἢ εἰς τὴν ἀντίληψιν, ὅτι ἡ ὑποστηρίξουσα τὰ 39 ἄρθρα μερὶς δὲν εἶναι ὀλίγοι, ὅπως ἀντιλαμβάνεται αὐτοὺς ὁ Μητροπολίτης κ. Ἀθηναγόρας;

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

25. Π. Μπρατσαϊτόφου μν. ἔργ. σελ. 17.

26. Αὐτόθι σελ. 20.

27. Θυατείρων Γερμανοῦ ἐν Ὀρθοδοξίας τεύχει 96 σελ. 473.

Ἀνάλογος πρόσκλησις ἐστάλη καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας, πρὸς τὰς Ὀρθοδόξους Θεολογικὰς Σχολὰς καὶ πρὸς ἄλλα πνευματικὰ ἰδρύματα, ἅπαντα ἀπέστειλαν ἐκπροσώπους εἰς τὸν ἑορτασμόν.

Τὸ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἑορτασμοῦ καταρτισθὲν πρόγραμμα τῶν ἑορτῶν εἶχεν ὡς ἑξῆς :

Σάββατον, 22 Ὀκτωβρίου :

Τὴν πρωτὰν ἀφιξίς τῶν προσκεκλημένων.

17.00-18.00. Ἐσπερινὸς ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῶ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας.

18.00-18.45. Ἐναρκτήριος τελετὴ ἐν τῷ αὐτῷ Καθεδρικῷ ναῶ. Προσφώνησις τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Κυρίου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ.

21.00. Δεῖπνον πρὸς τιμὴν τῶν προσκεκλημένων, παρατιθέμενον ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ἐν τῷ ἐστιατορίῳ Mediterranean.

Κυριακὴ, 23 Ὀκτωβρίου :

08.00-10.30. Ὁρθρος καὶ Ἀρχιερατικὸν Συλλειτουργίον ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῶ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας. Ἐναρξίς τῆς Θείας Λειτουργίας ὥραν 09.00. Ὁ Καθηγητὴς κ. Π. Τρεμπέλας θὰ κηρύξῃ τὸν θεῖον λόγον.

15.00-18.00. Ξεναγήσις εἰς τοὺς βυζαντινοὺς ναοὺς καὶ τὰς ἀρχαιότητες τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Μιχαηλίδου, Ἐφόρου Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων.

18.00-19.00. Ἐπίδειξις Βυζαντινῆς Μουσικῆς ὑπὸ τῶν ἱεροψαλτῶν τῆς Θεσσαλονίκης ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῶ Ὑψώσεως Τιμίου Σταυροῦ (Ροτόντα). Διευθύνει ὁ κ. Ἀθ. Καραμάνης.

19.30-21.00. Δεξίωσις τοῦ Δημάρχου ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Λέσχῃ.

Δευτέρα, 24 Ὀκτωβρίου :

10.30-12.30. Παρουσιάσις καὶ χαιρετισμὸς τῶν προσκεκλημένων ἐν τῇ αἰθούσῃ διαλέξεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Διανομὴ τοῦ πρὸς τιμὴν τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἑορτίου ἐπιστημονικοῦ τόμου καὶ τῶν ἀναμνηστικῶν μεταλλίων.

16.00-18.00. Ἐπιστημονικὸν Συμπόσιον περὶ Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐν τῇ αἰθούσῃ διαλέξεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

α) Ἰ. Ἀναστασίου: «Ἡ ἀποστολὴ τῶν ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου εἰς τὴν χώραν τῶν Χαζάρων».

β) J. Vasica: «L'oeuvre juridique des Saints Constantin-Cyrille et Methode».

21.00-22.30. Ὁρατόριον («Κύριλλος καὶ Μεθόδιος» ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Σύνθεσις καὶ διεύθυνσις Νικ. Ἀστρεϊνίδου.

Τρίτη, 25 Ὀκτωβρίου :

09.15-10.00. Ἐπιστημονικὸν Συμπόσιον περὶ Κυ-

ρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐν τῇ αἰθούσῃ διαλέξεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

D. Bogdan: «L'oeuvre de Cyrille et Methode et les Roumains».

11.00-12.30. Λιτανεία τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ πολιούχου τῆς Θεσσαλονίκης Ἁγίου Δημητρίου.

16.15-17.00. Ἐπιστημονικὸν Συμπόσιον περὶ Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐν τῇ αἰθούσῃ διαλέξεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ι. Καραγιαννόπουλος: «Τὸ ἱστορικὸν πλαίσιον τοῦ ἔργου τῶν ἀποστόλων τῶν Σλάβων».

18.00-19.00. Ἀποκαλυπτῆρια ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἀφιερωτηρίου πλακῶς ἐν τῷ Μητροπολικῷ Μεγάρῳ. Δεξίωσις.

19.30-20.30. Πανηγυρικὸς ἑσπερινὸς ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

Τετάρτη, 26 Ὀκτωβρίου :

07.40-09.30. Πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Πολιούχου Ἁγίου Δημητρίου ἐν τῷ φερωνύμῳ ἱστορικῷ Ναῶ.

10.20-11.00. Δοξολογία ἐν τῷ αὐτῷ Ἱερῷ Ναῶ παρουσία τῆς Α.Μ. τοῦ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

18.00-19.00. Ἐπίσημος τελετὴ ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης παρουσία τῆς Α.Μ. τοῦ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

20.00. Δεξίωσις τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Φοιτητικῆς Ἐστίας.

Συμφώνως πρὸς τὸ ἀνωτέρω παρατεθὲν Πρόγραμμα ἢ ἑναρξίς τοῦ ἑορτασμοῦ ἐγένετο διὰ τοῦ τελεσθέντος εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Πανηγυρικοῦ Ἐσπερινοῦ, καθ' ὃν ἐχοροστάτησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων καὶ οἱ μετασχόντες τοῦ ἑορτασμοῦ ὀρθόδοξοι ξένοι ἱεράρχαι. Κατὰ τὴν ἑναρκτήριον ἱεράν τελετὴν ἐψάλησαν πρὸς τιμὴν τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου αἱ ἑξῆς Ἐκλογαὶ ἐκ τοῦ Ἱ. Ψαλτηρίου:

1) Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάξωμεν Θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν ἀλληλούϊα.

2) Ὅτι τοῖς ὀσίοις Αὐτοῦ Κυρίλλῳ καὶ Μεθοδίῳ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος, μεγαλύνων τοῦ ποιῆσαι μετ' αὐτῶν ἀλληλούϊα.

3) Ἐγνώρισε Κύριος δι' αὐτῶν τὸ σωτήριον Αὐτοῦ καὶ ἐναντίον ἔθνων ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην Αὐτοῦ ἀλληλούϊα.

4) Ἐφύλαξε Κύριος τὰς ψυχὰς τῶν ὀσίων Αὐτοῦ, ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλῶν ἐρρύσατο αὐτοὺς καὶ διήλθον ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος καὶ ἐκ βασιλείας εἰς λαὸν ἕτερον ἀλληλούϊα.

5) Ἐκέκραξαν πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτοὺς καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτοὺς καὶ δεσμοὺς αὐτῶν διέρρηξεν ἀλληλούϊα.

5) Εἰσήκουσεν ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς αὐτῶν, ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ἐξείλετο τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ἐσκέπασεν

αυτούς από συστροφής πονηρευόμενον, από πλήθους εργαζομένων ἀδικίαν, οἷτινες ἠκόνισαν τὰς γλώσσας αὐτῶν ἄλληλοῦα.

7) Δόξα Πατρί... Διὰ παντός ἐγὼ μετὰ σοῦ, Κύριε· ἐκοράτησας τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς μου καὶ ἐν τῇ βουλήῃ σου ὠδήγησάς με καὶ μετὰ δόξης προσελάβου με.

8) Καὶ νῦν καὶ ἀεὶ... Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν.

Ἄλληλοῦα, Ἄλληλοῦα, Ἄλληλοῦα, δόξα σοι ὁ Θεός, ἡ ἐλπίς ἡμῶν, Κύριε δόξα σοι...

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἑορτῶν πρὸς τιμὴν τῶν ἀδελφῶν ἀγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου εἶπε τὰ ἑξῆς :

«Τῷ Θεῷ δόξα ὅτι, ἐν χαρᾷ μεγάλη καὶ ἀγαλλιᾶσει πνεύματος¹, ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Θεσσαλονίκης ἀρχεται σήμερον, θεία συνάρσει, λαμπρῶν ἑορτῶν, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑνδεκα αἰῶνων ἀπὸ τῆς μεγάλης ἱεραποστολικῆς πρὸς τοὺς Σλαῶνας Χριστιανούς ἀδελφούς ἐξορμήσεως, ἐκ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐνδόξου ταύτης πόλεως τῆς Θεσσαλονίκης, τῶν μεγάλων τῶν Σλαῶν φωτιστῶν, Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν, Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

Ἡ χαρὰ εἶναι ὄντως μεγάλη καὶ δεδικοιολογημένη. Διότι τὸ ἐν Χριστῷ λαμπρὸν τοῦτο Ἰωβηλαῖον, διαδρομὴ νοερὰ καὶ μακρὰ ἱστορίας χιλίων καὶ ἑκατῶν ἐτῶν, παρέχει εἰς ἡμᾶς εὐκαιρίαν εὐλογητῆν, ὅπως διαλογισθῶμεν ἡμέρας ἀρχαίας μνησθῶμεν δὲ καὶ μελετήσωμεν ἔτη αἰώνια² καὶ ἔργα καλὰ³, παρὰ Θεοῦ εὐλογημένα. Διότι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ποιῶν αὐτὸ καὶ ὁ διδάσκων αὐτὸ μένει εἰς τὸν αἰῶνα⁴, ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ὅ,τι καλὸν καὶ τερπνὸν καὶ ὠραῖον παρὰ Θεῷ καὶ παρ' ἀθρώποις.

*

Οἱ μεγάλοι Ἕλληνες Θεσσαλονικεῖς Ἱεραπόστολοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, δραξάμενοι τῆς κατὰ Χριστὸν παιδείας⁵, ἧς οὐδὲν ἐν βίῳ τιμώτερον⁶, δὲν ἐκρυψαν αὐτήν, δὲν ἐκρυψαν τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν⁷. Εὐηγγελίσαντο αὐτήν ἐν Ἐκκλησίαις μεγάλαις καὶ ἀπηγγείλαν τὴν περὶ Χριστοῦ ἀλήθειαν εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς⁸. Ἐν μέσῳ λαῶν στερομένων τῶν δωρεῶν τοῦ φωτός τοῦ Χριστοῦ, ἐγένοντο αὐτοὶ φορεῖς καὶ ἀπόστολοι τοῦ φωτός ἐκείνου καὶ τῆς ἀληθείας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἀπόγονοι γνήσιοι, ἐν αἵματι καὶ κατὰ πνεῦμα, τῶν πρώτων τῆς Θεσσαλονικῆς Ἑλλήνων Χριστιανῶν, περὶ τῶν ὁποίων ὁ μέγας τῶν Ἐθνῶν Ἀπόστολος καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονικῆς ἰδρυτῆς ἅγιος

Παῦλος, διεκήρυξεν ὅτι ἀπ' αὐτῶν ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἐξήχηται καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐν Χριστῷ πίστις ἐξελέλυθεν ἐν παντί τότῳ⁹, ἀνέλαβον προθύμως τὴν μετάδοσιν τοῦ λόγου τούτου καὶ τῆς πίστεως τῆς εἰς Χριστὸν εἰς λαούς, διατελοῦντας εἰσέτι ἐν ἀτελείᾳ πνευματικῇ ἢ καὶ ἐντελῶς ἀγροῦντας αὐτὰ καὶ τὴν δύναμιν¹⁰ αὐτῶν. Παραλαβόντες ἀπὸ τῆς Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ δηλονότι Πατριαρχείου, καὶ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων τὸν θησαυρὸν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ, ἔσπευσαν μετὰ χαρᾶς, νὰ καταστήσωσι μετόχους αὐτοῦ τὰ ἑκατομμύρια τῶν πρὸς Βορρᾶν τοῦ Θεοσεβοῦς Ἑλληνικοῦ Βασιλείου Σλαῶν ἀδελφῶν, νὰ διδάξωσι δὲ καὶ φωτίσωσιν αὐτούς εἰς τὸ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως αὐτῶν¹¹, στηρίζαι τὰς καρδίας αὐτῶν¹², καὶ ἰκανῶσαι αὐτούς, ὅπως διώκωσι πάντοτε τὸ ἀπὸ Χριστοῦ ἀγαθὸν καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας¹³.

Δυσχερὲς τὸ ἔργον αὐτῶν ἐν πολλοῖς, ὡς καὶ ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐγγνώρισε, προειπὼν: «ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων»¹⁴. Διότι πολλοὶ καὶ τότε καὶ πάντοτε, οἱ ἐχθροὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ¹⁵. Ἀλλὰ καὶ μεγάλη πάντοτε ἡ ἐξουσία καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ¹⁶. Τὸ οὖς τοῦ Θεοῦ προσέσχε τὴν ἐτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν¹⁷. Καὶ ἡ δεξιὰ τοῦ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν¹⁸ καὶ κατηρτήσθη τὴν ὁδὸν αὐτῶν¹⁹ εἰς καρποφορίαν πλουσίαν καὶ πλήρη καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ²⁰, εἰς τέλος ἀγαθὸν καὶ κατάφορτον θριάμβων πνευματικῶν, διὰ τοὺς ὁποίους, ἐν ἐγνωμοσύνη πολλῇ, μακαρίζονται καὶ δοξάζονται καὶ τιμῶνται. Ἐπὶ ἑνδεκα ἔτους αἰῶνας, δεξοξασμένα περὶ τούτων λαλοῦνται²¹ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Χριστοῦ, καὶ παρὰ Θεοῦ ὁ ἔπαινος αὐτῶν ἐν Ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ²². Ὅτι ἐμεγάλυνε Κύριος τοῦ ποιῆσαι μετ' αὐτῶν²³, ὅτι ἐν τῷ Θεῷ ἐποίησαν δύναμιν²⁴. Διότι, ἐπὶ γνησίων κηρύκων Χριστοῦ καὶ ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι λαλοῦσι διότι πιστεύουσι²⁵, οὐκ εἰσι λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν²⁶. εἰς δὲ τοὺς κατατροφῶντας τοῦ Κυρίου δίδει ὁ Κύριος τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας αὐτῶν²⁷ καὶ μένει πάντοτε μετ' αὐτῶν

9) Α' Θεσ. 1,8.

10) Φιλίπ. 3,10.

11) Α' Θεσ. 3,10.

12) Α' Θεσ. 3,13.

13) Α' Θεσ. 5,15.

14) Ματθ. 10,16.

15) Φιλ. 3,18.

16) Λουκᾶ 4,36.

17) Ψαλμ. 9,38.

18) Ψαλμ. 117,15.

19) Α' Θεσ. 3,11.

20) Α' Θεσ. 1,5.

22) Ψαλμ. 21,26.

23) Ψαλμ. 125,2.

21) Ψαλμ. 85,3.

24) Ψαλμ. 59,14.

25) Β' Κορ. 4,13. Ψαλμ. 115,1.

26) Ψαλμ. 18,4.

27) Ψαλμ. 36,4.

1) Λουκᾶ 1,47.

2) Ψαλμ. 76,6.

3) Ματθ. 5,16.

4) Α' Ἰωάν. 2,17.

5) Ψαλμ. 2,12.

6) Σοφ. Σοφ. 8,5.

7) Ψαλμ. 39,10—11.

8) Ψαλμ. 88,1.

ὥστε οὐδὲν αὐτοὺς νὰ ἀδικήσῃ²⁸. Ἐπορεύοντο ὁ Μεθόδιος καὶ ὁ Κύριλλος ἐν μέσῳ ἐχθρικών ἐμποδίων καὶ σκληρῶν ἀντιδράσεων, βάλλοντες μετὰ δακρύων καὶ πόνων τὰ σπέρματα τῆς ἱερᾶς διακονίας αὐτῶν, σπέρματα λόγου Χριστοῦ καὶ ὕγιους περὶ τοῦ φωτός τοῦ Χριστοῦ ἀντιλήψεις, κατὰ τὴν ὁρθὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κρίσιν καὶ πράξιν, ἐπι- νήρχοντο δὲ ἐν ἀγαλλιάσει, αἶροντες τὰ δράγματα τῶν λαμπρῶν ἐπιτυχιῶν αὐτῶν²⁹. Διότι τὰ ἔργα αὐτῶν ἦσαν ἔργα πληροῦντα βουλήν Θεοῦ³⁰. Διότι φυλάσσει Κύριος τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν³¹, φυλάσσει τὰς ψυχὰς τῶν ὁσίων αὐτοῦ³². Ἐκεῖνος ἐρρύσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἀμαρτωλῶν καὶ ἐκ χειρὸς ἀνδρῶν ἀδίκων³³ καί, εἰς εὐδόωσιν τοῦ ἔργου αὐτῶν, διέροηξε τοὺς δεσμοὺς τῶν ἀνθεστηκότων αὐτοῖς³⁴.

Ὅπως τὸ ἔργον τοῦ Μεθοδίου καὶ τοῦ Κυρίλλου, ἱεραποστολικὸν καὶ θεάρεστον καὶ κατ' ἐξοχὴν ἱστορικὸν, τιμᾷ τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα καὶ τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸν Πολιτισμὸν. Ὅπως δὲ ἰδιαιτέρως τιμᾷ τὴν Θεσσαλονίκην, τὴν ἐνδόξον καὶ ἱστορικὴν ἡμῶν πόλιν, τὴν ἀείποτε ὁρθόδοξον καὶ ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθησαν καὶ ἐκ τῆς ὁποίας προῆλθον καὶ ἐξεπορεύθησαν ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Μεθόδιος, οἱ Θεοτίμητοι ἀδελφοί, οἱ μεγάλοι οὗτοι πνευματικοὶ φορεῖς καὶ φωτοδοτοὶ τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Χριστιανικοῦ φωτός. Τὸ φῶς τοῦτο, διακρινόμενον διὰ τὸ φιλελεύθερον αὐτοῦ, μεγάλως συνέβαλεν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν χωρῶν καὶ λαῶν, στερουμένων τῶν δωρεῶν τῆς χριστιανικῆς παιδείας καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἅτινα ἀγνοοῦντα προσωποληψίας καὶ φυλετικὰς διακρίσεις καὶ δυναστικὰς κατακτήσεις, σέβονται καὶ ἐκτιμῶσι τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα καὶ ἀναγνωρίζουσιν ἐν αὐτῇ τὸ δικαίωμα τῆς πλήρους ἐλευθερίας εἰς τὰ καθ' ἑαυτήν.

Ἄξια, κατὰ ταῦτα, ὡς ἀληθῶς, ὅσα, πρὸς τιμὴν καὶ δόξαν τῶν ἐνδόξων τούτων Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν καὶ καλῶν ἐργατῶν τοῦ Μυστικοῦ Ἀμπελάου τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, ἀπονέμει αὐτοῖς ἡ Ἁγία Ὁρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Δικαία δὲ καὶ ἐποφειλομένη ἡ ὑπὸ τῆς γενετείρας αὐτῶν Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης, ἀγομένη μετὰ ὑψηλοῦ κηρύγματος³⁵, λαμπρὰ καὶ πανηγυρικὴ Σύναξις. Καταστέφει ταύτην, ὡς ἐμπρέπει, ἡ ἐν αὐτῇ εὐλάβης παρουσία τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Βασιλέως ἡμῶν, μόνου ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ Βασιλέως, τέκνου δὲ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας θεοσεβεστάτου καὶ πιστοῦ, προστάτου, κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα καὶ τὸν Βασιλικὸν Ὅρκον, τῆς Ὁρθοδόξου Θρησκείας καὶ Ἐκκλησίας, βαθύτατα λυπούμενου, ὅτι καθήκοντα

ἄλλα, σοβρὰ, δὲν ἐπέτρεψαν τὴν προσωπικὴν οὐτοῦ, ὡς διακαῶς ἐπεθύμει, παρουσίαν, εἰς τὴν ἐορτήν, κατὰ τὴν ὥραν ταύτην. Λαμπρύνεται συγχρόνως ὁ ὅλος ἐορτασμός, διὰ τῆς πρόφρονος συμμετοχῆς τῶν Ὁρθοδόξων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τιμητικῆς παραστάσεως ἁξίων ἐκπροσώπων σεβασμίων ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ Χριστιανικῶν Ἰδρυμάτων. Ἔσπευσαν πάντες εἰς τὰς ἐορτὰς «ἀγαλλομένῳ ποδί» καὶ εἶναι πρὸς δόξαν Θεοῦ δι' ἡ Ἐκκλησία τῆς Θεσσαλονίκης, ἐν μέσῳ τοιαύτης ἐκλεκτῆς χριστιανικῆς χορείας, μνημονεῦει τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης³⁶ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς Ἑλλάδος τέκνων καὶ ἱερῶν Θεσσαλονικέων ἀνδρῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

*

Εὐγνώμονες ἐπὶ τῇ ἱερᾷ καὶ λαμπρᾷ ταύτῃ ἐν Χριστῷ Συνάξει, χαιρετίζομεν καὶ εὐχαριστοῦμεν, μετὰ πολλῆς ἀγάπης, πάντας τοὺς, «ἀπὸ ἐγγύς καὶ μακρὰν»³⁷ καὶ διὰ πολλῆς ὁδοῦ³⁸, προσελθόντας. Ἐκ βαθέων δὲ καὶ ταπεινῶς ἐχόμενοι πᾶσι πᾶσαν ἀπὸ Θεοῦ εὐλογίαν καὶ χάριν, ἀρχόμεθα τῶν ἱερῶν ἐορτῶν, ἐν τῷ ἀρχαίῳ καὶ σεβασμίῳ τούτῳ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης, ἐνθα, ἀναμφιβόλως, ἐλάτρευσαν τὸν Θεὸν καὶ οἱ τιμώμενοι ἱεροὶ Διδάσκαλοι καὶ Πατέρες Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Ἀμήν...».

Περὶ τὴν 21ην ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων ὡς Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐορτασμοῦ παρέθεσε πρὸς τιμὴν τῶν προσκεκλημένων δεῖπνον ἐν τῷ ἐστιατορίῳ τοῦ ξενοδοχείου «Mediterranean». Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δεῖπνου τούτου ὁ Σεβασμώτατος εἶπε τὰ ἑξῆς :

«Δοξάζομεν καὶ ἀθῆς τὸν πανάγαθον Θεόν, ὅτι ἀξιοῖ τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἐκκλησίαν του, ἐπικουρομένην πνευματικῶς ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, νὰ ἐορτάζη μὲ πολλὴν καύχησιν ἐν Χριστῷ, τὴν ἐνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα τῆς λαμπρᾶς ἱεραποστολικῆς διακονίας τῶν Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν Ἁγίων Πατέρων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

Διερμηνεύομεν, ἀπαξ ἔτι, τὴν μεγάλην ἐπὶ τῷ Ἰωβηλαίῳ τούτῳ χαρὰν τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐορτασμοῦ καὶ τοῦ συνόλου τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Θεσσαλονικέων.

Μένομεν εὐγνώμονες πρὸς τὰς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι, ἀνταποκρινόμεναι εἰς παράκλησιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης, ἔδωκαν προθύμως δεξιὰς κοινωνίας ἐορτίου (Γαλ. 2,9) καὶ ἔσπευσαν δι' ἐκπροσώπων σεβασμίων καὶ ἀγαπητῶν, εἰς ἐγκάρδιον συμμετοχὴν ἐν τῷ ἐορτασμῷ, τὸν ὁποῖον κοσμοῦσι καὶ ἐκλεκτοὶ ἐκπρόσωποι λαμπρῶν

28) Λουκᾶ 10,19.

29) Ψαλμ. 125,5—6.

30) Λουκᾶ 7,30.

31) Ψαλμ. 144,20.

32) Ψαλμ. 96,10.

33) Ψαλμ. 70,4.

34) Ψαλμ. 115,7.

35) Παροιμ. 9,3.

36) Α' Θεσ. 1,3.

37) Ἐφεσ. 2,17.

38) Βασιλ. Γ' 19,7.

πνευματικῶν Ἰδρυμάτων καὶ ἄνδρες σοφοί, τῶν ἱερῶν γραμμάτων καὶ τῆς ὑγιоῦς ἐπιστήμης θεράποντες.

Εὐχαριστοῦμεν ἐκθόμως πάντας καὶ ὑποβάλλομεν ἐγγνώμονας εὐχαριστίας πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ἀγιότητα τὸν Πάπαν Ρώμης Παῦλον, τὴν Αὐτοῦ Θεοκτίτην Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν καὶ πάντας τοὺς ἁγίους Προκαθημένους τῶν ἐν τῇ ἑορτῇ ἐκπροσωποῦμένων Ἁγίων Ἐκκλησιῶν.

Θεομὰς εὐχαριστίας καὶ ἐγκαρδίους εὐχὰς ἀπευθόμενοι πρὸς πάντας τοὺς τιμῶντας τὸ δεῖπνον τοῦτο καὶ δὴ τὸν Ἐξοχώτατον Ὑπουργὸν Βορείου Ἑλλάδος, τὸν Δήμαρχον τῆς ἀγαπητῆς ἡμῶν πόλεως τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοὺς λοιποὺς ἀξιόους καὶ ἀγαπητοὺς Προϊσταμένους τῶν ἐν τῇ πόλει Ἀρχῶν.

Ἐκτενέστερον καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως εὐχαριστοῦμεν τὸν ἄξιον ἐκπρόσωπον τῆς Α.Μ. τοῦ εὐσεβεστάτου Βασιλέως Κωνσταντίνου, Ἀντιστράτηγον κ. Γ. Παπαρόδου, Ἀρχηγὸν τοῦ Βασιλικῆς Στρατιωτικοῦ Οἴκου, διὰ δεσμῶν ἀγαθῶν μετὰ τῆς πόλεως ἡμῶν συνδεόμενον, καὶ ὑποβάλλομεν δι' αὐτοῦ τὰς ἐγγνώμονας εὐχαριστίας ἡμῶν πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα, χαίροντες, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν, ἐπισπεύδων κατὰ μίαν ἡμέραν τὴν εἰς Θεσσαλονίκην ἔλευσιν αὐτοῦ διὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Ἡολιούχου ἡμῶν Ἁγίου Δημητρίου καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως, ἠδδόκησε νὰ τιμῆσθαι διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, τὴν ἐσπέραν τῆς προσεχούσης Τρίτης, τὴν τελευταίαν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Μεγάλῳ ἑορτικῷ ἡμῶν Σύναξι καὶ χαιρετίσθαι ἐκεῖ τὴν χορείαν τῶν ἑορταστῶν.

Κύριος ὁ Θεός, διὰ πρεσβειῶν τῶν Ἁγίων Πατέρων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, ἀς φυλάσῃ καὶ εὐλογῇ τὸν Βασιλέα καὶ πάντας ἡμᾶς».

Τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς, 23ης Ὀκτωβρίου, κατὰ τὸν Ὁρθρον καὶ τὸ πανηγυρικὸν Ἀρχιερατικὸν Συλλείτουργον ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἐχρησιμοποιήθη ἡ προνοία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος προετοιμασθεῖσα «Ἀκολουθία τῶν ἐν ἁγίοις Πατέρων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου Ἀποστόλων τῶν Σλάβων», ἥτις, ποιηθεῖσα ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ὑπὸ Γερασίμου μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ πρὸς τιμὴν τῶν δύο ἁγίων ἐκδοθὲν πανηγυρικὸν τεύχος τῆς «Ἐκκλησίας». Τὸ Ἀρχιερατικὸν Συλλείτουργον διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς αὐτὸ τῶν προσκεκλημένων ξένων ὀρθοδόξων ἱεραρχῶν εἶχεν ἀληθῶς πανορθόδοξον χαρακτήρα.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Θ. Λειτουργίας ὁ Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Παναγιώτης Τρεμπέλας ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον, εἰπὼν τὰ ἑξῆς :

«Ὡς ὡραίοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ». (Ρωμ. ι', 15-Ἦσ. β' 7).

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
Οἱ πόδες, τοὺς ὁποίους κατὰ τὸ σημεῖον ἀπο-

στολικὸν ἀνάγνωσμα παρουσιάζεται ἀποθουμάζων μετὰ τοῦ προφήτου καὶ ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν ἀπόστολος, ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι προβάλλονται ἐπιχαρίτως καὶ ἐπιδεικτικῶς εἰς αἰδοῦσας κοσμικῶν συγκειτρούσεων ὑπὸ κομμενομένων ἀτόμων, ἐπιζητούντων νὰ αἰχμαλωτίσουν φλογερὰ τὰ βλέμματα τῶν ὑπὸ τῆς ματαιότητος τῆς παρουσίας ζωῆς θελγομένων. Εἶναι πόδες τῶν ὁποίων τὸ δέσμα ἔχει ὑπερβαλλόντως ἀποσκληρυνθῆ: ἐπὶ τῶν ὁποίων διακρίνονται σαφῶς πυκναὶ αἱ οὐλαὶ ἐκ τῶν τραυμάτων, ἐπενεχθέντων ἀπὸ ἀκάνθας καὶ αἰχμηροῦς λίθους: πόδες, οἵτινες ἔχον παραμορφωθῆ ἀπὸ μακρὰς καὶ συνεχεῖς ὁδοπορίας: πόδες, οἱ ὁποῖοι καὶ καθ' ἣν στιγμήν ἔβλεπεν αὐτοὺς ὁ προφήτης, ἦσαν ἴσως καθημαγμένοι, ἀσφαλῶς δὲ ἦσαν γεμᾶτοι ἀπὸ ἀπεξηραμμένα ἀπολείμματα βορβόρου καὶ πηλοῦ ἐκ τῶν τελματωδῶν ὁδῶν, τὰς ὁποίας πρὸ ὀλίγου εἶχον διασχίσει. Ἀποκροστικὸν ἀληθῶς θέαμα καὶ ἀποτρόπαιον διὰ τοὺς χαίνοντας μετὰ διάπλατα τὰ στόματα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸ τῶν ἀρμονικῶν γραμμῶν τῆς ἀνθρωπίνης ὠραιότητος. Ὀλόκληρος ὁμοῦ ἢ ἐν οὐρανοῖς θριαμβεύουσα καὶ ἢ ἐπὶ γῆς στρατενομένη Ἐκκλησία, συνοδεύουσα μετὰ καταπλήξεως καὶ εὐλαβοῦς θαυμασμοῦ καὶ ὀλοκλήρου τοῦ οὐρανοῦ κόσμου τῶν ἀγγέλων, σπηλαιώδη ὑπὸ τῆς ἐκπάγλου ὠραιότητος τοῦ κατὰ κόσμον ἀποκροστικοῦ τούτου θεάματος καταχειροκροτεῖ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀναφωνοῦσα: Ὡς ὡραίοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ! Ὅσον περισσότερον παραμορφωμένοι ἐμφανίζονται κατενώπιον τοῦ ὀρθότου τούτου κόσμου οἱ πόδες τῶν ἐξαιρέτων τούτων ἀνθρώπων, τόσον καὶ ὠραιότεροι πράγματι εἶναι, διότι καὶ τόσον περισσοτέρας χώρας διέδραμον εὐαγγελιζόμενοι τὰ ἀγαθὰ.

Πράγματι εἶναι πρόσωπα κεκλημένα ὑπὸ τοῦ ἐπουρανοῦ Θεοῦ καὶ ἔχει ἀνατεθῆ εἰς αὐτὰ ἀποστολὴ ἐξαιρετικῆ, τοῦτ' αὐτὸ μοναδικῆ καὶ οὐρανοῦ. Εἶναι οἱ κομιστὰι τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Θεοῦ, τοῦ χαρμοσύνου ἀγγέλου καὶ μηνύματος τοῦ ἀπολύτως χαρσποιοῦ τοῦ ἀναφερομένου ὄχι εἰς πρόσκαιρον τινα ὑπόθεσιν ἢ γεγονός: ἢ εἰς περιορισμένην τινὰ ἐποχὴν ἢ ὁμάδα ἀνθρώπων καὶ τὸ ὁποῖον λοιπὸν ὡς ἔχον περιορισμένην ἀκτῖνα ἐκτάσεως πρόκειται ὡς πάντα τὰ ἐπὶ γῆς ἀνθρώπινα νὰ συμπαρέλθῃ γρήγορα ἢ ἀργὰ μετ' αὐτῶν. Εἶναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, τὸ αἰώνιον χαρμόσπονον ἀγγέλιον καὶ μήνυμα τοῦ Θεοῦ, τὸ πάντοτε νέον καὶ σημερινοὺν καὶ μηδέποτε γηράσκον.

Τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ πρὸς ποῖον; Πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Πρὸς πάντα ἄνθρωπον οἰασθήποτε φυλῆς καὶ ἐθνικότητος καὶ ἐποχῆς. Πρὸς τὸν ταλαίπωρον ἄνθρωπον. Πρὸς τὸν σκόληκα αὐτὸν τῆς γῆς, τὸν μηδαμῶν καὶ ἐξαφανιζόμενον τελείως ἐν μέσῳ τοῦ ἀπεράντου σύμπαντος: τὸν ἐγκρύπτοντα ὁμοῦ εἰς τὰ βάθη αὐτοῦ σπινθήρα θεῖον, πληρὸν ὁμοῦ φεῖ! κατακλωμένον εἰς στρώματα γῆινης τέφρας, σπηλαιώστατα δὲ καὶ βορβόρον πυκνοῦ! Χάρις ἐν τούτοις εἰς τὸν σπινθήρα αὐτὸν παρουσιάζεται ὁ σκόληξ αὐτὸς κατορθῶν ἐπιτεύγματα καταπληκτικὰ ἐν σχέσει πρὸς τὴν

σμικρότητά του και θαυμασταί αποβαίνουν αἱ προσπάθειά του και αἱ δημιουργίαι του. Τί εἶναι ὁμως ταῦτα συγκρινόμενα πρὸς τὰς ἀπροσμετρήτους ἀποστάσεις τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ και πρὸς τὰς ὑπερβαίνουσας πάντα ἀνθρώπινον ὑπολογισμόν φυσικὰς δυνάμεις, τὰς ἐγκυπτομένας εἰς τὸ σύμπαν; Νομίζει πρὸς στιγμήν ὁ ἀσθενὴς αὐτὸς σκώληξ, ὅτι καθυπέταξεν ὑπὸ τὸν πόδα αὐτοῦ τὴν φύσιν. Ἄλλ' ἐν ἀδιόρατον μικρόβιον ἔχει τὴν δύναμιν εἰς ὀλίγας οὐχί σπανίως στιγμὰς νὰ τὸν καταρρίψῃ ὡς ἐλεεινὸν και ἀνίσχυρον ῥάκος, οἰκτρὸν θῆμα τοῦ καταγωνίστου και τοῦς πάντα κατακινῶντος ἐχθροῦ, τοῦ θανάτου. Συλλαμβάνει μεγαλειώδη σχέδια ὁ σκώληξ αὐτός. Φαίνεται πρὸς στιγμήν σνιπτάμενος μετὰ τῶν ἀγγέλων και διασχίζων τὸ κέλυφος τοῦ αἰσθητοῦ τούτου κόσμου διὰ νὰ εἰσδύσῃ εἰς ὀρίζοντας ὑπεροσμίους και ἕπεροουρανίους. Μία ὁμως κατωτέρα ἐπιθυμία, ἐν εὐτελὲς πάθος ὑπερισχύοντα ἐν στιγμαῖς νοηρότητος τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ προθέσεων δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐξομώσῃ αὐτὸν πρὸς τὰ κτήνη τὰ ἀνόητα και πρὸς αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία.

Πρὸς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον κομίζον τὸ χαρμόσνον τοῦ οὐρανοῦ Πατὴρς μῆνυμα με κατακορασμένους και καταπληρωμένους τοὺς πόδας οἱ ἄνδρες αὐτοὶ οἱ θεοφόρητοι και ὄντως θεόπνευστοι. Καὶ τί εἶναι τὸ περιεχόμενον τοῦ μηνύματος αὐτοῦ; Ὁ Θεός, ἐνώπιον τοῦ Ὁποίου ὀλόκληρον αὐτὸ τὸ ἀπέραντον σύμπαν δὲν εἶναι παρὰ ἀχύρινόν τι ἄθρομα, ἐνδιαφέρεται διὰ σέ και σὲ ἀγαπᾷ ὅσονδήποτε μικρὸς και ἂν εἶσαι. Τείνει πρὸς σέ τὴν παντοδύναμον χεῖρά του, ἄνθρωπε, και ζητεῖ νὰ δώσῃς και σὺ εἰς Αὐτὸν τὴν ἰδικήν σου. Ματαίως ζητεῖς νὰ εὕρῃς μέρος σου τὸν παράδεισον, τὸν ὅποιον ἔχασες. Δὲν βλέπεις; Ἄντι διὰ τῶν ἐφευρέσεων σου νὰ κατακτήσῃς τὸν κόσμον καταπᾶς εἰς τὸ τέλος νὰ γίνῃς δούλος τῶν μηχανῶν και τῶν τρομερῶν ὄπλων, με τὰ ὅποια κινδυνεύεις νὰ καταστρέψῃς εἰς ὀλίγας στιγμὰς πάντα τὰ ἐπιτεύγματα τῶν πολυχρονίων προσπαθειῶν σου εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ σου και μετ' αὐτῶν νὰ συναπολεσθῇς και σὺ. Στρηξὸν ἐπ' Ἐμοῦ, λέγει Κύριος, διὰ νὰ καταστής μαζί μου κύριος τοῦ παντός. Ἐδῶκα τὸν Υἱόν μου διὰ τὴν σωτηρίαν σου και ἀπέθανεν αὐτὸς ὑπὲρ σοῦ διὰ νὰ σὲ καταστήσῃ συγκληρονόμον τῆς αἰωνίας βασιλείας του. Ἴδὸν τὸ περιεχόμενον τοῦ χαρμόσνου μηνύματος.

Ἀκούει αὐτὸ μακρόθεν και πρὸ τῶν χρόνων τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως ὁ ἐστεμμένος τοῦ Ἰσραὴλ προφήτης και ἀναφωνεῖ πλήρης θαυμασμοῦ: «Τί ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκη αὐτοῦ ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτει αὐτόν;» (Ψαλμ. η' 5). Ἐνῶ δὲ θὰ ἀνεμένετο, εὐθὺς ἅμα τῷ πρώτῳ τοῦ οὐρανοπέμπτου τούτου μηνύματος ἀκούσματοι ἀπ' ἄκρον εἰς ἄκρον τῆς οἰκουμένης νὰ διαδοθῇ τοῦτο ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ κυκλοφοροῦν διὰ τὸ κατ' ἐξοχὴν χαρμόσνον τῷ περιεχομένῳ του, δεικνύονται τόσον ἀσυνκίνητοι πρὸς αὐτὸ και τόσον κωφοὶ οἱ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας νοηροὶ πρὸς τὰ οὐράνια καταστάντες ἄνθρω-

ποι, ὥστε διαπορῶν ὁ προφήτης ἀναρᾷξει: «Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; Και ὁ βραχίων Κυρίου τίς ἀπεκαλύφθη;» (Ἦσ. γ' 1). Ἐδρίσκοντο διὰ τοῦτο ἠραγκασμένοι οἱ κομισταὶ τοῦ θείου και χαρμόσνου μηνύματος νὰ διατρέξουν ὡς ὑπόπτεροι τινες τὴν οἰκουμένην ὀλόκληρον, ὑποβαλλόμενοι εἰς μακρὰς και ἐπιπόνους πορείας, διὰ τὰς ὁποίας και ἀκούεται τὸ θεόπνευστον ἐγκώμιον: «Ὡς ὦραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ!» Ναί. ὦραῖοι οἱ πόδες τῶν κηρυκτῶντων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Διότι διὰ μόχθου και κόπου πολλοῦ προσπαθοῦν νὰ διαδώσουν τοῦτο και νὰ τὸ καταστήσουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους γνωστόν. Και ὄχι μόνον διὰ μακρῶν ὁδοποριῶν, ἀλλ' ὡς βεβαῖοι και ὁ θεῖος Παῦλος, «διὰ δόξης και ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας και εὐφημίας, ὡς πλάνοι και ἀληθεῖς, ὡς ἀγνωστοὶ και ἐπιγνωστοί, ὡς ἀποθνήσκοντες και ἰδὸν ζῶμεν, ὡς παιδεύομενοι και μὴ θανατούμενοι» (Β' Κορ. στ' 9—10).

Ὡς ὦραῖοι οἱ πόδες, λοιπόν, και τῶν δύο ἀγίων ἀδελφῶν, τῆς δράσεως και μακαρίας τελευτῆς, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάμνησις τῆς χιλιοστῆς και ἑκατοστῆς ἐτηρίδος σννήγαγεν ἡμᾶς σήμερον ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ περικαλλοῦς τούτου και μεγαλοπροποῦς ναοῦ εἰς πανηγυρικὸν ἑορτασμόν. Βραχυτάτη ὑπῆρξεν ἡ ζωὴ τοῦ νεωτέρου, τοῦ Κωνσταντίνου, και μετέπειτα μετονομασθέντος Κυρίλλου, μόλις τὸ ἡμῖν αἰῶνος προσεγγίσασα και μεταξὺ τῶν ἐτῶν 826 και 869 ἑκταθεῖσα. Περὶ τοὺς ἑβδομηκοντα ἑνιαυτοὺς ἔζησεν ὁ Μεθόδιος, κατὰ τὸ 885 τελευτήσας τὸν βίον. Ἰκανώτερος και σοφώτερος ὁ πρῶτος. Μὴ ὑπολειπόμενος ὁμως τούτου εἰς ἀρετὴν και ἀγιότητα ὁ δεύτερος. Τὸ ἐκ τῆς βραχυότητος δὲ τοῦ βίου δημιουργηθὲν ἐν τῇ καταπληκτικῇ ἀμφοτέρων δράσει ὕστερημα τοῦ πρώτου, προσανεπλήρωσεν ἡ τὰ μάλιστα καρποφόρον τὸν ἀκαταπόνητον ζῆλον αὐτοῦ ἀναδεικνύουσα ὀργανωτικὴ ἰκανότης του. Και ἀπεδείχθησαν ὦραῖοι ὄντως ἐν ταῖς ἱεραποστολικαῖς αὐτῶν πορείαις ἀμφοτέρων τῶν μακαρίων τούτων ἀδελφῶν οἱ πόδες. Διότι παρὰ τὴν τότε δυσκολίαν τῶν συγκοινωνιῶν διέδρομον πάσας τὰς ἀπὸ τῆς Χερσῶνος και μέχρι τοῦ Κανκάσου και τῆς Κασπίας θαλάσσης χώρας, καθὼς και τὰς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Δυσμὰς μέχρι Μοραβίας και Παννονίας και τῆς Ρώμης. Πεδίον, λοιπόν, ἱεραποστολικῆς δράσεως εὐρὴ ἐδημοουργήθη ὑπὸ τοῦ θεοκινήτου ζήλου τῶν δύο ἀταδέλφων ἐκτεινόμενον μέχρι τῆς σημερινῆς Οὐγγαρίας και Πολωνίας, ἀνατολικώτερον δὲ μέχρι και τῆς Νοτίου Ρωσίας, και νοτιώτερον περιλαμβάνον τὴν σημερινὴν Βουλγαρίαν και γενικῶς τὰς χώρας τῶν Βαλκανίων. Και οἱ λαοὶ, τοὺς ὁποίους ἦλθον νὰ εὐαγγελισθοῦν δὲν ἦσαν μόνον ἐθνικοὶ και εἰδωλολάτραι, ἀλλ' ἐστεροῦντο ὅλως και οἰασδήποτε γραμματείας, ἀγνωστοὶς και αὐτὴν ἀκόμη τὴν γραφὴν. Και τῶν φύλων αὐτῶν, τῶν ἀγνωστοῦντων ὅλως τὸν Χριστόν, τῶν και ἐν γραμμασι ἀστοιχειώτων, τῶν μὴ ἐχόντων οὐδὲ ἀλφάβητον τῆς ἰδίας αὐτῶν γλώσσης, ἐχορημάτισαν οἱ δύο αὐτοὶ ἀδελφοὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν φωτισταί.

Χριστιανοὶ Ἑλληνας τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν ἠγάπησαν τοὺς λαοὺς τούτους ὡς ἰδίους ἀδελφούς, ἀφωσιώθησαν εἰς αὐτούς, κατέστησαν τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν λαῶν τούτων καὶ ἰδικὰ τῶν ἐνδιαφερόντων, τὴν γλῶσσάν των καὶ ἰδικὴν των γλῶσσαν. Παρὰ τὸ ὅτι δὲ δὲν ἠρνήθησαν τὴν ἰδίαν των καταγωγὴν καὶ Ἑκκλησίαν, δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἔγιναν καὶ αὐτοὶ Σλαῦοι. Καὶ ἐνῶ κατὰ τὴν ἐποχὴν των οἱ ἐν τῇ Λύσει ἐνέμενον πεισιμόνως εἰς τὴν ἀντίληψιν, ὅτι τρεῖς γλῶσσαι μόνον ἦσαν ἱεραὶ, τῶν ὁποίων ἐπεβάλλετο νὰ γίνεται χρῆσις καὶ ἐν τῇ λατρείᾳ, ἡ Ἑβραϊκὴ δηλαδὴ, ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Λατινικὴ, οἱ δύο ἀδελφοὶ προέτρεξαν κατὰ πολὺ τῆς ἐποχῆς των. Καὶ ἐπινοήσαντες τὸ Σλαβικὸν ἀλφάβητον μετέφρασαν οὐ μόνον τὴν Βίβλον εἰς τὴν σλαβικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ λειτουργικὰ βιβλία, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ τελεῖται ἡ λατρεία εἰς γλῶσσαν κατανοητέην ὑπὸ τῶν λαῶν, εἰς τοὺς ὁποίους εὐηγγελίζοντο τὸν Χριστόν. Ὅποσον δὲ ριζοσπαστικὸν διὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ὑπῆρξε τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν λατρείαν μέτρον τοῦτο, κατανοεῖ τις, ὅταν λάβῃ ὑπ' ὄψιν ἔθνη μὲν, ὅτι ὁ Μεθόδιος Ἐπίσκοπος ἤδη Παννονίας κατηγορήθη ὡς αἰρετικὸς δι' αὐτὸ καὶ ἐροίφη εἰς τὰς φυλακὰς, ἔνθα ἐπὶ διετίαν ὄλην διετέλεσε δέσμιος, ἔνθεν δέ, ὅτι ἐχρειάσθη νὰ παρέλθουν ἔνδεκα ὄλοι αἰῶνες, ἵνα μόλις κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους υἱοθετηθῇ καὶ ὑπὸ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἑκκλησίας ἡ ἀντίληψις αὕτη τῶν δύο ἐκείνων ἀδελφῶν. Ἄλλ' οἱ ἀδελφοὶ ἐκεῖνοι εἶχον ἤδη μορφωθῆ καὶ ἐν τῷ χριστιανικῷ Βυζαντίῳ, ὅπου τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα, ἀναβεβαπτισμένον πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὑποστὰν ὑπὸ τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου ἀληθινὴν ἀναγέννησιν εἶχεν ἤδη δημιουργήσει καὶ νέον ἑλληνοχριστιανικὸν πολιτισμὸν.

Ὡ, ναί, πόσον διεβλήθη καὶ πόσον παρεγνωρίσθη τὸ ταλαίπωρον αὐτὸ Βυζάντιον! Αἱ εἰς αὐτὸ γενόμεναι θεολογικαὶ συζητήσεις με πόσῃ περιφρόνησιν ἐπεκρίθησαν! Πόσον πικρῶς εἰρωνεύθησαν ταῦτα! Καὶ ὁμοῦ ἀπὸ αὐτὰς ἀνεπήδησεν ἡ νεωτέρα ἀθησις τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων. Εἰς αὐτὰς ἀνεδείχθησαν οἱ μέχοι σήμερον ἐκπέμποντες τὴν ἐκπαγλὸν αὐτῶν ἀκτινοβολίαν ὡς ἀστῆρες πρώτου μεγέθους, οἱ Ἀθανάσιος καὶ οἱ Γρηγόριοι καὶ οἱ Βασίλειοι. Οἱ Πατέρες αὐτοί, διὰ τοὺς ὁποίους θὰ ἠδυνάμην νὰ διακηρῶξω, ὅτι ὅπως ὁ Παῦλος διέσωσε τὸν Ἰουδαϊσμὸν νοθείας, οὕτω καὶ αὐτοὶ διεφύλαξαν τὴν πολύτιμον ταύτην παρακαταθήκην τῆς θείας διδασκαλίας ἀνόθευτον ἀπὸ τοῦ συγκρητισμοῦ καὶ ἀπὸ πάσης ἐπιδράσεως ἐκ τῶν ἐθνικῶν καὶ γνωστικῶν φιλοσοφημάτων. Διὰ τὸ Βυζάντιον λέγετε; Ἄλλ' εἰς αὐτὸ συνεκροτήθησαν αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι καὶ οἱ ἐν αὐταῖς κατόπιν πολλῶν θεολογικῶν συζητήσεων διατυπωθέντες ὄροι παρεδόθησαν εἰς ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα κτῆμα αὐτῆς αἰῶνιον.

Ἄλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τοὺς δύο ἀδελφούς.

Ἐάν ἤθελον ἀναστῆ ἐκ τῶν τάφων αὐτῶν, τί

ἄρα γε θὰ ἔλεγον πρὸς ἡμᾶς, τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους με τὴν αὐταπάρησιν καὶ τὴν ἐνθεον ζῆλον ἐδίδαξαν τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ; Ἀναμφιβόλως θὰ ἐπανελάμβανον ὅτι μεθ' ἱεράς ἀναγκαιότησεως ἐπιτιμῶν τοὺς Γαλάτας εἶπε καὶ ὁ θεῖος Παῦλος πρὸς ἐκείνους. Θὰ ἔλεγον δηλαδὴ: Διὰ τὴν «μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο· εἰ μὴ εἰσὶ τινες οἱ ταρασσόντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέφαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ»; (Γαλ. α', 6). Σᾶς ὑπεσχέθησαν ὅτι διὰ τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν κατακτήσεων τῶν θετικῶν λεγομένων ἐπιστημῶν θὰ εὕρετε τὸν ἀπολεσθέντα Παράδεισον. Φεῖ! Ὅλοι αὐτοὶ αἱ ἐφευρέσεις, ἐφ' ὅσον σᾶς εὕρον ἄνευ τοῦ ἠθικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἐξασφαλίζεται διὰ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, κατέστησαν τὴν ζωὴν σας πολυπλοκὴν καὶ πλήρη ἀναγκῶν, ἀλλὰ καὶ γεμάτην ἀπὸ ἀγωνίας καὶ φόβου διὰ τὸ ἄδηλον τῶν συνεπειῶν τὰς ὁποίας ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπαπειλοῦν νὰ δημιουργήσουν αἱ ἄξοντωτικαὶ μηχαναὶ καὶ τὰ ἐφευρεθέντα πολεμικὰ ὄπλα σας. Σᾶς εἶπον, ὅτι διὰ τῆς κατακτήσεως τῶν ἑλικῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς ἐξ ἴσου κατανομῆς τούτων, θὰ παύσῃ πᾶς ἀνταγωνισμὸς καὶ θὰ ἀπολαύσετε τὴν ποθητὴν εἰρήνην καὶ εὐτυχίαν. Ἄλλ' ὅταν εἰς τὰς ψυχὰς ἐμφωλεῖται τὸ μῖσος· ὅταν εἰς τὰ ἄλλα κατώτερα τοῦ σώματος ἐνστικτα δὲν ὑπάρχη χαλινός, δὲν κινδυνεύουν οἱ ἄνθρωποι νὰ διαφθαροῦν περισσότερο διὰ τῆς κατακτήσεως τοῦ πλοῦτου καὶ νὰ διολισθησῶν εἰς πέδον κτηνωδίας καὶ ἀγριότητος, αἱ ὁποῖαι θὰ μεταβάλλουν τὰς κοινωνίας των εἰς ὄρδα ἀλλήλοτρογομένων θηρίων καὶ ἐπιπιπτόντων κατ' ἀλλήλων κτηνῶν; Χριστιανοὶ, ἀναήφατε. Μόνον εἰς τὸ εὐαγγέλιον δύναται νὰ θεμελιωθῇ τὸ οἰκοδόμημα τῆς πραγματικῆς εἰρήνης καὶ τῆς αἰωνίας σωτηρίας. Ὁ χριστιανισμὸς τῶν ἐννέα πρώτων αἰώνων ὅπως σᾶς τὸν ἐγνωρίσαμεν, ὅπως ἀπεδείχθη καὶ διὰ τῆς ἐν τῇ λατρείᾳ παραδόσεώς μας ἀληθῆς, αὐτὸς ἄς σᾶς ἐνώσῃ καὶ πάλιν καὶ πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ χριστιανοὶ μετὰ τὰ ὅμματα τῆς διανοίας ἐστραμμένα ζητήσατε νὰ ἐπιστρέψητε.

Ναί· Σεβασμιώτατοι ἅγιοι ἀρχιερεῖς, οἱ κυκλοῦντες τὸ θυσιαστήριον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ πάσης γωνίας καὶ γένους ὀρθοδόξων συναθροισθέντες. Ταύτην δεόμεθα τὴν ἱερασίαν θερμῶς καὶ ἐν συντριβῇ καρδίας ἀναπέμψατε πρὸς τὴν χριστιανικὴν παράδοσιν τῆς ἡνωμένης Ἑκκλησίας τῶν ἐννέα πρώτων αἰώνων πρὸς τὸ εὐαγγέλιον τὸ ἀνόθευτον, τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Μεθοδίου διδασκῶν, πρὸς αὐτὸ ἐπιστρέφωμεν οἱ πάντες καὶ ἐν αὐτῷ ν' ἀπολαύσωμεν τῶν καρπῶν τῆς ἀληθινῆς καὶ βεβαίας εἰρήνης. Γενοιτο.

Τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἀφοῦ προηγήθη ξενάγησις τῶν προσκεκλημένων εἰς τοὺς βυζαντινοὺς ναοὺς καὶ τὰς ἀρχαιοτάτας τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ἐφόρου Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Μ. Μιχαηλίδου, ἐγένετο ὠραία καὶ λίαν ἐπιτυχὴς ἐπίδειξις Βυζαντινῆς Μουσικῆς ὑπὸ τῶν ἱεροψαλτῶν τῆς Θεσσαλονίκης ἐν τῷ παλαιοχριστιανικῷ ναῷ τῆς Ροτόντας ὑπὸ τὴν

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

3. Ἡ ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων κανονικὴ μνημόνευσις τοῦ «Πρώτου».

Ἐξετάσαντες ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ τὸ ζήτημα τῆς μνημονεύσεως τοῦ προεξάρχοντος ἢ καὶ τῶν συλλειτουργούντων ἀρχιερέων ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, δέον νὰ ἐξετάσωμεν ἰδιαίτερος ἐνταῦθα, τίνος μνημονεύουσιν ἐκάστοτε οἱ ἀρχιερεῖς, κατὰ τὰς ἐπὶ μέρους περιπτώσεις.

Τὸ ζήτημα τοῦτο παρουσιάζεται πολὺπλευρον καὶ πολὺπλοκον. Δὲν εἶναι τόσον ἀπλοῦν, ὅσον προκειμένου περὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, οἵτινες ἀναντιρρήτως ὀφείλουσι νὰ μνημονεύωσι πάντοτε τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως, ὅταν δὲ χοροστατῇ ἢ λειτουργῇ ἕτερος ἀρχιερεὺς, μνημονεύουσι τοῦ χοροστατούντος ἢ λειτουργούντος.

Ὁ χοροστατῶν ὁμῶς ἢ ὁ λειτουργῶν (μόνος ἢ μετ' ἄλλων ἀρχιερέων) τίνος μνημονεύει; Ἡ ἀπάντησις ποικίλλει κατὰ τὰς περιπτώσεις.

Πρὸς κατανόησιν δὲ καὶ ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος, δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι περὶ τοῦ κανονικοῦ μνημονεύματος τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐπισκόπου ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις ἰσχύουσι δύο βασικαὶ ἀρχαί, (ὡς ἐδίδαξεν ἡμῖν, ἐν ἰδιαίτερα συνεντεύξει, ὁ ἐντρίβης περὶ τὰ κανονικὰ θέματα Λαρίσσης Δωρόθεος (εἶτα Ἀθηνῶν 1957) :

α) ἡ ἀρχὴ τοῦ τόπου· καὶ β) ἡ ἀρχὴ τοῦ προσώπου.

Κατὰ τὴν α' ἀρχὴν, ἐν ἐκάστῳ τόπῳ μνημονεύεται ἡ κανονικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τοῦ τόπου, ἀδιαφόρως ἂν ὁ ἱεουργῶν ἐξαρτᾶται προσωπικῶς ἐξ ἄλλης ἐκκλ. ἀρχῆς. Κατὰ τὴν β' ἀρχὴν, ἐκαστὸν πρὸσωπον μνημονεύει τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἐξ ἧς προσωπικῶς ἐξαρτᾶται, ἀσχέτως τοῦ τόπου ἔνθα ἐκάστοτε ἱεουργεῖ.

Πότε ὁμῶς ἔχει ἐφαρμογὴν ἡ α' ἀρχὴ καὶ πότε ἡ β'; Ἰδοὺ τὸ ζήτημα. Γενικῶς δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι εἰς τὴν α' ἀρχὴν ὑπόκειται πᾶς κληρικός κατὰ βαθμὸν ἢ τίτλον κατώτερος τῆς ἐκκλ. ἀρχῆς τοῦ τόπου· εἰς δὲ τὴν β' πᾶς κληρικός ἴσος ἢ ἀνώτερος κατὰ βαθμὸν ἢ τίτλον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τοῦ τόπου ἔνθα τελεῖται ἡ ἱεουργία. Εἰς τὴν γενικὴν ταύτην διάκρισιν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς α' ἢ τῆς β' ὡς ἄνω ἀρχῆς, μία ἐξαιρέσις χωρεῖ, ὅταν εἰς τὴν θέσιν τῆς κατὰ τόπον ἐκκλ. ἀρχῆς ὑποκαθίσταται ὡς προεξάρχων ἄλλος ἀρχιερεὺς, ἔναντι τοῦ ὁποίου

διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἀθ. Καραμάνη. Τὴν ἐκδήλωσιν ταύτην ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας τῆς ἡ Α.Β.Υ. ἢ πριγκήπισσα Εἰρήνη. Μετὰ ταῦτα ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Δημάρχου Θεσσαλονίκης δεξιώσις τῶν προσκεκλημένων ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Λέσχῃ.

(Συνεχίζεται).

οἱ συλλειτουργοί, κατώτεροι μὲν αὐτοῦ ὄντες κατὰ βαθμὸν ἢ τίτλον, μνημονεύουσι τούτου, ἴσοι δ' αὐτῷ ὄντες μνημονεύουσιν ὡς καὶ ἐκεῖνος, (ἀναλόγως τῆς θέσεως καὶ τούτων καὶ ἐκείνου ἔναντι τῆς ἐκκλ. ἀρχῆς τοῦ τόπου, ὡς προελέχθη).

Εἰδικώτερον καὶ ἀναλυτικώτερον:

★

1. Καθ' ἅπαντα τὰ Πατριαρχικὰ κλίματα· πᾶς ἀρχιερεὺς (μητροπολίτης ἢ ἐπίσκοπος) οἰουδήποτε κλίματος μνημονεύει τοῦ πατριάρχου ἐν τῷ κλίματι τοῦ ὁποίου παρεπιδημεῖ (καθ' ὃ κατώτερος αὐτοῦ κατὰ τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν). Οὕτως π.χ. ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἢ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, λειτουργοῦντες ἐν Ἱεροσολύμοις, μνημονεύουσι τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καὶ μόνον τούτου.

Ἐὰν ὁμῶς ἐν Ἱεροσολύμοις λειτουργῇ ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας, οὗτος μὲν ὡς ἰσόβαθμος τῷ Ἱεροσολύμων θὰ μνημονεύσῃ, κατὰ τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ τάξιν, «πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων», οἱ δὲ τυχὸν συλλειτουργοῦντες αὐτῷ ἀρχιερεῖς, ἐκ παντὸς κλίματος, θὰ μνημονεύσωσι τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας, ὡς κατώτεροι αὐτοῦ κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἱεραρχίας.

Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ οἱ γενόμενοι «πρώην» (σχολάζοντες) Πατριάρχαι διατηροῦσι τὸ προνόμιον αὐτῶν τοῦτο. (Π.χ. ὁ πρῶην ΚΠόλεως Μάξιμος, λειτουργῶν ἐν ΚΠόλει, θὰ μνημονεύσῃ «πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων», οἱ δὲ τυχὸν συλλειτουργήσοντες αὐτῷ ἀρχιερεῖς θὰ μνημονεύσωσι «τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Μαξίμου» καὶ οὐχὶ τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ Οἴκου Πατριάρχου).

2. Ἐν τῷ κλίματι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος· Κατὰ τὴν γνωστὴν διάταξιν τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου περὶ ἀνακηρύξεως τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1850) οἱ ἱεράρχαι τῆς Π. Ἑλλάδος μνημονεύουσι «τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου», ὁ δὲ Προκαθήμενος (ὁ Ἀθηνῶν) μνημονεύει «πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων». Κατ' ἄλλην δὲ διάταξιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου περὶ διοικητικῆς ἀφομοιώσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι μητροπόλεων τῶν Ν. Χωρῶν (1928), οἱ μητροπολίται τούτων μνημονεύουσι τοῦ Οἴκου-μενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Αἱ διατάξεις ὁμῶς αὐταὶ ἐνέχουσι τι τὸ ἀντικανονικόν. Μνημόνευσις «τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου», ἀντὶ τοῦ Πρώτου, εἶναι ἀγνωστος εἰς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας. Οὐχ ἤττον ἰσχύει μέχρι τοῦ νῦν, καθ' ὅσον ὁ Πρῶτος (ὁ Ἀθηνῶν) δὲν περιεβλήθη διὰ τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850 διὰ πάντων τῶν προνομίων τοῦ «Πρώτου», ἀλλὰ δι' ὠρισμένων μόνον (προεδρία τῆς Ἱ. Συνόδου κλπ.). Οψέποτε, ἀποκατασταθσομένης τῆς κανονικῆς τάξεως, ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δέον νὰ μνημονεύηται ὑπὸ τῶν μητροπολιτῶν (ὡς ἐν Κύ-

πρω ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μνημονεύεται ὑπὸ τῶν αὐτόθι μητροπολιτῶν), ἡ δὲ μνημόνευσις «τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου» μόνον ἐπὶ χηρείας τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου θὰ δύναται τότε νὰ ἔχη θέσιν. Ἰσχυοῦσης πάντως σήμερον τῆς οὐχὶ κανονικῆς τάξεως, συμβαίνει καὶ τοῦτο τὸ ἄλλοπρόσαλλον ἐν συλλειτουργία μητροπολιτῶν τῆς Π. Ἑλλάδος καὶ τῶν Ν. Χωρῶν οἱ μὲν μνημονεύουσι τῆς Ἱ. Συνόδου, οἱ δὲ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου, τῆς ἀνομοιογενείας ταύτης γινομένης ἐκδήλου καὶ ἐντόνου καὶ μὴ συναδούσης πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς ἱεουργίας καὶ τῆς ἱεραρχίας.

Κατὰ τὰς προεκτεθείσας ὁμως βασικὰς ἀρχὰς τῆς ὑπὸ τῶν ἐπίσκοπων μνημονεύσεως, θὰ ἔπρεπε, μέχρις ὅτου θεσπισθῇ ἡ μνημόνευσις τοῦ Ἀθηνῶν ὡς «Πρώτου», χάριν τῆς ἐνότητος τῆς ἱεουργίας καὶ χάριν τῆς δυνατῆς ἀκριβείας, οἱ μητροπολίται Π. καὶ Ν. Ἑλλάδος ἀδιακρίτως, λειτουργοῦντες ἐν μὲν τῇ Π. Ἑλλάδι νὰ μνημονεύουσι τῆς Ἱ. Συνόδου, ἐν δὲ ταῖς Ν. Χώραις τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου. Ταῦτα σημειοῦνται ἐνταῦθα εἰς ἐφαρμογὴν τῶν εἰρημένων βασικῶν ἀρχῶν. Οὐδεὶς ὁμως δύναται νὰ ἀποστῇ αὐτοβούλως τῶν διατάξεων τῶν κειμένων Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν Τόμων.

3. Μητροπολίται ἄλλου κλίματος, λειτουργοῦντες ἐν Ἑλλάδι, (ἐφ' ὅσον δὲν θεωρεῖται κατὰ πάντα ὡς «Πρώτος» ὁ Ἀθηνῶν, οὐδ' ἀνώτερος τούτων κατὰ τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν) μνημονεύουσι τοῦ ἰδίου αὐτῶν Πατριάρχου, τ.ἔ. κατὰ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀναφορὰν καὶ ἐξάρτησιν, ὡς ἰσοβάθμιοι πρὸς τὴν Ἐκκλ. ἀρχὴν τοῦ τόπου, πρὸς τε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ τοὺς κατὰ τόπον μητροπολίτας. Ἐνδεικτικῶς σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι οἱ μητροπολίται τῆς Κύπρου, λειτουργοῦντες ἐν Ἀθήναις, μνημονεύουσι κανονικῶς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, εἰθισμένοι ἐκ τῆς ἐν Κύπρῳ μνημονεύσεως τοῦ οἰκείου αὐτῶν ἀρχιεπισκόπου.

4. Μητροπολίται τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (καὶ οἰουδήποτε ἄλλου κλίματος), ἱεουργοῦντες ἐν Κρήτῃ καὶ Δωδεκανήσῳ ἢ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ καὶ Αὐστραλίᾳ (τ. ἔ. ἐν περιοχαῖς τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου) μνημονεύουσι τοῦ Οἴκου. μενικοῦ Πατριάρχου καὶ μόνον, ὡς καὶ ἐν περιοχῇ τῆς δικαιοδοσίας ἄλλου Πατριαρχείου, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ρωσίας κλπ. μνημονεύουσιν, ὡς προεἰπομεν, ὑποχρεωτικῶς, τοῦ Πατριάρχου τοῦ ἀντιστοίχου Θρόνου, καὶ μόνον τούτου, οὐχὶ δὲ κατὰ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀναφορὰν καὶ ἐξάρτησιν. (Ἐφαρμογὴ τῆς α' ἀρχῆς, τοῦ τόπου). Ἐάν που ἐφαρμόζεται ἡ ἑτέρα ἀρχὴ (τοῦ προσώπου) καὶ οἱ ἱεουργοῦντες ἐν τοῖς ρηθεῖσι τόποις ἀρχιερεῖς μνημονεύουσι κατὰ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀναφορὰν καὶ ἐξάρτησιν, τοῦτο γίνεται ἐπὶ τῇ σκέψει ὅτι Ἐκκλῆσ. Ἀρχὴ τοῦ τόπου εἶναι ὁ οἰκείος Μητροπολίτης ἢ Ἀρχιεπίσκοπος, ἐμμέσως δ' ὁ ἀντίστοιχος Πατριαρχικὸς θρόνος· διὸ οἱ ἱεουργοῦντες Ἀρχιερεῖς, ὡς ἰσοβάθμιοι πρὸς τὸν οἰκείον

Ἱεράρχην τοῦ τόπου, ἐφαρμόζουσι τὴν ἀρχὴν τοῦ προσώπου ἐν τῇ μνημονεύσει. Ἀκριβέστερον ὅπως πράττουσιν οἱ ἐφαρμόζοντες τὴν ἀρχὴν τοῦ τόπου, τοῦθ' ὅπερ συνάδει καὶ πρὸς τὴν ἐνότητα ἐν τῇ ἱεουργίᾳ, ἵνα μὴ ποικίλλωσιν αἱ μνημονεύσεις τῶν συλλειτουργῶν Ἀρχιερέων.

Ἐπίσκοποι (Ἐπαρχιοῦχοι, τιτουλάριοι, βοηθοί, χωρεπίσκοποι) μνημονεύουσι τοῦ οἰκείου αὐτῶν μητροπολίτου ἢ Ἀρχιεπισκόπου, μόνον ἐν τῇ περιοχῇ τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ. Ἐξω τῆς περιοχῆς ταύτης μνημονεύουσι τοῦ κατὰ τόπον μητροπολίτου ἢ Ἀρχιεπισκόπου. (Π.χ. ὁ βοηθὸς ἐπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ἀνὰ τὴν μητροπολιτικὴν περιφέρειαν Θεσ/νίκης μνημονεύει τοῦ Γέροντος αὐτοῦ μητροπολίτου ἐν Ἀθήναις ὁμως ἢ ἐν Ἰωαννίνοις μνημονεύει ἀντιστοίχως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ἢ τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων, καθ' ὃ κατώτερος τούτων κατὰ ἱεραρχικὸν τίτλον. Ὁμοίως καὶ ὁ βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ Ἀθηνῶν ἢ ὁ χωρεπίσκοπος τοῦ Κύπρου ἢ τις ἐν τοῖς τῶν ἐν ΚΠόλει βοηθῶν ἐπίσκοπων τοῦ Πατριάρχου, ἱεουργῶν ἐν Πάτραις ἢ ἐν Λονδίῳ ἢ Ν. Ὑόρκῃ ἢ ἐν Κυθήροις μνημονεύει τοῦ κατὰ τόπον μητροπολίτου ἢ Ἀρχιεπισκόπου (καὶ οὐχὶ τοῦ κυριάρχου καὶ Γέροντος αὐτοῦ μητροπολίτου, Ἀρχιεπισκόπου ἢ Πατριάρχου).

Συλλειτουργῶν δ' ἐπίσκοπος μετὰ μητροπολίτου ἢ μητροπολιτῶν μνημονεύει κανονικῶς τοῦ προεξάρχοντος μητροπολίτου (καὶ οὐχὶ τοῦ Γέροντος αὐτοῦ), δι' ὃν ἐν ἀρχῇ προεἴπομεν λόγον. [Οὕτως ἐν τῇ χειροτονίᾳ τοῦ γυν Σεβ. Τρίκκης κ. Διονυσίου ὁ προεξάρχων Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος ὑπέδειξεν εἰς τὸν τότε χωρεπίσκοπον Σαλαμίνας (νῦν Πάφου) κ. Γεννάδιον νὰ μνημονεύσῃ αὐτοῦ, ὡς καὶ ἔπραξεν οὗτος. Ὡσαύτως ὁ Λαρίσης Δωρόθεος (εἶτα Ἀθηνῶν) ὑπέδειξεν ἐν Λαρίσῃ εἰς τὸν ἐπίσκοπον Καρυουπόλεως (νῦν Δρυϊνουπόλεως) κ. Χριστοφόρον νὰ μνημονεύσῃ αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐμνημόνευσεν. Κατὰ μείζονα λόγον ὁ ἐπίσκοπος Ἀπαμείας (νῦν Ρόδου) κ. Σπυρίδων, συλλειτουργῶν κατὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ ἐπίσκοπου Εὐρίπου (εἶτα Ζακύνθου) Ἀλεξίου, ἐμνημόνευσε τοῦ προεξάρχοντος Ἀθηνῶν Σπυρίδωνος καὶ οὐχὶ τοῦ Γέροντος αὐτοῦ Θεσσαλονίκης Γενναδίου].

5. Ἐν χηρευοῦσῃ ἐπαρχίᾳ, ἐν μὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ὅσον ἤθελεν ὀρισθῇ τοποτηρητῆς πλησιόχωρος μητροπολίτης (ἢ βοηθὸς ἐπίσκοπος), μνημονεύεται οὗτος ἐν ταῖς ἱεουργίαις· ἐάν δ' ὁ τοποτηρητῆς εἶναι πρεσβύτερος, οἱ ἱεροπρακτοῦντες μνημονεύουσι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐν τῷ κλίματι ὁμως τοῦ Οἴκου μενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀλλαχοῦ ἐν ταῖς χηρευοῦσαις ἐπαρχίαις μνημονεύεται πάντοτε ὁ Πατριάρχης. Ἀρχιερεῖς δ' ἱεουργοῦντες ἐν χηρευοῦσῃ ἐπαρχίᾳ μνημονεύουσι κατὰ τὰς προεκτεθείσας δύο βασικὰς ἀρχὰς. Οἱ βοηθοὶ ἐπίσκοποι, χηρευόντος τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Ἀθηνῶν, μνημονεύουσι τοῦ Τοποτηρητοῦ. Ἐπὶ χηρείας δὲ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου, οἱ ἀρχιερεῖς ὡς καὶ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ," ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (Γενεύη 12-25 Ἰουλίου 1966)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Τὰ πορίσματα τοῦ Συνεδρίου

ΤΜΗΜΑ 1ον

Ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνάπτυξις εἰς παγκόσμιον προοπτικὴν.

Συμπεράσματα καὶ συστάσεις.

Τὸ πρῶτον τμήμα, κατόπιν τῶν διεξαχθεισῶν συζητήσεων, κατέληξεν εἰς τὰ κάτωθι συμπεράσματα καὶ συστάσεις:

1. Αἱ Ἐκκλησίαι θὰ ἔδει νὰ εἶναι ἱκανοποιημέναι ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐπιστήμης καὶ τεχνικῆς, ἀφοῦ τὰς θεωροῦν ὡς ἔκφρασιν τοῦ δημιουργικοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἔπρεπεν, ὡσαύτως, νὰ εἶναι ἱκανοποιημέναι ἐκ τῆς οἰκονομικῆς μεγεθύνσεως καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς καθισταμένης δυνατῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως, καθ' ὅσον ἡ ἀνάπτυξις αὕτη ἀφ' ἐνός συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἀπαλλάσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν περιττὸν μόχθον καὶ ἀπὸ τὰς ὑλικὰς ἀβεβαιότητας καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπιτρέπει εἰς σχετικῶς περιορισμένον ἀριθμὸν πλουσιῶν χωρῶν νὰ βοηθήσουν τὰς πτωχοτέρας περιοχὰς εἰς τὴν γιγαντιαίαν προσπάθειαν πρὸς αὐτόνομον ἀνάπτυξιν.

2. Εἰς ὅλας τὰς χώρας καὶ ἰδίως εἰς ἐκείνας, αἱ

οἱ λοιποὶ Κληρικοί, δὲν μνημονεύουσι τοῦ Τοποτηρητοῦ, ἀλλὰ «πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων».

6. Τέλος, διὰ τὴν ἱστορίαν, σημειοῦται ὅτι κατὰ τὰς διαγενομένας ἑορτὰς ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι τοῦ ἁγίου Ὁρους, ἐν Καρυαῖς (1963), οἱ μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου συλλειτουργήσαντες Πατριάρχαι καὶ Προκαθημένοι τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἐμνημόνευσαν πάντες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, διὰ γε τὰ πρεσβεῖα αὐτοῦ ἐν τῇ καθόλου Ὀρθοδοξίᾳ, εἰ καὶ θὰ ἦδύναντο οἱ Πατριάρχαι νὰ μνημονεύσωσιν ἕκαστος «πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων», ὡς γίνεται κατὰ τὰς συλλειτουργίας τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν μετ' ἀλλήλων. Ἐν Ἀθήναις δ' ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Β', συλλειτουργήσας μετὰ τοῦ αὐτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐμνημόνευσε πάσης ἐπισκοπῆς Ὀρθοδόξων καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Αὐτὸς δ' ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μνημονεῖ (δίχα τοῦ «ἐν πρώτοις») οὕτω: «Μνήσθητι, Κύριε, πάσης ἐπισκοπῆς Ὀρθοδόξων, ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας».

[Πρβλ. καὶ Παμφίλου Μελισσηνοῦ, Περὶ τοῦ κοινωνικοῦ μνημονεύματος τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἐπισκόπου, ἐν «Ἐκκλ. Ἀληθεία» τόμ. ΚΓ' (1903) σ. 136 ἐ.]. (Συνεχίζεται) † Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ὅποια εἶναι ἢ καθίστανται εὐημεροῦσαι καὶ πλέον ὀργανωμέναι, αἱ Ἐκκλησίαι θὰ ἔδει νὰ μεριμνήσουν ὥστε νὰ μὴ παραμερίζεται τὸ ἀνθρώπινον στοιχεῖον.

Πρὸς τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητος ἡ κατανόησις τῶν οἰκονομικῶν καὶ τεχνικῶν πραγματικοτήτων, ὡς καὶ ἡ προσεκτικὴ πνευματικὴ ἐπαγρύπνησις. Ὑπογραμμίζοντες τὸ ἀνθρώπινον κριτήριον, δὲν ἀγνοοῦμεν τὰς διχογνωμίας ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἐν Χριστῷ ὡς ἐκ τούτου τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ ἐπραττεν χρήσιμον ἔργον, ἐὰν ἀνέθετεν εἰς ὁμάδα θεολόγων καὶ κοινωνιολόγων νὰ ἐξονυχίσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο.

3. Τὸ Συνέδριον ζητεῖ ἀπὸ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ ἐνεργήσῃ βαθεῖας μελέτας ἐπὶ ὅλων τῶν ὅψεων τῶν κοινωνιῶν τῶν εὐρισκομένων εἰς πλήρη μετασχηματισμὸν καὶ δὴ εἰς παγκόσμιον κλίμακα ὡσαύτως νὰ βοηθήσῃ τὰς Ἐκκλησίας, ὡσάκις τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον, νὰ ἀναλαμβάνουν τοιαύτας μελέτας καὶ νὰ ὀργανώνουν ὁμάδας ἐργασίας, διεθνεῖς καὶ διηπειρωτικὰς ἐπὶ ζητημάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Κοινωνίαν.

4. Αἱ Ἐκκλησίαι θὰ ἔπρεπε ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι ἡ οἰκονομικὴ, ἡ κοινωνικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ ἀνάπτυξις τῶν καθυστερημένων χωρῶν, ἡ ὅποια εἶναι τόσο ἐπιβουλεύουσα καὶ εὐκταία, συνεπάγεται συχνὰ ριζικὰς μεταβολὰς εἰς τὰς συνθήκας ζωῆς καὶ δράσεως τῶν ἐνδιαφερομένων πληθυσμῶν, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ ριζικὴν ἀλλαγὴν εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ κοινωνικοὺς θεσμοὺς. Τὸ πρῶτον ἐπιβαλλόμενον μέτρον ἐν προκειμένῳ εἶναι συνήθως ἡ διενέργεια θεμελιωδῶν τροποποιήσεων εἰς τὸ καθεστῶς τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας. Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἐπίσης ἀποτελεσματικὴν χρησιμοποίησιν τῶν διαθέσιμων σπανίων πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν καὶ ταχεῖαν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθρώπινων καὶ ὑλικῶν πόρων.

5. Ἡ προσπάθεια αὕτη καθίσταται πλέον δυσχερῆς λόγῳ τῆς ἀντιστάσεως τῆς προερχομένης ἐκ τῶν οἰκονομικῶς ἰσχυρῶν, ἐκ τῶν δημιουργουμένων ἰδιωτικῶν συμφερόντων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, συχνὰ δὲ ἐπίσης καὶ λόγῳ τῆς ταχείας αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς μονοπλεύρου οἰκονομικῆς διαρθρώσεως.

6. Αἱ Ἐκκλησίαι εἰς τὰς ἀναπτυσσομένας χώρας θὰ ὀφείλουσαν ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τούτων νὰ παρέχουν τὴν συνδρομὴν των, λαμβάνουσαι πρωτοβουλίας πνατοῦ, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, ἢ συμμετέχουσαι εἰς προσπάθειας καταβαλλόμενας διὰ τὴν ὑπερπήδησιν τῶν ἐμποδίων καὶ τὴν προώθησιν τῆς ταχείας ἀναπτύξεως, χωρὶς βεβαίως νὰ παραγνωρίζωνται οἱ πνευματικοὶ καὶ ἠθικοὶ κίνδυνοι οἱ συναφεῖς πρὸς πᾶσαν ταχεῖαν ἀλλαγὴν. Εἰς τὸ ἔργον των τοῦτο αἱ Ἐκκλησίαι δέον, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, νὰ ἐναρ-

μονίζουν τὰ σχετικά προγράμματά των πρὸς ἐκεῖνα τῶν χωρῶν ἐντὸς τῶν ὁποίων δροῦν. Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνδείκνυται, τῇ αἰτήσει των, νὰ τὰς βοηθῇ εἰς τὰς προσπάθειάς των.

7. Δεδομένου ὅτι ὑφίστανται πολλαὶ ὁδοί, διὰ τῶν ὁποίων δύναται νὰ γίνῃ ἡ μεταφορὰ τῶν κεφαλαίων ἐπὶ τῷ σκοπῷ βοηθείας τῶν ἀναπτυσσομένων χωρῶν, αἱ Ἐκκλησίαι ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ οἱ Ὁργανισμοί, οἱ ὁποῖοι τὸ συγκροτοῦν, ὀφείλουν νὰ ἐνεργήσουν πᾶν τὸ δυνατόν, ἵνα :

α) βοηθήσουν γενναίως τὰς χώρας εἰς ἀνθρώπινον δυναμικὸν καὶ χρηματικὸν πόρους,

β) ὑποκινήσουν τοὺς συμπατριώτας των καὶ τὰς Κυβερνήσεις των νὰ ἀυξήσουν οὐσιωδῶς τὴν συμβολὴν των εἰς τὴν ἀνάπτυξιν, κατὰ προτίμησιν διὰ μέσου διεθνῶν Ὁργανισμῶν καὶ ὑπὸ ἔρους καὶ ἐπιτόκια ὄχι ἐμπορικά, καὶ

γ) προσπαθήσουν, ὥστε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς συμβολῆς νὰ κατευθυνθῇ εἰς κάλυψιν μακροχρονίαν ἀναγκῶν καὶ ἐπιδιώξεων τῶν εὐεργετουμένων Ἐκκλησιῶν καὶ Χωρῶν.

8. Αἱ συνέπειαι τῆς ταχείας ἀναπτύξεως, ταῦτοχρόνως τεχνικῆς καὶ οἰκονομικῆς, ἐκδηλοῦνται καὶ εἰς βαθεῖας μεταβολὰς τῆς σημερινῆς διαρθρώσεως τῶν παγκοσμίων οἰκονομικῶν σχέσεων, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς διαρθρώσεως τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου καὶ τῆς μεταφορᾶς τῶν κεφαλαίων. Αἱ Ἐκκλησίαι ὀφείλουν νὰ εἶναι ὅλως ἰδιαιτέρως προσεκτικαὶ εἰς τοῦτο, δεδομένου τοῦ χάσματος, συνέχως εὐρύτερου, τὸ ὁποῖον χωρίζει τὰς πλουσίας χώρας ἀπὸ τὰς πτωχὰς εἰς τὸ πεδῖον τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν. Τὸ χάσμα τοῦτο ὑφίσταται συχνὰ ἐπίσης εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν διαφόρων χωρῶν. Ἡ οἰκονομικὴ λογικὴ ἐπιβάλλει καλλιτέραν διανομὴν τῆς αὐξούσης παραγωγῆς.

9. Ἡ ἀναδιάρθρωσις αὕτη ἀπαιτεῖ διεθνῆ συνεργασίαν, πολὺ στενωτέραν, εἰς κλίμακα περιφερειακὴν καὶ παγκόσμιον. Εἶναι ἐπ'ἀνάγκης νὰ ἀντιμετωπίζονται τὰ προβλήματα αὐτὰ εἰς ὑπερεθνικὴν στάθμην. Εἰδικώτερον, τὰ προβλήματα τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου χρήζουν τῶν πνεύματος. Ἡ μεταφορὰ τῶν κεφαλαίων καὶ τῶν τεχνικῶν ἐπιτευγμάτων πρέπει νὰ ἐντατικοποιηθῇ καὶ νὰ βελτιωθῇ ποιοτικῶς καὶ ποσοτικῶς· δέον ἐπίσης νὰ ἀυξηθῇ εἰς τὸ μέγιστον ἡ ἀποδοτικότης τῶν κυβερνητικῶν, τῶν διακυβερνητικῶν καὶ τῶν μὴ κυβερνητικῶν δραστηριοτήτων. Αἱ δυνατότητες περιορισμοῦ τῆς ἐξόδου κεφαλαίων καὶ εἰδικευμένης ἐργασίας ἀπὸ τὰς πτωχὰς χώρας πρὸς τὰς πλουσίας δέον νὰ μελετηθοῦν καὶ ἠθικῶς νὰ ἐνθαρρυνθοῦν.

10. Εἶναι ἐνδιαφέρον τὸ γεγονός, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι κατανοοῦν τὰς πραγματικὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζουν αἱ Κυβερνήσεις καὶ οἱ διεθνεῖς Ὁργανισμοὶ κατὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου των. Τοῦτο συνεπάγεται πλέον ἐντατικὴν οἰκουμένην προσπάθειαν πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν πραγματικῶν σχέσεων μετα-

ξῶ πολιτικῆς ἐξουσίας ἀφ' ἐνὸς καὶ κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως ἀφ' ἑτέρου, εἰς στάθμην ἐθνικὴν καὶ διεθνῆ.

11. Αἱ Ἐκκλησίαι ὀφείλουν νὰ προβοῦν εἰς κριτικὴν ἀναθεώρησιν τοῦ σημερινοῦ ρόλου των εἰς τὴν ἐν γένει ἐκπαίδευσιν, λαμβάνουσαι ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ μόρφωσις τῶν ἀνθρώπων, τόσον τῶν νέων ὅσον καὶ τῶν ἡλικιωμένων, εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα καθήκοντά των.

12. Τὸ Συνέδριον ζητεῖ ἀπὸ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ προωθήσῃ τὰς μελέτας καὶ νὰ παράσῃ κατευθύνσεις εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰ κοινωνικά καὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα ὅλου τοῦ κόσμου ὡς πρὸς τὰς μεταβολὰς, δυναμικὰς καὶ συχνὰ ριζικὰς, τὰς ὁποίας ἀπαιτοῦν ἡ ὀργάνωσις καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς συγχρόνου παιδείας.

13. Τὸ Συνέδριον ζητεῖ ἀπὸ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ προβῇ εἰ δυνατόν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, εἰς μελέτην τῶν ἀνωτέρω θεμάτων, ὅπου ἰδιαιτέρως νὰ ἐξετασθοῦν τὰ ἀκόλουθα σημεῖα :

α) Ἡ σύστασις περιφερειακῶν καὶ διεθνῶν Ὁργανισμῶν, προωρισμένων νὰ συντονίσουν τὰς προσπάθειας ἐπὶ ἐθνικοῦ καὶ διεθνοῦς ἐπιπέδου, πρὸς τὸν σκοπὸν προωθήσεως τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

β) Αἱ δυνατότητες μεταφορᾶς πόρων χρησιμοποιομένων δι' ἐξοπλισμοὺς εἰς τὴν βοήθειαν τὴν χορηγούμενην πρὸς ἀνάπτυξιν.

γ) Αἱ δυνατότητες θεσπίσεως διεθνοῦς δημοσιονομικοῦ συστήματος διὰ τὴν παγκόσμιον ἀνάπτυξιν.

14. Ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι ὀφείλουν νὰ λάβουν μέρος εἰς μίαν τοιαύτην ἔρευναν, τὰ δὲ ἀποτελέσματά της δέον νὰ θεθοῦν εἰς τὴν διάθεσιν των, καθ' ὅσον, μόνον ὅταν αἱ Ἐκκλησίαι καὶ τὰ μέλη των κατανοήσουν τὴν πραγματικότητά, θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρῶσουν πιστῶς τὸ καθήκον των ἐναντι τῆς διεθνοῦς κοινωνίας.

15. Τὸ Συνέδριον παρακαλεῖ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ν' ἀπευθύνῃ πρὸς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας ἐπείγουσαν ἔκκλησιν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ὑπογραμμίζονται τὰ ἑξῆς :

α) Ἡ ἀνάγκη ταχείας δράσεως πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀνωτέρω διαγραφείσων ἐπιδιώξεων.

β) Ἡ ἀφελιμότης, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, στενῆς συνεργασίας τῶν Χριστιανῶν παντὸς δόγματος, μετὰξὺ των καὶ με' ἄλλας θρησκευτικὰς καὶ μὴ θρησκευτικὰς ομάδας, πρὸς διαμόρφωσιν δημοσίας γνώμης.

γ) Ἡ ἀνάγκη δράσεως τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν πλευρὰν τῶν Κυβερνήσεων των καὶ τῶν πολιτικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὁμάδων τῆς χώρας των ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἐπηρεασμοῦ των ὡς πρὸς τὰ ἀνωτέρω.

ΤΜΗΜΑ 2ον

Ὁ ρόλος τοῦ Κράτους εἰς μίαν ἐπαναστατικὴν ἐποχὴν.

Συμπεράσματα καὶ συστάσεις.

1. Τὸ Κράτος εἶναι ὑπεύθυνον ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν ἀσκήσιν τῆς ἐξουσίας του. Καθῆκον τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι νὰ ὑπεθυμίζῃ εἰς τὸ Κράτος τὴν εὐθύνην του ταύτην. Χωρὶς νὰ δίδωμεν ἀπόλυτον ἀξίαν εἰς τὰς κρίσεις μας καὶ χωρὶς νὰ ἰσχυρίζομεθα ὅτι γνωρίζομεν τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, διακηρύσσομεν ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅτι πᾶσα χρῆσις τῆς ἐξουσίας ὑπόκειται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Ἡ λειτουργία τοῦ Κράτους συνίσταται εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πολιτῶν του. Τοῦτο συνεπάγεται τὴν ὑποχρέωσιν παροχῆς ἐλευθερίας πρὸς συζήτησιν καὶ κριτικὴν.

2. Ὡς Χριστιανοὶ δὲν πρέπει οὔτε νὰ ὑπερεκτιμῶμεν οὔτε νὰ ὑποτιμῶμεν τὸ Κράτος. Τὰ Κράτη εἶναι ἀνθρώπινοι θεσμοί, οἱ ὅποιοι ὑφίστανται διὰ τὸ καλὸν τοῦ λαοῦ. Δὲν ἔχουν φύσιν ἢ μορφήν αἰώνιαν, ἀλλ' ἀντιθέτως ὀφείλουν νὰ προσαρμόζονται κατὰ τὴν διαδρομὴν τῆς ἱστορίας, εἰς τὰς μεταβαλλομένας ἀνάγκας. Ἀναγνωρίζουσα τὴν νομιμότητα τῶν λειτουργιῶν καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Κράτους, ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ καθίσταται δοῦλος ἢ ἐργαλεῖον.

3. Τὸ Κράτος ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοὺς πολίτας του πίστιν. Ἀναγνωρίζομεν τὴν ἀπαίτησιν ταύτην ἐν ᾧ μέτρῳ ἢ πίστις συντελεῖ εἰς τὴν προστασίαν τῆς ἐξωτερικῆς κυριαρχίας, εἰς τὴν ἐπιδιώξιν τῶν κοινῶν σκοπῶν καὶ εἰς τὴν διεθνῆ συνεργασίαν.

4. Ἀναγνωρίζομεν ὅτι ὁ νόμος, ὡς ἔργον τοῦ ἀνθρώπου, δύναται νὰ εἶναι ὄργανον δικαιοσύνης καὶ νὰ ἐπιτελῇ θετικὴν καὶ παραγωγικὴν λειτουργίαν. Ἐφ' ὅσον ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου εἶναι νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν δικαιοσύνην δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, πρέπει οὗτος νὰ προσφέρεται εἰς μεταβολάς, ἀλλὰ καὶ νὰ λαμβάνῃ μέτρα ὑπὲρ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι πλήττονται ἀπὸ τὰς μεταβολὰς ταύτας. Ὅταν ὅμως ὁ νόμος ἀποτελεῖ ἐκφρασιν αὐθαιρεσίας τοῦ Κράτους, δικαίωμα καὶ καθήκον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ μὴ πειθαρχῇ.

5. Ἡ ἀληθὴς μέριμνα τῶν Χριστιανῶν εἶναι νὰ ἐπιτύχουν, ὥστε τὸ Κράτος νὰ ἐγγυᾶται εἰς ὅλους τὴν καλὴν διαβίωσιν. Ὡς Χριστιανοὶ ζῶντες ἐντὸς τοῦ Κράτους, ἀναγνωρίζομεν ὅτι πρέπει νὰ εἴμεθα συμφιλιοτικοί, ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐνδείκνυται νὰ ἀναζητῶμεν λύσεις ἐπὶ ζημίᾳ τῆς δικαιοσύνης. Ἀναγνωρίζομεν ἐπίσης, ὅτι ἡ θεμελιώδης χριστιανικὴ μέριμνα ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἀδυνάτους καὶ τοὺς καταπιεζομένους πάσης κοινωνίας.

6. Ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ Χριστιανοὶ συμμετέχουν εἰς τὰς εὐθύνας τοῦ κόσμου. Οἱ Χριστιανοὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιζητήσουν τὰς δυνατότητας συνεργασίας μετὰ τοὺς μὴ Χριστιανούς πρὸς προώθησιν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

7. Συνιστῶμεν νὰ μελετηθοῦν [τὰ ἀκόλουθα ζητήματα :

α) Ἡ ἐξέλιξις τῶν λειτουργιῶν τοῦ Κράτους,

τῆς οἰκονομίας, τῆς τεχνολογίας κ.λπ. καὶ τὰ ἀποτελεσματικὰ μέσα κατευθύνσεώς των.

β) Ἡ λειτουργικὴ ὠφελιμότης καὶ τὰ ὄρια τοῦ ἐθνικισμοῦ καὶ τῆς κρατικῆς ἐξουσίας.

γ) Ὁ νόμος ἀπὸ θεολογικῆς ἀπόψεως, τὰ θεμέλια τοῦ νόμου καὶ τοῦ Κράτους καὶ τὰ κριτήρια τοῦ δικαίου νόμου καὶ τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως.

δ) Ἡ ἀληθὴς ἔννοια καὶ ἡ προστασία τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τῆς κοινωνίας· ἡ θέσις εἰς ἰσχὺν διεθνῶς παραδεχθέντων προτύπων δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς συνταγματικῆς, τῆς νομοθετικῆς καὶ τῆς δικινητικῆς διαδικασίας.

ε) Ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ὠρισμένα παραδεδομένα ἀντιλήψεις (ὡς ὁ ἐθνικισμὸς, ἡ φιλελευθέρᾳ δημοκρατία, ὁ σοσιαλισμὸς, τὸ σύστημα τῶν πολιτικῶν κομμάτων κ.λπ.) ἐρμηνεύονται ἐκ μέρους τῶν ἀναπτυσσομένων χωρῶν.

στ) Ἡ θεολογικὴ ἀντίληψις τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἰδιαίτερος ἡ ἠθικὴ τῆς βίαιας δράσεως, τῆς ἀπουσίας βίας κ.λπ.

ζ) Ὁ ρόλος τοῦ Κράτους ὡς πρὸς τὴν κατάργησιν τῶν φεουδαρχικῶν καὶ τῶν ἀποικιακῶν καθεστώτων καὶ ἡ συμβολὴ του εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀνάπτυξιν.

η) Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῶν ἐστιῶν δυνάμεως συμπεριλαμβανομένης τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως εἰς ὅλας τὰς κοινωνίας, ὡς καὶ οἱ ἀντίκτιποι τῶν ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ.

θ) Τὰ ἀποτελεσματικὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων τὰ ἄτομα θὰ δύνανται νὰ ἐλέγχουν τὴν διαδικασίαν τῶν ἀποφάσεων καὶ ἰδίως εἰς τὴν σφαῖραν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἐργασίας.

ι) Ὁ καθορισμὸς τῶν σκοπῶν καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῆς μάζης, ἰδίως ὡς πρὸς τὴν λῆψιν τῶν ἀποφάσεων.

ΤΜΗΜΑ 3ον

Εἰρηνικὴ συνεργασία εἰς μίαν παγκόσμιον κοινωνίαν.

Συμπεράσματα καὶ συστάσεις.

1. Ἡ ἐξέλιξις τῆς στρατιωτικῆς τεχνικῆς συνιστᾷ ἀποφασιστικὴν καμπὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῶν Κρατῶν. Αἱ τρομακτικαὶ δυνατότητες ἐξοντώσεως ὄχι μόνον τῶν πολεμιστῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἀμάχων πληθυσμῶν, ἡ ἀδυναμία τῶν πτωχῶν χωρῶν νὰ προστατευθοῦν δι' ἰδίαν μέσων, ὁ κίνδυνος ἐκμηδενισμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων πολιτισμῶν καὶ ὁ κίνδυνος ὁ ἀπειλῶν τὰς μελλούσας γενεὰς λόγῳ τῶν ραδιενεργειῶν, πάντα ταῦτα μεταβάλλουν ριζικῶς τὴν κατάστασιν τῶν Κρατῶν καὶ τὰς ἀμοιβαίας αὐτῶν σχέσεις.

2. Ἡ νέα καὶ τρομερὰ αὐτὴ κατάστασις ἀναγκάζει τοὺς Χριστιανούς νὰ ἐπανεξετάσουν, ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας, τὰς προγενεστέρως ἀπόψεις των ἐπὶ τοῦ πολέμου καὶ τοῦ συναφοῦς ρόλου τοῦ Κράτους. Εἰς τὸ Ἀμστερνταμ κατὰ τὸ 1948 ἡ πρώτη Συν-

έλευσις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν διεκήρυξεν : «Ὁ πόλεμος εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ», ταῦτοχρόνως δὲ ἠσχολήθη μὲ τὴν στάσιν τῶν Χριστιανῶν ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴν τῶν εἰς τὸν πόλεμον. Σήμερον ἡ στάσις αὕτη ἠλλάξεν. Οἱ Χριστιανοὶ εἶναι ἀκόμη διηρημένοι ὡς πρὸς τὴν νομιμότητα τῆς χρήσεως πολεμικῶν μέσων πρὸς ἐπιτεῦξιν ἀποτελεσμάτων ἀνταποκρινομένων πρὸς τὴν δικαιοσύνην. Ἀλλὰ ὁ πυρηνικὸς πόλεμος ὑπερβαίνει κάθε ὄριον, ἀφοῦ καταστρέφει πᾶν ὅ,τι θὰ ἠθελὲν τις νὰ προστατεύσῃ ἢ νὰ ἐπιτύχῃ. Διακηρύσσομεν, διὰ τοῦτο, πρὸς ὅλας τὰς Κυβερνήσεις καὶ πρὸς ὅλους τοὺς λαοὺς ὅτι ὁ πυρηνικὸς πόλεμος εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι εἶναι τὸ χειρότερον ἀπὸ ὅλα τὰ κακά.

3. Δεδομένου ὅτι ὁ πόλεμος ὀφείλεται εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ οἰκονομικὰς συνθήκας τῆς διεθνούς κοινωνίας, ἡ ὁποία σήμερον εἶναι ἀπαρργανωμένη καὶ ἀδικος, εἶναι καθήκον ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅλων τῶν Κυβερνήσεων ν' ἀναδιοργανώσουν τὴν διεθνή κοινωνίαν, ὥστε νὰ ἔχῃ συνείδησιν τῶν εὐθυνῶν της. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀπαιτεῖ πολιτικὰς καὶ ἠθικὰς προσπάθειάς ἐξαιρετικὰ μεγάλας. Ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν ἀπαιτεῖται νέα τακτικὴ ἐναντι τοῦ Κράτους καὶ τοῦ πολέμου, ὡς πρὸς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν χωρῶν, τὰς ἐπιταγὰς τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς δικαιοσύνης καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἑνὸς νέου διεθνούς πνεύματος, χάρις εἰς τὸ ὁποῖον ἡ τάξις καὶ ἡ δικαιοσύνη θὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν διεθνή ἀναρχίαν. Ἡ ἐμφάνισις μιᾶς νέας στρατιωτικῆς τεχνικῆς δημιουργεῖ νέαν κατάστασιν, ὅπου ἡ ἐπιταγὴ τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὴν παλαιὰν ἱστορίαν τῆς διεθνούς ζούγκλας. Τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτό.

4. Τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον τίθεται εἶναι νὰ μάθωμεν πῶς δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὸν πυρηνικὸν πόλεμον. Ὅπωςδὴποτε, ὡς μέτρα χρήσιμα θὰ ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶν τὰ ἑξῆς :

α) Ἡ ἀντικατάστασις τῆς προσκαίρου ἰσορροπίας δυνάμεων ἀπὸ ἑνα Ὄργανισμὸν πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συγκρούσεως μεταξὺ τῶν ἰσχυροτέρων Κρατῶν.

β) Ἡ κωδικοποίησις τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα τὰ ἰσχυρὰ ταῦτα Κράτη θὰ ὀφείλουν νὰ λάβουν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐνδείκνυται ἡ συνομολόγησις συμφωνιῶν προβλεπουσῶν τὴν βαθμιαίαν ἐπιβολὴν περιορισμῶν εἰς τὸν πυρηνικὸν πόλεμον.

γ) Ἡ ἰσορροπία τῶν δυνάμεων καὶ αἱ διάφοροι φάσεις τοῦ ἀφοπλισμοῦ θὰ ἔδει νὰ θεθοῦν ὑπὸ ἀμοιβαῖον ἐλεγχόν, ἡ δὲ ἐποπτεία τῶν ἐξοπλισμῶν νὰ γίνεται ἀπὸ διεθνεῖς Ὄργανισμοὺς.

5. Αἱ πυρηνικαὶ δυνάμεις ἔχουν συμφέρον νὰ μὴ ἀφήσουν νὰ ἐκφυλισθῇ ἡ ἐπισηφαλὴ ἰσορροπία τῶν εἰς ἕνα πυρηνικὸν πόλεμον.

6. Ἐν ὅψει τῆς καταστάσεως ταύτης αἱ Ἐκκλησίαι θὰ ὀφείλουν νὰ διακηρύξουν ὅτι ἔχουν τὸ καθήκον νὰ διαφυλάξουν τὴν ζωὴν τῶν λαῶν τοῦ κόσμου τούτου καὶ νὰ ἐργασθοῦν διὰ τὴν διαμόρφωσιν ἑνὸς νέου κόσμου, ὅστις θὰ ὑπερβῇ τὸ στάδιον τῆς παρούσης ἐντά-

σεως τῆς προκαλουμένης ἐκ τῆς ἰσορροπίας τῶν δυνάμεων.

7. Ἐν τῷ μεταξὺ θὰ ἔδει νὰ ἐπιδιώκεται ἡ λήψις κάθε μέτρου ἀφοπλισμοῦ, ἀμέσως ἐφαρμοσίμου, ἵνα ἐπέλθῃ «ἀνακωχὴ» καὶ ἐλευθερωθοῦν πόροι διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν εἰς τὸν ὑπόλοιπον κόσμον.

8. Ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας αἱ Ἐκκλησίαι δεόν νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ πρόσφορα μέσα διὰ νὰ δημιουργηθῇ κλίμα ἐμπιστοσύνης.

9. Αἱ μικραὶ χώραι δεόν ἀπαραιτήτως νὰ συνεργασθοῦν ἐν προκειμένῳ, καθόσον εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἡ ἐκ μέρους τῶν καταδικητῶν πυρηνικῶν ὅπλα διὰ τὴν πρόληψιν τῶν συγκρούσεων.

10. Πρέπει νὰ προσελκύσωμεν τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ κινδύνου τοῦ προερχομένου ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως «ὑποκαταστάτων» τοῦ πολέμου, ὡς εἶναι ἡ ξένη ἐπέμβασις καὶ αἱ ἀνατρεπτικαὶ ἐνέργειαι αἱ πηγάζουσαι ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

11. Ἀρμόζει νὰ ὑπογραμμισθῇ ὅτι ἡ παγκόσμιος εἰρήνη ἐξαρτᾶται πολὺ ἀπὸ τὴν στάσιν τῶν νέων κρατῶν. Χρειαζέται διὰ τοῦτο σεβασμὸς τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν χωρῶν τούτων. Ἐκτὸς τούτου, ἡ εἰρήνη εἶναι συνδεδεμένη πρὸς τὰς ἀλλαγὰς εἰς τὸν οἰκονομικὸν καὶ τὸν κοινωνικὸν τομέα τῶν νεωστὶ δημιουργηθέντων Κρατῶν. Εἶναι, ὅθεν, χρέος τῶν μεγάλων πυρηνικῶν Δυνάμεων νὰ μὴ φέρουν ἐμπόδιον, διὰ τῆς ἐπεμβάσεώς των, εἰς τὴν ἐπέλευσιν τῶν ἀλλαγῶν τούτων καὶ νὰ μὴ δώσουν προτεραιότητα εἰς τὰ συμφέροντά των.

12. Βάσει τῶν προηγουμένων σκέψεων, ἠσχολήθημεν ἐπανειλημμένως μὲ τὴν τραγικὴν κατάστασιν εἰς τὸ Βιετνάμ. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν ἐπικράτησιν συνέσεως καὶ δικαιοσύνης εἰς τὴν ἀκολουθουμένην πολιτικὴν ἐκ μέρους τῶν ἐμπολέμων.

13. Ὅπωςδὴποτε, ἡ μαζικὴ στρατιωτικὴ παρουσία τῶν ἀμερικανῶν καὶ οἱ παρατεινόμενοι βομβαρδισμοὶ χωρίων τοῦ νοτίου Βιετνάμ καὶ στόχων ἐγγύς τῶν πόλεων τοῦ βορείου Βιετνάμ δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ δικαιολογηθοῦν.

14. Ὁ οὕτω προκαλούμενος κίνδυνος ἐξαπλώσεως τοῦ πολέμου ἀποτρέπει τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησεν ἡ ἐπαναστατικὴ κατάσταση εἰς τὴν χώραν ταύτην.

15. Ἐν ὅψει τῶν κινδύνων τούτων, τὸ Συνέδριον κάμνει ἐκκλησίαν νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὰς ἐχθροπραξίας καὶ νὰ δημιουργηθοῦν συνθήκαι εἰρητικοῦ διακανονισμοῦ τοῦ βιετναμικοῦ προβλήματος ἐκ μέρους τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἢ ἄλλων διεθνῶν Ὄργανισμῶν.

16. Λυπούμεθα ζωηρῶς διὰ τὴν παραμονὴν τῆς Κίνας ἐκτὸς τῆς διεθνούς κοινότητος. Ἡ συμμετοχὴ της εἰς τὸ Συνέδριον θὰ ἦτο χρήσιμος διὰ τὸν διάλογον, ὅστις διεξήχθη ἀνεξαρτήτως ἰδεολογιῶν. Ἡ ἀπομόνωσις της ἀποτελεῖ κίνδυνον διὰ τὴν διεθνή εἰρήνην.

17. Ἀλλὰ καὶ τὸν πόλεμον μὲ χρῆσιν «συμβατικῶν» ὅπλων πρέπει νὰ τὸν ἀποτρέψωμεν, καθόσον

οὗτος περιλαμβάνει ἐν σπέρματι τὸν πυρηνικὸν πόλεμον.

18. Ἐπὶ πλέον, καὶ ὁ «συμβατικὸς» πόλεμος καταλήγει εἰς γενοκτονίαν, ὅταν ἐπιδιώκεται ἡ ἐξόντωσις τοῦ ἐχθροῦ. Συνιστῶμεν ζωηρῶς τὴν ταχυτέραν δυνατὴν ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων πολέμου καὶ τὴν ἀνθρωπιστικὴν μεταχείρισίν των.

19. Μολονότι τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη διαθέτουν τὴν καλλιτέραν δυνατὴν ὀργάνωσιν διὰ τὴν ἐπιδιώξιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς διεθνoῦς δικαιοσύνης, ἔχουν ἀναμφιβόλως ὀρισμέναν δυσχερείαν εἰς τὴν δρασίν των, ὡς εἶναι αἱ ἐξῆς : ἡ περιορισμένη ἐπιρροή των προκειμένου περὶ συγκρούσεως μεταξύ μεγάλων Δυνάμεων καὶ ἡ λήψις ἀποφάσεων διὰ πλειονοψηφίας εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν, ἧτις περιέχει ἀδυναμίαν εἰς τὴν πρακτικὴν ἐπιβολὴν τῶν διδομένων λύσεων.

20. Τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη διαθέτουν πόρους, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθοῦν κατὰ καλλίτερον τρόπον. Γενικώτερον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ δράσουν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ διαμορφωθῇ ἐν «διεθνῆς ἔθους». Ἐν προκειμένῳ αἱ Ἐκκλησίαι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀσκήσουν τὴν ἐπιρροήν των.

21. Αἱ περιφερειακαὶ Ὄργανώσεις θὰ ἔδει νὰ ἀντιμετωπίσουν, ὅσα οἰκονομικὰ καὶ τεχνικὰ προβλήματα ἀδυνατοῦν νὰ λύσουν μόνα τὰ Κράτη. Μὲ τὴν βοήθειάν των τὰ μικρὰ Κράτη δύνανται νὰ διαδραματίσουν ρόλον τινὰ εἰς τὴν διεθνή κοινωνίαν, συνεργαζόμενα μὲ τὰς μεγάλας Δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἐπιβολὴν ἀπαραδέκτου κυριαρχίας ἐπὶ τῶν μικρῶν χωρῶν.

22. Ἐπιστῶμεν τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν ἐξελιζομένων, ἐν προκειμένῳ, εἰς τὴν Λατινικὴν Ἀμερικὴν, ὅπου αἱ νέαι περιφερειακαὶ Ὄργανώσεις παρέχουν βοήθειαν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τούτων καὶ λαμβάνεται ἰδιαίτερος ὕψος κατὰ τὴν συνεργασίαν των ἢ ἀνθρωπίνῃ καὶ ἡ ἠθικὴ πλευρὰ τῶν ζητημάτων.

23. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς Ὄργανισμός, συχνότατα ὑπῆρξε διηρημένη. Ὄφείλει ἤδη νὰ ἐργασθῇ μετὰ ζήλου διὰ νὰ ὑπερπηδῆσῃ τὸ κακὸν παρελθὸν καὶ νὰ ἐνδυναμώσῃ τὴν πίστιν εἰς τὴν πνευματικὴν τῆς διδασκαλίαν.

24. Ἡ Ἐκκλησία δέον νὰ ἀναδεχθῇ ἕνα ρόλον, πλέον συγκεκριμένον, ὡς πρὸς τὴν διάδοσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἐυαγγελίου, ἐπισημαίνουσα τὴν παγκόσμιον συναδέλφωσιν ἄνευ διακρίσεων.

25. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ὑπεραμύνηται τῶν νομίμων ἐπιδιώξεων τῶν καταπιεζομένων μειονοτήτων ἢ καὶ πλειοψηφῶν καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ πρακτικὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἀπαβλέπουν εἰς μεταβολὴν τῆς πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς τάξεως, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἀναγνωρίζονται τὰ πολιτικὰ δικαιώματα καὶ δὲν ἀξιοποιοῦνται αἱ οἰκονομικὰ δυνατότητες, ἐνῶ εὐνοοῦνται αἱ διακρίσεις καὶ αἱ ποικίλαι καταπιέσεις.

26. Αἱ Ἐκκλησίαι θὰ ἔδει νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὰς Κυβερνήσεις των νὰ κυρώσουν καὶ θέσουν εἰς ἰσχὺν τὴν σύμβασιν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἐπὶ τῆς καταργήσεως ὄλων τῶν μορφῶν τῆς φυλετικῆς διακρί-

σεως τὴν ψηφισθεῖσαν κατὰ τὴν 20ῃν Συνέλευσιν. Θὰ ἦτο σκόπιμον ὅπως ζητήσουν καὶ τὴν ἴδρυσιν ἑνὸς Γραφείου ὑπάτου Ἀρμοστοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, τὸ ὁποῖον νὰ ἐποπτεῖ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐν λόγῳ συμβάσεως.

27. Ὅλοι οἱ λαοὶ κυριαρχοῦν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὄχι μόνον μερικοί. Ὅταν συγκεντρώνεται ἡ ἐξουσία εἰς μικρὸν ἀριθμὸν Κρατῶν, εἶναι πρακτικῶς ἀδύνατον εἰς πολλὰς χώρας τοῦ κόσμου καὶ νὰ ἀποκτήσουν πραγματικὴν κυριαρχίαν εἰς τομεῖς, ὡς τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ἀνάπτυξις. Διὰ τοὺς λόγους τούτους θεωροῦμεν, ὅτι οἱ λαοὶ δὲν δύνανται νὰ ἀσκήσουν ἀποτελεσματικῶς τὴν ἐξουσίαν των εἰς τὸ διεθνῆ πεδίον, εἰμὴ διὰ στενῆς συνεργασίας εἰς τοὺς οἰκείους διεθνεῖς Ὄργανισμούς.

28. Εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ ἀρκεσθῶν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἐθνικῆς καὶ τῆς διεθνoῦς δράσεως, ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε καὶ νὰ τὴν ἐνισχύουν, ὥστε νὰ ἐπιτευχθοῦν οἱ ἐξῆς τέσσαρες ἀντικειμενικοὶ σκοποί : ἡ σύναψις διεθνῶν συμφωνιῶν διὰ τὸ τρόφιμα ἢ βελτίωσις τῶν συνθηκῶν τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου ἢ ἐνίσχυσις καὶ ὁ συντονισμὸς τῶν ὑφισταμένων διεθνῶν Ὄργανισμῶν ἢ σύστασις καταλλήλων περιφερειακῶν Ὄργανώσεων, ὅπου αὗται δὲν ὑπάρχουν.

Οἱ Χριστιανοὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι ἐνδείκνυται νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης, ὥστε νὰ αὐξηθῇ ἡ παρεχομένη βοήθεια πρὸς ἀνάπτυξιν. Ἐὰν ἄμεσος στόχος ἐτίθετο ὁ διπλασιασμὸς τῆς βοήθειας, αὕτη θὰ ἱκανοποιεῖ ἀρκούντως τὰς ἀνάγκας τοῦ κόσμου. Ἡ βοήθεια ὅμως δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποιηθῇ δι' ἄλλους σκοποὺς (ἐγωϊστικούς, ἰδεολογικούς). Δέον νὰ παρέχεται ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν πραγματικαὶ δυνατότητες πρὸς ἀνάπτυξιν.

29. Ἡ συγκρότησις περιφερειακῆς Ὄργανώσεως εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ἐξυπηρετούσης τὴν εἰρήνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, δύναται νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἐξουδετέρωσιν τῆς ἀπειλῆς τῆς προερχομένης ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς Συνασπισμοὺς τοὺς δρώντας εἰς τὸ ἀφρικανικὸν ἔδαφος.

30. Κάμνομεν εἰσῆγησιν εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ τὰς Ἐκκλησίας νὰ συνεργασθῶν, μὲ ὅλα τὰ διαθέσιμα μέσα των, μὲ ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νὰ ἀφυπνίσουν τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δικαιοσύνης.

ΤΜΗΜΑ 4ον

Συνέπειαι τῶν συγχρόνων κοινωνικῶν ἀναταραχῶν διὰ τὸ ἄτομον καὶ διὰ τὴν ὁμάδα.

Συστάσεις.

1. Ζητοῦντες ὅπως ἡ Ἐκκλησία κατανοήσῃ τὸν ἀνθρώπον καὶ τὴν κοινότητα, ὡς ὑπάρχουν σήμερον, ἀπηχοῦμεν τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην συνεχoῦς διαλόγου μεταξύ τῶν θεολόγων καὶ τῶν εἰδικῶν εἰς τὰς κοινωνικὰς ἐπιστήμας. Ἀμφοτέρω τὰ μέρη πρέπει νὰ

είναι διατεθειμένα να πειθαρχούν την σκέψιν των, ακούοντα την έτεραν πλευράν.

Πρός τοῦτο συνιστῶμεν, ὅπως τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ αἱ Ἐκκλησίαι μέλη του ὀργανώσουν σειράς ἐπιστημονικῶν συγκεντρώσεων ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ δημιουργήσουν τὰς δυνατότητας ἐπικοινωνίας μεταξύ τῶν θεολόγων καὶ τῶν εἰδικῶν εἰς τὰς ἀνθρωπιστικὰς καὶ τὰς κοινωνικὰς ἐπιστήμας πρὸς ἐξέτασιν ἀπὸ κοινοῦ τῶν ὄρων ἀναπτύξεως τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινοτήτων. Εἶναι ἀπαραιτήτων, ὅπως διάφορα θέματα τὰ ὅποια μὲ μεγάλην εὐρύτητα ἔτυχον ἐρευνῆς ἐκ μέρους τοῦ Συνεδρίου, κατανεμηθοῦν εἰς μερικώτερα ἀντικείμενα πρὸς μελέτην εἰς τὰς ὡς ἄνω συγκεντρώσεις. Ἐπὶ πλεόν, συνιστῶμεν, ὅπως τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ αἱ Ἐκκλησίαι — μέλη του ὀργανώσουν τὰς συγκεντρώσεις ταύτας εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς μεγαλύτεραν ἐπιτυχίαν τοῦ διαλόγου.

2. Ἀναγνωρίζομεν τὴν σπουδαιότητα τῆς θεολογικῆς κατάρτισεως ὡς καὶ ὅτι αὕτη δέον νὰ ἀλλάξῃ ριζικῶς πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς μεταβληθείσης πραγματικότητος εἰς τὸν κόσμον. Αἱ ἀνθρωπιστικαὶ ἐπιστήμαι δύνανται νὰ ὑποβοηθήσουν τὴν θεολογίαν, καθόσον, κατὰ τὴν Βίβλον καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ θεολογία ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

3. Αἱ Ἐκκλησίαι, εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν πολιτικὴν των, θὰ ἔπρεπε νὰ δράσουν ὁμαδικῶς διὰ νὰ ἐγκαινιάσουν νέα προγράμματα μὲ ἐπιδιώξεις κοινωνικῆς ἀλλαγῆς.

4. Συνιστῶμεν, ὅπως γίνῃ μελέτη ἀναφερομένη εἰς τὴν ἐμπειρίαν ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λειτουργήματος ἐκ μέρους γυναικῶν. Ἡ μελέτη αὕτη θὰ ἔδει νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὸ πραγματοποιηθὲν ἔργον ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἐν παραλληλισμῷ πρὸς τὸ τῶν ἀνδρῶν, ὁμοίας κατάρτισεως καὶ καταστάσεως.

5. Συνιστῶμεν, ὅπως αἱ ἐρευναι ἐνεργηθοῦν κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἀναπόκρισις τῶν γυναικῶν ἐν σχέσει μὲ τὰς νέας δυνατότητας, αἱ ὅποια ὑφίστανται δι' αὐτὰς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Κοινωνίαν.

6. Συνιστῶμεν, ὅπως τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ αἱ Ἐκκλησίαι μέλη του μελετήσουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν νέων κοινωνικῶν θεσμῶν ἐπὶ τῶν σεξουαλικῶν σχέσεων καὶ νὰ χαράξουν τὴν ἐνδελεγεμένην στάσιν ἐναντι τῶν προκυπτόντων προβλημάτων.

7. Συνιστῶμεν, ὅπως τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν συνειδητοποιήσῃ τὸ θέμα τοῦτο καὶ ἀναθεωρήσῃ τὴν «στρατηγικὴν διεισδύσεως», ὥστε τὸ ἔργον του νὰ μὴ ἀποβῇ μόνον πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς οἰκουμενικῆς μυθολογίας.

Α'. ΟΜΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αἱ προσδοκίαι ἐκ τῆς σύγχρονου τεχνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐπαίστασεως.

Αἱ πρόοδοι τῆς σύγχρονου ἐπιστήμης συμβάλλουν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς θείας ἐπιταγῆς νὰ κυριαρχήσῃ ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ συνεπῶς αὐταὶ εἶναι κατ' ἀρχὴν εὐπρόσδεκτοι. Ἄλλ' αἱ ἐπαναστατικαὶ ἐξελίξεις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς γεννοῦν, πάντως, ὄρισμένα ἐπείγοντα προβλήματα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσουν οἱ Χριστιανοί.

1. Τί εἶναι ἡ σύγχρονος ἐπιστημονικὴ τεχνολογία.

Ἡ τεχνολογία, ἐπινοῦσα μεθόδους μετασχηματισμοῦ τῆς ὕλης πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἀνθρώπου, καθιστᾷ αὐτὸν ἱκανὸν νὰ μεταβάλλῃ τὸ φυσικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν περιβάλλον καὶ νὰ δεσπόσῃ τοῦτου. Οὕτω συνέβη π.χ. εἰς τὸν τομέα τῆς ἀναπαραγωγῆς τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ ἀποκτωμένη δύναμις δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῇ δημιουργικῶς, ἀλλὰ καὶ καταστροφικῶς. Ἡ τεχνολογία ἀφ' ἑνὸς ἀπελευθερώνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ πολλὰς ὑποχρεώσεις, ἀφ' ἑτέρου τοῦ γενᾶ ἐπιθυμίας καὶ προβλήματα. Ὅπως δὴποτε ὅμως, ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἐπιτελεσει τῆς ἐπιταγῆς νὰ κυριαρχήσῃ τοῦ κόσμου δέον νὰ δεσπόσῃ καὶ τῆς τεχνικῆς ὡς πρὸς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἐπιτευγμάτων της.

Ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ τὸ «μυστήριον», δὲν πρέπει νὰ ἀναχαιτίζουν τὴν τεχνολογικὴν πρόοδον, ἤτοι τὴν ἐρευναν καὶ τὴν ἐπινοήσιν. Τούναντίον ἡ μὴ χρησιμοποίησις τῶν δυνατοτήτων συνιστᾷ παράλειψιν μεγαλύτερας ἐξυπηρητήσεως τοῦ πλησίον.

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει χρέος νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἐπιστημονικὴν τεχνικὴν καὶ νὰ διαφωτίσῃ τοὺς Χριστιανούς ἐπὶ τοῦ ρόλου της.

2. Ποῖοι εἶναι οἱ κύριοι σκοποὶ τῆς σύγχρονου τεχνολογίας.

Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος δὲν σκέπτεται μόνον πῶς ζῇ ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ζῆσῃ εἰς τὸ προσεχές μέλλον, χάρις εἰς τὴν ἐξελισσομένην τεχνικὴν, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ μέσον ἐπιδιώξεως καλλιτέρων ὄρων ζωῆς.

Ἡ Κοινωνία ἢ τὸ Κράτος, τὸ ὅποιον ἀντιδρᾷ συστηματικῶς κατὰ τῆς κοινωνικῆς προσαρμογῆς, ζημιώνει τὸν λαόν του καὶ παραμορφώνει τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν τεχνολογίαν.

Ἡ πρόοδος ὅμως δὲν πρέπει νὰ εἶναι τόσον ἀνισος μεταξύ τῶν διαφόρων χωρῶν. Ἡ ἱκανοποίησις πολυτελῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ τῶν πλουσίων χωρῶν δέον νὰ ὑποχωρῇ πρὸ τῆς σκοπιμότητος νὰ προηγηθῇ ἡ κάλυψις ἀναγκῶν συντηρήσεως τῶν πτωχῶν πληθυσμῶν.

Δεδομένου, ὅτι μέγα μέρος τῶν ἐρευνῶν κατευθύνεται εἰς στρατιωτικὸς καὶ ἄλλους μὴ προσφόρους σκοπούς, οἱ Χριστιανοί πρέπει νὰ καταβάλλουν προσπάθειαν, ὥστε νὰ διατεθοῦν περισσότερα κεφάλαια καὶ περισσότεροι εἰδικοί εἰς τοὺς τομεῖς τοὺς προωθοῦντας τὴν παγκόσμιον εἰρήνην καὶ τὴν ἀνθρωπίνην εὐημερίαν.

Οἱ σκοποὶ τῶν τεχνολογικῶν ἐρευνῶν δὲν εὐρί-

σκονται μὲν συνήθως ἐν ἀντιφάσει μεταξύ των, ἀλλ' εἶναι ἐπάναγκες νὰ γίνῃ ποία τις ἱεραρχικὴ ταξινόμησις των καὶ συναφῆς προγραμματισμὸς εὐκάμπτου μορφῆς.

3. Πῶς πρέπει νὰ ὀργανωθῆ καὶ νὰ ἐλέγχῃται ἡ ἐπιστημονικὴ τεχνικὴ;

Ἡ πρόοδος τῆς τεχνικῆς δὲν καθιστᾷ αὐτομάτως τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ καλλιτέραν. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι, χάρις εἰς τὰ μηχανικὰ μέσα καὶ τὸν αὐτοματισμὸν, ὁ μόχθος τοῦ ἐργάτου ἐλαφρύνεται, ἀλλ' ἡ διανομὴ τοῦ εἰσοδήματος δὲν καθίσταται ὀλιγώτερον ἄνισος. Ἴσως μάλιστα ἡ τεχνικὴ ἐνδυναμώνει τοὺς ἰσχυροὺς δι' ἀκόμη ἄνισωτέραν διανομήν. Εὐκταία διὰ τοῦτο εἶναι ἡ εὐρεῖα συμμετοχῆ τῶν ἐνδιαφερομένων κατὰ τὴν λῆψιν τῶν ἀποφάσεων εἰς τοὺς τομεῖς, ὅπου παρεμβαίνει ἡ τεχνικὴ. Πρὸς ἀποφυγὴν, ἐν τούτοις, ἐμποδίων εἰς τὴν ταχεῖαν οἰκονομικὴν πρόοδον, κρίνεται σκόπιμος ἡ μὴ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν λῆψιν τῶν ἀποφάσεων κατὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἀναπτύξεως. Μετὰ τὴν ἐπίτευξιν ὅμως τῶν βασικῶν στόχων, προαίτουσιν καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ, ἡ συμμετοχὴ αὕτη, εἰς τὰς ἀποφάσεις ἀποτελεῖ δημιουργικὸν στοιχεῖον. Τοιοῦτοτρόπως, ἐξ ἄλλου, ἀποτρέπεται ἡ ἐπιβολὴ τῶν τεχνοκρατικῶν ἀντιλήψεων.

Ἡ τεχνικὴ πρόοδος ὑπαγορεύει τὴν ἀνάγκην τοῦ προγραμματισμοῦ τῆς οἰκονομίας, ὅστις ἐνδείκνυται νὰ προσλάβῃ καὶ διεθνή χαρακτῆρα (οἰκονομικαὶ ἐνοποιήσεις, παγκόσμιος προγραμματισμὸς), καθ' ὅσον μόνον οὕτω καθίσταται δυνατὴ ἡ πλήρης ἀξιοποίησις τῆς τεχνολογίας μὲ χαμηλὸν κόστος.

4. Ἡ δρᾶσις τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸν τομέα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας ἡ δρᾶσις τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἀναληφθῆ κυρίως ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς Χριστιανοὺς ἐπιστήμονας τῶν συναφῶν κλάδων. Ὡς ὀργανώσεις ὅμως, αἱ Ἐκκλησίαι πρέπει νὰ ἐνθαρρύνουν καὶ νὰ προετοιμάζουν τοὺς λαϊκοὺς εἰς τὴν ἀνάληψιν τῶν εὐθυνῶν των τούτων. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ νέα σχήματα ἐκκλησιαστικῆς ὀργανώσεως, δεδομένου ὅτι ἡ καθυστερημένη μορφή των μεθόδων τῆς Ἐκκλησίας ἐναντι τῆς ραγδαίας ἀναπτύξεως τῆς τεχνικῆς εἶναι πλέον ἐμφανῆς ἢ ἐκείνη τῆς Πολιτείας. Χρήσιμος θὰ ἦτο, πρὸς τοῦτο, ἡ σύστασις ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἰνστιτούτου ἐρεῦνης, ὡς π.χ. διὰ τὴν διεθνή εἰρήνην καὶ τὴν ἐπίλυσιν τῶν συγκρούσεων ἢ διὰ τὴν βοήθειαν πρὸς τοὺς ἀδυνάτους.

Ἀξιοσύστατος, ὡσαύτως, θὰ ἦτο ἡ συγκρότησις ἐνὸς ὀργάνου, ἔχοντος ὡς ἀποστολὴν τὰς ἐπαφὰς μὲ τοὺς διεθνεῖς Ὄργανισμοὺς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν τεχνολογίαν.

Ἀξιεπαινοὶ εἶναι ὅσαι Ἐκκλησίαι κατέστρωσαν ἤδη προγράμματα ἀντιμετωπιζόντα τὰ ἀνωτέρω θέματα. Χρειαίεται ὅμως διευρυνσις καὶ ἐντατικοποίησις τῆς ἐν λόγῳ προσπάθειας.

Β'. ΟΜΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Θεολογία καὶ κοινωνικὴ ἠθικὴ.

Ἀναγνωρίζεται, ὅτι ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη καὶ τεχνολογία ὑπαγορεύουν ἀναθεώρησιν τῶν κλασσικῶν ἀντιλήψεων περὶ τῆς φύσεως. Οὐχ ἤττον, ἀπὸ θεολογικῆς ἀπόψεως, ἡ φύσις ὡς δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, σχετίζεται πρὸς τὰ ψυχικὰ - φυσικὰ φαινόμενα τοῦ κόσμου, ὅπου ἐπεκτείνεται ἡ χάρις καὶ ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ἡ φύσις, προσφερομένη εἰς τὸν ἄνθρωπον, κυριαρχεῖται ὑπ' αὐτοῦ. Ταῦτοχρόνως ὅμως ἡ φύσις ἔχει τὴν αὐτονομίαν τῆς.

Ἡ νεωτέρα θεώρησις τῶν πραγμάτων ἐπιβιβαιώνει τὴν χριστιανικὴν παράδοσιν, καθ' ἣν ἡ φύσις ἀποτελεῖ τι τὸ συνεχές καὶ τὸ ἐξελισσόμενον καὶ δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐν ἐφ' ἑπαξ δεδομένον.

Ἐνδιαφέρον θέμα εἶναι τὸ κατὰ πόσον ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ προχωρήσῃ ἄνευ περιορισμῶν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῶν μυστικῶν τῆς φύσεως. Ἡ σύγχρονος τεχνολογία ὀδηγεῖ εἰς τοιαύτην προοπτικὴν.

Ὁ Θεὸς δὲν θέτει περιορισμοὺς εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου ἢ τὸν ἐλεγχόν του ἐπὶ τῆς φύσεως ἀρκεῖ νὰ ἀσκοῦνται ταῦτα ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπ' ὠφελεία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ ἐξουσία πάντως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς φύσεως δὲν εἶναι ἐξουσία κατακτητοῦ, ἀλλὰ κατόχου καὶ διαμορφωτοῦ.

Παράγοντες, οἱ ὅποιοι ἐπηρεάζουν τὰς σχέσεις τῆς θεολογίας πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἶναι οἱ ἀκόλουθοι :

α) Αἱ παλαιότεραι ἰδεολογίαι, θεολογικαὶ καὶ κοσμικαί, ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς ἀλλαγῆς καὶ τῆς ἀναπτύξεως ἀπώλεσαν τὴν δύναμιν των νὰ ἐρμηνεύσουν τὰς ἐξελίξεις καὶ νὰ κατευθύνουν τὴν δρᾶσιν τοῦ ἀνθρώπου.

β) Αἱ ἐπαναστατικαὶ ἀντιλήψεις καὶ δρᾶσεις καὶ ἡ κατὰ βάσιν ἀπόρριψις τῆς σημερινῆς τάξεως πραγμάτων ἀποτελοῦν πραγματικότητα ἤδη ἀπὸ μιᾶς γενεᾶς.

γ) Οἱ πολιτισμοὶ προσκρούουν πρὸς τὴν ἐπελθοῦσαν ἀλλαγὴν, ἰδιαίτερος δὲ προκειμένου περὶ τῶν νέων χωρῶν, αἱ ὅποιοι ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των προσφάτως.

δ) Αἱ τεχνολογικαὶ ἐξελίξεις ἀνέπτυξαν μὲ γοργὸν ρυθμὸν τὰς δυνατότητας τοῦ ἀνθρώπου, ταῦτοχρόνως ὅμως ἐγέννησαν σοβαρὰ προβλήματα ὡς πρὸς τὴν ἱκανότητα αὐτοῦ νὰ ἐλέγχῃ τὰ ἐπιτεύγματα καὶ νὰ λαμβάνῃ ἠθικὰς ἀποφάσεις.

Χαρακτηριστικὰ τῆς συγχρόνου χριστιανικῆς κοινωνίας εἶναι

1) Ὁ Χριστιανὸς γνωρίζει, ὅτι οὐδὲν ἀνθρώπινον σύστημα ἐξασφαλίζει τὴν δικαιοσύνην. Δὲν ὑπάρχει ἐκ Θεοῦ διατεταγμένη κοινωνικὴ τάξις. Οὐδεμία ἀλλαγὴ ἀλλὰ καὶ οὐδεμία καθεστηκυῖα τάξις (status quo) εἶναι κατ' ἀνάγκην καλὰ. Παντοῦ ὑπάρχει ἡ σχετικότης, ἐνδεδειγμένη δὲ εἶναι ἡ συνεχῆς ἀναθεώρησις ὑπὸ τὸ φῶς τῶν νέων ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4589*

Περὶ ρυθμίσεως Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

*Αρθρον 1.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 35 τοῦ Συντάγματος καὶ τὴν ἀπὸ 4 Νοεμβρίου 1966 σύμφωνον γνώμην τῆς κατὰ τὴν παράγραφον 2 τοῦ αὐτοῦ ἀρθρου 35 Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκ Βουλευτῶν προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ἐπιτροπικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

* Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 239 Φ.Ε.Κ., τεῦχος πρῶτον.

Καταργεῖται ἀφ' ἧς ἔσγυσεν ἡ ὑπ' ἀριθ. 184)21. 10.1965 πράξις τοῦ Ἐπιτροπικοῦ Συμβουλίου (Φ.Ε.Κ. 196)2.11.65 τ. Α') καὶ θεωροῦνται αὐτοδικαίως ἔκκυροι αἱ μετὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 181)65 ἀπόφασιν τῆς Ἐπιτροπῆς ἀναστολῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας γενόμεναι βάσει τῆς καταργουμένης ὡς ἀνω πράξεως τοῦ Ἐπιτροπικοῦ Συμβουλίου μεταθέσεις καὶ ἐκλογαὶ Μητροπολιτῶν.

2) Ὁ Χριστιανὸς ζῆ εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν ἐλπίδα τῆς τελικῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῶν δυνάμεων τῆς ἐποχῆς του. Ὑπὸ τὸ πρῶτον τοῦτο βλέπει τοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀληθινὴν ἀνθρωπότητα. Οἱ Χριστιανοὶ καλοῦνται νὰ ἐργασθῶν διὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας μετὰ τὴν ἐλπίδα νὰ κριθῶν εὐμενῶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

3) Ὁ Χριστιανὸς δέον νὰ πράττῃ τὸ καλὸν μετὰ τὰς γνώσεις καὶ μετὰ τὴν πίστιν, ὅτι οὕτω ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ.

4) Ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ ἀποτελέσῃ τὸ τμήμα τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Καλεῖται, ἐπίσης, νὰ ἀποβῆ ἡ κοινότης, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὁ κόσμος δύναται νὰ ἀνεύρῃ τὸν ἑαυτὸν του μελλοντικῶς.

Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω, ἡ ὁμάς ἐργασίας προτείνει νὰ μελετηθῶν τὰ ἐξῆς: Ἐν τίνι μέτρῳ ἡ χριστιανικὴ κοινωνικὴ ἠθικὴ δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ στοιχεῖα μὴ ἀμέσως προκύπτοντα ἀπὸ τὴν Γραφὴν καὶ τὴν παράδοσιν ἢ θέσις τῆς ἐκ περιστάσεως ἠθικῆς εἰς τὴν χριστιανικὴν κοινωνικὴν σχέσιν ἢ σχέσις μεταξὺ ἀυστηρᾶς ἠθικῆς καὶ ἠθικῆς τῆς πράξεως.

Γ'. ΟΜΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ἡ δρᾶσις τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Κοινωνίᾳ.

Ἐν μέσῳ τοῦ μεταβαλλομένου κόσμου οἱ Χριστιανοὶ καλοῦνται νὰ ἐκδηλώσῃ, ἀτομικῶς καὶ ὁμαδικῶς, τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐθύνην των. Τὸ ἀνακύπτον θέμα εἶναι πῶς αἱ Ἐκκλησίαι, ἀνταποκρινόμεναι εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, θὰ διαμορφώσῃ τὸ λειτουργημᾶ των κατὰ τρόπον ἐξυπηρετοῦντα τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι εὐρύτατα παραδεδεγμένον, ὅτι ἡ σημερινὴ ὀργάνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν—τοπικῶς—ἐθνικῶς—διεθνῶς δὲν εἶναι πρόσφορος διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν λειτουργημάτων των. Τινὲς μάλιστα νομίζουσιν, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι δὲν γνωρίζουσιν σαφῶς τὰ καθήκοντά των κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν. Εἶναι, ὅθεν, ἐπάναγκες νὰ προσδιορισθῶν ταῦτα.

Ἐκ τῶν γενομένων συζητήσεων προέκυψεν, ὅτι τοιαῦτα καθήκοντα εἶναι:

1. Ἡ ἀνακούφισις τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου, τὸσον διὰ τῆς ἀντιμεταπίσεως τῶν κοινωνικῶν αἰτίων ποῦ τὸν προκαλοῦν, ὅσον καὶ διὰ τῆς προνοίας ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς ἀδικίας.

2. Ἡ μέριμνα διὰ τὴν ἐπικράτησιν τάξεως εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ μέσων ἐπιδιωκόντων, προληπτικῶς καὶ κατασταλτικῶς, τὴν πολιτικὴν, τὴν κοινωνικὴν καὶ τὴν οικονομικὴν ἰσότητα.

3. Ἡ συλλογικὴ (οἰκουμενικὴ) σχεδίασις καὶ δρᾶσις εἶναι ἐνδεδειγμένη διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς ἀθλιότητος καὶ τῆς ἀδικίας. Εὐχταία εἶναι καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἡ συμμετοχὴ.

4. Ἡ ἐκπόνησις προγραμμάτων δράσεως, εἰς τὰ ὁποῖα καταλαμβάνουσιν προτεραιότητα τὰ συναφῆ μετὰ τὰς ἀνθρωπίνους ἀνάγκας θέματα, δέον νὰ ἀποτελέσῃ κοινὴν φροντίδα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων κοινωνικῶν ὁμάδων.

5. Αἱ Ἐκκλησίαι πρέπει ἐπίσης νὰ ἀναλάβουσιν πρωτοβουλίαν συγλήσεως συγκεντρώσεων τοῦ λαοῦ πρὸς διαφώτισιν ἐπὶ τῶν εὐθυνῶν του.

6. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν κατάρτισιν τοῦ λαοῦ ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ὑπεύθυνον συμμετοχὴν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ κοινά, ὡς πολιτῶν.

7. Ὁ καθορισμὸς τῶν ζωτικῶν περιούχων δράσεως τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἐνδεδειγμένος. Ὁ καθορισμὸς οὗτος ἐπιχειρεῖται εἰς τὸ προσάρτημα τοῦ πορίσματος τῆς Γ' ὁμάδος ἐργασίας.

8. Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν δέον νὰ ἐνεργήσῃ συστηματικὴν καὶ λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τῶν μεταβαλλομένων προσπαθειῶν ἀναζωογονήσεως τῆς Ἐκκλησίας διὰ μέσου εἰδικῶν μελετῶν (case—studies).

9. Τὸ γεγονός, ὅτι ἡ κοινωνία κυβερνᾶται διὰ νόμων, θεσμῶν καὶ ἐξαναγκαστικῆς δυνάμεως, δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας. Ἐντὸς τῶν πλαισίων τούτων δέον νὰ ἐπιτελῆται τὸ καθήκον τῆς Ἐκκλησίας.

(Τέλος)

ΣΩΤ. Ι. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ
Καθηγητῆς Ε. Μ. Πολυτεχνείου

Ἄρθρον 2.

1. Κυροῦνται διὰ τοῦ παρόντος αἱ ἀπὸ 16—20. 11.1965 γενόμεναι ἐκλογαὶ Ἀρχιερέων εἰς τὰς ὑφισταμένας τότε κενὰς Μητροπολιτικὰς ἑδρας, εἰς αἷς περιλαμβάνονται καὶ αἱ Ἀργολίδος καὶ Μηθύμνης, λογιζόμεναι ὡς κενωθεῖσαι ἀφ' ὅτου ἐγένοντο αἱ κατὰ τὸ αὐτὸ ὡς ἄνω χρονικὸν διάστημα δύο ἄκυροι μεταθέσεις.

2. Διὰ Β.Δ. ἐφ' ἅπαξ ἐκδιδομένου προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος κυροῦνται αἱ γενόμεναι κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω χρόνον μεταθέσεις Ἀρχιερέων ἀπὸ τὰς Μητροπόλεις Ἀργολίδος καὶ Μηθύμνης ἀντιστοίχως εἰς τὰς Μητροπόλεις Πειραιῶς καὶ Σερρών, μετὰ σύμφωνον γνώμην τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συγκαλουμένης ὑποχρεωτικῶς καὶ μόνον πρὸς ρύθμισιν τοῦ θέματος τούτου.

Ἡ πρὸς τοῦτο συγκαλουμένη Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας συνέρχεται ἐντὸς δέκα πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος.

Παρερχομένης τυχὸν ἀπράκτου τῆς ὡς ἄνω διμήνου προθεσμίας πρὸς ἔκδοσιν τοῦ Β.Δ. καὶ ἐφ' ὅσον ἔχει διατυπωθῆ ἢ συμφωνῶς γνώμη τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας διὰ τὴν κύρωσιν τῶν μεταθέσεων, αἱ περὶ ὧν ἀνωτέρω μεταθέσεις κυροῦνται αὐτοδικαίως.

3. Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν οἰκείων Β.Δ.των καὶ τὴν κατὰ Νόμον διαβεβαίωσιν τῶν Ἱεραρχῶν, περὶ ὧν ἡ παρ. 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου, ὡς καὶ τὴν ρύθμισιν τοῦ θέματος, περὶ οὗ ἡ παρ. 2 τοῦ παρόντος, ἡ Ἱεραρχία συγκαλουμένη κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις, θέλει ἀποφασίσαι διὰ τὴν πλήρωσιν δι' ἐκλογῆς τῶν κατὰ τὴν ἐναρξίν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ὑφισταμένων κενῶν Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν, εἰς αἷς περιλαμβάνεται ἡ Μητρόπολις Νικαίας, ἥτις ἰδρύεται διὰ τοῦ παρόντος με ἑδραν τὴν Νίκαιαν Πειραιῶς καὶ με ὄρια τὰ ὀρισθέντα ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς ἀπὸ 15.11.65 ἀποφάσεώς της, κυρουμένης διὰ τοῦ παρόντος.

Ἡ πλήρωσις τῶν ὡς ἄνω ἐδρῶν θέλει γίνεαι βάσει τοῦ καταλόγου ἐκλογίμων, τοῦ ἐγκριθέντος διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 149194)9.11.65 ἐγγράφου τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κυρουμένου διὰ τοῦ παρόντος. Ὁ πίναξ οὗτος συμπληροῦται κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις διὰ τῶν ἀπὸ 9 Νοεμβρίου καὶ ἐφεξῆς ἀποκτησάντων τὰ κατὰ τὴν κειμένην νομοθεσίαν προσόντα τοῦ ἐκλογίμου.

4. Κατὰ τὰς συνεδριάσεις τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας παρίσταται ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος παρὰ τῆς Ἱερᾶ Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἢ ὁ νόμιμος ἀναπληρωτὴς αὐτοῦ, δύναται δὲ νὰ παρίσταται καὶ ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων. Ἡ συνεδρία δὲν ματαιοῦται, οὔτε ἀναβάλλεται, ἐὰν οἱ ἀνωτέρω κληθέντες δὲν προσέλθωσιν.

Ἄρθρον 3.

1. Πᾶσα μετὰ τὴν ἐναρξίν τῶν ἐργασιῶν τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 2 παρ. 3 τοῦ παρόντος συγκαλουμένης Ἱεραρχίας κενουμένη Μητροπολιτικὴ ἑδρα πληροῦται ὑποχρεωτικῶς ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς χηρείας αὐτῆς ἐκ τοῦ κατὰ τὴν παράγρ. 2 τοῦ προηγουμένου ἄρθρου καταλόγου τροποποιουμένου καὶ συμπληρουμένου κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 4326)1963 (περὶ καταρτισμοῦ καταλόγου ἐκλογίμων πρὸς Ἀρχιερατείαν καὶ πληρώσεως τῶν κενῶν Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων, ὑπὸ τῆς διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἰσαριθμῶν πρὸς τὰ μέλη αὐτῆς καθηγητῶν—τακτικῶν ἢ ὁμοτίμων— τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ὀριζομένων ἐκάστοτε μετὰ τῶν ἀναπληρωτῶν τῶν δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ, καὶ τῶν Προέδρων τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἢ τῶν νομίμων ἀναπληρωτῶν τῶν. Ἡ ἐγγραφή ἢ διαγραφή ὑποψηφίου ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἐκλογίμων ἀποφασίζεται διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ διὰ τῆς ψήφου τῶν 2)3 τῶν παρόντων μελῶν τῆς ἀνωτέρω κληρικολογαϊκῆς Ἐπιτροπῆς.

2. Δικαίωμα ἐγγραφῆς εἰς τὸν κατάλογον ἐκλογίμων Μητροπολιτῶν ἔχουσιν οἱ συγκεντροῦντες τὰ ὑπὸ τῆς κειμένης νομοθεσίας ὀριζόμενα τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα κληρικοὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ οἱ κληρικοὶ οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ προερχόμενοι ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

3. Μητροπολιταὶ παραιτησάμενοι τοῦ θρόνου αὐτῶν διὰ λόγους ὑγείας δύνανται τῇ αἰτήσει τῶν νὰ ὄσιν ἐκλόγιμοι μὴ τηρουμένης τῆς διατάξεως περὶ ἡλικίας καὶ νὰ κατασταθῶσιν εἰς κενὰς ἡδὴ (ἄρθρ. 2 παράγρ. 3 τοῦ παρόντος) ἢ κενωθησάμενας Μητροπολιτικὰς ἑδρας δι' ἀποφάσεως τῆς Ἱεραρχίας, ἐφ' ὅσον οὗτοι προσκομίσουν πιστοποιητικὸν ἀποκαταστάσεως τῆς ὑγείας τῶν ὑπογεγραμμένων ὑπὸ τριῶν Καθηγητῶν τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἢ Θεσσαλονίκης ὀριζομένων δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

4. Πτυχιούχοι Θεολογικῆς Σχολῆς, οἵτινες ἀπὸ τῆς λήψεως τοῦ πτυχίου τῶν ὑπῆρξαν ὑπὲρ τὴν δεκαπενταετίαν συνολικῶς ὡς Ἀρχιγραμματεῖς ἢ Γραμματεῖς τῆς Ἱ. Συνόδου, Πρωτοσύγγελοι, Γραμματεῖς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς ἢ Ἱερῶν Μητροπόλεων, Ἱεροκήρυκες καὶ καθηγηταὶ Μέσης Ἐκπ)σεως, Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἢ Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου ἢ Ἠγούμενοι Ἱ. Μονῶν, πρὸς τούτοις δὲ κατέχοντες καὶ τὰ λοιπὰ, ἐν ἄρθρῳ 10 παρ. 1 τοῦ ἀπὸ 16)17 Δεκεμβρίου 1959 Β.Δ. (Φ.Ε.Κ. 172 Α' 1959), ἀναγραφόμενα προσόντα καὶ ὑπὸ τὰς κειμένας νομίμους διατυπώσεις, ἐγγράφονται εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐκλογίμων πρὸς Ἀρχιερατείαν, ἐφ' ὅσον ἔχουσιν ἀναπτύξει ἐξαιρετὸν θρησκευτικὴν, κατηχητικὴν, κηρυκτικὴν, κοινωνικὴν καὶ διοικητικὴν δρᾶσιν, διακρινό-

μενοι δ' ἄμα δι' ἀγριότητα βίου καὶ ἀνεπιλήπτον συμπεριφορὰν τούτων, ἀρμοδίως πιστοποιουμένων ὑπὸ Μητροπολίτου, ἐὰν ἔχῃσι χειροτονηθῆ ἀπὸ δικταετίας τοῦλάχιστον, δυνάμενοι νὰ ἐκλεγῶσι διὰ τὰς ὑφισταμένας κενὰς θέσεις καὶ κενωθησομένας τοιαύτας.

5. Διὰ Β.Δ. ἐκδιδομένου προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ μετὰ σύμφωνον γνώμην τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἰδρύεται Μητρόπολις Λαγκαδᾶ.

Τὰ ὄρια καὶ ἡ ἔδρα τῆς Μητροπόλεως ταύτης καθορίζονται διὰ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Β.Δ. μετ' ἀπόφασιν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

"Ἄρθρον 4.

Οἱ Μητροπολίται καὶ οἱ Βοηθοὶ Ἐπίσκοποι ἀποχωροῦσιν αὐτοδικαίως ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν ἄμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ὑψοθηρικοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας των, ἐκδιδομένου Βασ. Δ)τος προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ. Ὡς πρὸς τὴν βεβαίωσιν τῆς ἡλικίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τῶν Μητροπολιτῶν καὶ τῶν Βοηθῶν Ἐπισκόπων ἐφαρμογὴν ἔχουσιν αἱ ἐκάστοτε ἐν ἰσχύϊ διατάξεις τῆς νομοθεσίας περὶ ἀποχωρήσεως λόγῳ ὀρίου ἡλικίας τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

2. Διὰ τὸν κατέχοντα ἐκάστοτε τὸν Θρόνον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος δὲν ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τῆς προηγουμένης παραγράφου.

"Ἄρθρον 5.

Αἱ παράγραφοι 1 καὶ 2 τοῦ ἄρθρου 37 τοῦ Νόμου 671)1943 (περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος), ὡς ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Νόμου 3952)1959 (περὶ τροποποιήσεως τοῦ Ν. 671)1943 (περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος), ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως:

1. Εἰς ἣν περιπτώσιν, Ἀρχιερεὺς, συναπειλὰ ἀνικανότητος λόγῳ νόσου ἢ γήρατος, κωλύεται ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ποιμαντορικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἢ Διάρχης Ἱερά Σύνδοδος ὑποχρεοῦται νὰ προκαλέσῃ ἐνωρὸν γνωμοδότησιν τριῶν καθηγητῶν τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ὀριζομένων δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ, καὶ ἐν καταφατικῇ τούτων γνωμοδοτήσει, ἢ Ἱερά Σύνδοδος, ἐντὸς 15 ἡμερῶν, ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὴν ὑποβολῆς τῆς ἄνω γνωμοδοτήσεως, νὰ κηρύξῃ τὸν Θρόνον τοῦ ἀνικάνου ὡς χηρεύοντα. Κατὰ τὴν περιπτώσιν ταύτην, ὁ ἐξερχόμενος Ἀρχιερεὺς λαμβάνει ἰσοβίως περιθάλψιν περὶ ἧς τὸ ἄρθρον 36 τοῦ Ν. 671)1943.

Εἰς τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω ἀπόφασιν προέρχεται ἢ Ἱερά Σύνδοδος καὶ ἐπὶ τῇ ἀρνήσει τοῦ κρινομένου Ἀρχιερέως νὰ ὑποβληθῆ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς ἐξέτασιν.

2. Ὁ Ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων δικαιούται, ὡσαύτως, νὰ ἀποφασίσῃ

ὡς πρὸς τὸν Ἀρχιερέα τελούντα εἰς κατάστασιν ἀνικανότητος, τὴν κίνησιν τῆς ἐν παραγρ. 1 διαδικασίας, παραμέμπων τοῦτον πρὸς κρίσιν εἰς τὴν ἀρμοδίαν Ἐπιτροπῆν, τῆς ὁποίας τὸ καταφατικὸν πόρισμα διαβιβάζεται παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἱεράν Σύνδοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑποχρεουμένην ἐντὸς 15 ἡμερῶν νὰ κηρύξῃ τὸν Θρόνον ἐν χηρείᾳ.

3. Ἡ Ἱερά Σύνδοδος ὑποχρεοῦται νὰ κηρύξῃ τὸν Θρόνον ἐν χηρείᾳ καὶ εἰς ἣν περιπτώσιν ὁ ὑπὸ κρίσιν Ἀρχιερεὺς ἀρνηθῆ νὰ ὑποβληθῆ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς ἐξέτασιν.

4. Οἱ κατὰ τὰ ἀνωτέρω, λόγῳ ἀνικανότητος, ἐξερχόμενοι, δικαιούνται τῆς ἰσοβίου περιθάλψεως περὶ ἧς τὸ ἄρθρον 36 τοῦ Ν. 671)1943.

5. Διὰ Β.Δ. ἐκδιδομένων προτάσει τῶν Ὑπουργῶν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ Ἐξωτερικῶν, καθορισθῆσονται τὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ παρόντος ἄρθρου, ὡς καὶ τοῦ ἄρθρου 4 διὰ τοὺς Μητροπολίτας Δωδεκανήσου.

6. Ἡ ἰσχὺς τῶν ἄρθρων 4 καὶ 5 ἄρχεται εὐθὺς μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προβλεπομένων εἰς τὰς παραγράφους 1 καὶ 2 τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ παρόντος

"Ἄρθρον 6.

1. Αἱ ἀποδοχαὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολιτῶν, ὡς καὶ τῶν βοηθῶν Ἐπισκόπων, εἶναι ἴσαι πρὸς τὰς ἐκάστοτε ἀποδοχὰς τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, διὰ τὸν Ἀρχιεπισκοπὸν Ἀθηνῶν, Συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας διὰ τοὺς Μητροπολίτας καὶ τοῦ Παρέδρου τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας διὰ τοὺς Βοηθοὺς Ἐπισκόπους. Εἰς τὸν Πρόεδρον καὶ τὰ μέλη τῆς διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου καταβάλλονται προσέτι, κατὰ τὸ διάστημα τῆς Συνοδικῆς θητείας των, τὸ ἡμίσιον τῶν ἐκάστοτε διὰ τοὺς Γενικοὺς Γραμματεῖς τῶν Ὑπουργείων ὀριζομένων ἐξόδων παραστάσεως. Ἡ προκαλουμένη ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς παρούσης παραγράφου ἐπὶ πλέον τῆς καταβαλλομένης σήμερον ὑπὸ τοῦ Ο. Δ.Ε.Π. δαπάνης, βαρύνει κατὰ τὰ 3)4 τὸν Κρατικὸν Προϋπολογισμόν.

2. Συνιστᾶται ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος εἰδικὸς λογαριασμὸς παρὰ τῷ Τ.Α.Κ.Ε., διοικούμενος παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ὅστις δύναται δι' ἀποφάσεώς του νὰ ἐκχωρήσῃ τὴν ἀρμοδιότητά του ταύτην εἰς τὸν Γενικὸν Γραμματέα ἢ τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν Θρησκευμάτων. Εἰς τὸν λογαριασμόν τοῦτον περιέρχονται ὑποχρεωτικῶς τὰ δικαιώματα τῶν Ἀρχιερέων: α) ἐκ γάμων καὶ διαζυγίων καὶ β) ἐκ τῶν πάσης φύσεως ἱεροπραξιῶν, ἄτινα ὑποχρεωτικῶς ἐπὶ ἀπειλῇ, ἄλλως τῶν ποινῶν τῶν ἄρθρων 235 καὶ 236 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος, καταβάλλονται παρὰ τῶν πιστῶν εἰς τὸ ΤΑΚΕ ἐπὶ τῇ ἐκδόσει διπλοτύπου ἀποδείξεως.

3. Πρὸς μερικὴν κάλυψιν τῆς ἐκ τῆς παρ. 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου προκαλουμένης οικονομικῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ Ο.Δ.Ε.Π., τὰ κατὰ τὴν προηγουμένην

παράγραφον ὑπὸ στοιχ. α' δικαιώματα περιέρχονται εἰς τὸν Ὄργανισμόν τοῦτον. Εἰδικῶς διὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἐκ τῶν ὑπὸ στοιχείων α' δικαιωμάτων εἰς τὸν ΟΔΕΠ περιέρχονται μόνον τὰ 3)4 αὐτῶν. Ἐκ τῶν ὑπὸ στοιχείων β' τὰ 3)5 διατίθενται ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου. Τὰ ὑπόλοιπα 2)5 διατίθενται διὰ πράξεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἐκδιδομένης μετὰ γνώμην τοῦ οἰκείου Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ δημοσευομένης εἰς τὴν Ἐφημερίδα Κυβερνήσεως πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν σπουδαστῶν καὶ τῶν ἀποφοίτων τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν, τῶν Ἀνωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων, ὡς καὶ τῶν πτυχιούχων τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν των. Τὰ τῆς διαθέσεως τοῦ ὑπὸ στοιχ. β' ἐσόδου πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου καθορισθῆσονται λεπτομερέστερον διὰ Β. Διατάγματος ἐκδοθησομένου προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

4. Διὰ τοῦ Β. Διατάγματος ἐκδιδομένου προτάσει τῶν Ὑπουργῶν ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν: α) Καθορίζονται τὰ τῶν οἰκονομικῶν ὑποχρεώσεων τῶν Χριστιανῶν διὰ βαπτίσεις, γάμους, μνημόσυνα καὶ κηδείας ὡς καὶ τὰ τῆς δικαιοτέρας κατανομῆς τῶν ἐκ τῶν ἱεροπραξιῶν τούτων ἐσόδων μεταξὺ τῶν πλουσίων καὶ πτωχῶν ἐνοριῶν τῆς τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης καὶ τῶν λοιπῶν μεγάλων πόλεων μὲ πληθυσμὸν ἄνω τῶν 50.000 κατοίκων καὶ β) ἀναπροσαρμόζονται τὰ περιερχόμενα κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰς τὸν ΟΔΕΠ δικαιώματα τῶν Ἀρχιερέων ἐκ γάμων καὶ διαζυγίων.

5. Καταργοῦνται ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος αἱ διατάξεις περὶ κληρονομίας Ἀρχιερέων καὶ Κληρικῶν προερχομένων ἐκ τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἐκ τούτων οἱ μὲν Ἀρχιερεῖς κληρονομοῦνται ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., οἱ δὲ λοιποὶ ὑπὸ τῆς Μονῆς τῆς τελευταίας καταβιώσεώς των ἢ ἐκείνης εἰς τὰ μοναχολόγια τῆς ὁποίας ἦσαν ἐγγεγραμμένοι πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτῶν. Τῆς ἀνωτέρας ρυθμίσεως ἐξαιροῦνται τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα τῶν Ἀρχιερέων, τὰ κτηθέντα παρ' αὐτῶν πρὸ τῆς χειροτονίας των ἢ περιελθόντα εἰς τούτους ἐκ κληρονομίας.

6. Ὁ ἐλεγχος τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῶν Μητροπόλεων ὡς νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, τῶν Ἱ. Μονῶν καὶ τῆς διατηρητέας μοναστηριακῆς περιουσίας διενεργεῖται κατ' ἔτος δι' ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν ὀριζομένων διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων. Ὁ αὐτὸς ἐλεγχος θέλει ἐνεργηθῆ ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1960 καὶ ἐφεξῆς διαχειρίσεως τῶν αὐτῶν ὡς ἄνω νομικῶν προσώπων κλπ.

7. Μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1966 θέλει ἐκδοθῆ ἢ ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐφημερίων, περὶ ἧς τὸ ἄρθρον 16 παρ. 4 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4584)66 Ν.Δ. «περὶ

τοῦ ἐνιαίου μισθολογίου τῶν δημοσίων Ὑπαλλήλων».

Ἄρθρον 7.

Δι' ἀποφάσεως τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ συνιστᾶται Ἐπιτροπὴ:

α) Ἐκ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ὡς Προέδρου.

β) Ἐκ τεσσάρων Ἀρχιερέων, ὀριζομένων μετὰ τῶν ἀναπληρωτῶν των ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῆς Συνόδου καὶ τριῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἐγγάμων ἐφημερίων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πτυχιούχων τῆς Θεολογίας ὀριζομένων δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

γ) Ἐκ τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου παρὰ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἢ τοῦ νομίμου ἀναπληρωτοῦ του.

δ) Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Θρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ἢ τοῦ νομίμου ἀναπληρωτοῦ του.

ε) Ἐκ τῶν Καθηγητῶν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ἀναπληρουμένων ἐν περιπτώσει κωλύματος παρὰ συναδέλφων των, ὀριζομένων ὑπὸ τῆς οἰκείας Σχολῆς.

στ) Ἐκ τοῦ τακτικοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τούτου δὲ κωλυομένου ἐκ καθηγητοῦ ὀριζομένου ὡς ἀναπληρωτοῦ παρὰ τῆς ἄνω Σχολῆς, καὶ

ζ) Ἐξ ἐνὸς Διακεκριμένου Νομομαθοῦς εἰδικοῦ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα, ὀριζομένου δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων. Τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης ἀπόντα ἢ κωλυόμενον ἀναπληροῖ ὁ ἔχων τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης ἐκ τῶν Ἀρχιερέων μελῶν αὐτῆς.

Τὰ τῆς Γραμματείας τῆς Ἐπιτροπῆς ρυθμισθῆσονται δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ θέλει συντάζει, ἐντὸς 2 μηνῶν, ἀπὸ τῆς συγκροτήσεώς της, σχέδιον Κώδικος Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συμβουλευομένη καὶ τὰ πορίσματα τῆς ὑπὸ τοῦ Ν.Δ. 4243) 1962 (περὶ συστάσεως Ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην καὶ ὑπόδειξιν μεταρρυθμίσεων τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλων Ἐκκλησιαστικῶν νόμων», συγκροτηθείσης εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἡ ἀνωτέρω προθεσμία δύναται νὰ παραταθῆ ἐπὶ ἓνα εἰσέτι μῆνα, δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

2. Τὸ ὡς ἄνω σχέδιον Καταστατικοῦ Χάρτου θέλει ψηφισθῆ ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὡς Κώδιξ, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἁρθρου 57 τοῦ Συντάγματος προβλεπομένην εἰδικὴν διαδικασίαν.

3. Εἰς τὸν Πρόεδρον, τὰ μέλη καὶ τὸν γραμματέα τῆς Ἐπιτροπῆς παρέχονται κατὰ συνεδρίαν κατ' ἀποκοπὴν ἕξοδα κινήσεως, εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς ὑπαλλήλους

της Γραμματείας παρέχεται μηνιαία αποζημίωσις υπό μορφήν εξόδων κινήσεως.

Αί ως άνω αποζημιώσεις όρίζονται δια κοινής αποφάσεως των επί της 'Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών Υπουργών, βαρύνουν δέ αὐται, ως και πάσα άλλη σχετική δαπάνη προς λειτουργίαν της 'Επιτροπής, τόν προϋπολογισμόν εξόδων του 'Οργανισμού Διοικήσεως 'Εκκλησιαστικής Περιουσίας (ΟΔΕΠ), αναγραφομένης εις αὐτόν ειδικῆς προς τοῦτο πιστώσεως.

'Η ως άνω 'Επιτροπή εξαίρεται τών περιορισμῶν του γ' εδαφίου του άρθρου 102 του Συντάγματος και της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του Ν.Δ. 4021)59, δια δέ τήν αποζημίωσιν τών μελῶν αὐτῆς και τών εις τήν διάθεσιν της τιθεμένων υπαλλήλων έχει εφαρμογήν ἢ παράγραφος 6 του άρθρου 2 του Ν.Δ. 4021)59.

'Αρθρον 8.

1. 'Η 'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνῶν, ως και αι λοιπαι κατά τόπους 'Ιεραὶ Μητροπόλεις, υποχρεούνται ὅπως υποβάλουν εις τήν Διαρκή 'Ιεράν Σύνοδον της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος και εις τὸ 'Υπουργεῖον 'Εθνικῆς Παιδείας και Θρησκευμάτων καταστάσεις τών εις τὰ ἀστικά κέντρα υπερετούτων τυχόν υπεραρίθμων ἐφημερίων. 'Η Διαρκῆς 'Ιερά Σύνοδος θέλει μεριμνήσει περὶ της διαθέσεως τούτων κατά τήν ισχύουσαν κανονικὴν τάξιν, προς θεραπείαν ἀναγκῶν ἐπιτακτικῶν της 'Εκκλησίας.

2. Κληρικοὶ ἡλικίας κάτω τών 45 ἐτῶν ὑπηρετοῦντες ως ἐφημέριοι εις πόλεις με πληθυσμόν άνω τών 30.000 ἀποσπῶνται κατά τήν ισχύουσαν κανονικὴν τάξιν της 'Εκκλησίας ἐπὶ δύο τὸ πολὺ ἔτη εις παραμεθορίους Μητροπόλεις, ἵνα ὑπηρετήσωσιν ως ἐφημέριοι, ἱεροκήρυκες και πνευματικοί.

'Η Διαρκῆς 'Ιερά Σύνοδος υποχρεοῦται νὰ προβῆ ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ της δημοσιεύσεως του παρόντος εις σύνταξιν πλήρους πίνακος τών ἐφημερίων της άνω κατηγορίας, ὅστις και θέλει υποβληθῆ εις τὸ 'Υπουργεῖον 'Εθνικῆς Παιδείας και Θρησκευμάτων.

'Εφημέριος μὴ συμμορφούμενος με τήν ἀπόφασιν ἀποσπάσεώς του στερεῖται τών ἀποδοχῶν του και ἢ θέσις ἦν κατέχει θεωρεῖται κενωθεῖσα, ἢ δέ οἰκεία 'Ιερά Μητρόπολις υποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ ταύτην δι' ἑτέρου ἐφημερίου. Αἱ λεπτομέρειαι της εφαρμογῆς της παρούσης παραγράφου καθορισθῆσονται δι' ἀποφάσεως του 'Υπουργοῦ 'Εθνικῆς Παιδείας και Θρησκευμάτων.

'Αρθρον 9.

Της 'Ιερᾶς Μονῆς του 'Αρκαδίου Κρήτης, ἢ ἀκίνητος περιουσία, εξαίρουμένη τών διατάξεων του άρθρου 83 του Νόμου 4149)61 (περὶ καταστατικοῦ Νόμου της ἐν Κρήτῃ 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας κλπ.) δὲν ὑπάγεται εις τήν διοίκησιν και διαχείρισιν του ὀργανισμοῦ διοικήσεως Μοναστηριακῆς περιουσίας του Νομοῦ Ρεθύμνης, ἀλλ' ως ἰδιοκτησία της Μονῆς διοικεῖται και διατίθεται ὑπὸ του 'Υγουμενοσυμβουλίου αὐτῆς συμφώνως ταῖς διατάξεσι του Ν. 4149)61 και του

ὑπ' ἀριθμ. 345)1962 Β.Δ. «περὶ τρόπου ἐκποιήσεως κλπ. και τρόπου διαχειρίσεως της διατηρουμένης περιουσίας τών ἐν Κρήτῃ Μονῶν», ως αὐται ισχύουσιν ἐκάστοτε.

2. 'Ὡς ἀκίνητος περιουσία της Μονῆς 'Αρκαδίου νοεῖται ἢ περιουσία τήν ὁποίαν κατείχε και διεχειρίζετο αὐτῇ μέχρι της ἰσχύος του Ν. 4149)61 και ἢ ὁποία δὲν έχει ἐκποιηθῆ μέχρι της 1.11.1966.

3. Τὸ ὑπὸ του άρθρου 86 του Ν. 4149)61 προβλεπόμενον ποσοστὸν ἐκ τών ἐσόδων τών Μονῶν ὑπὲρ τών οἰκείων ΟΔΜΠ δια τήν Μονήν 'Αρκαδίου καθορίζεται εις 15 % ὑποχρεωτικῶς δὲ ποσοστὸν τούλάχιστον ἐκ 15 % τών ἀκαθάριστων ἐτήσιων ἐσόδων αὐτῆς διατίθενται δια τήν ἀναστήλωσιν και συντήρησιν τών κτιριακῶν συγχροτημάτων αὐτῆς.

'Αρθρον 10.

Δια Β.Δ. ἐκδιδομένου προτάσει τών 'Υπουργῶν 'Εθνικῆς Παιδείας και Θρησκευμάτων και 'Εξωτερικῶν δύναται νὰ θεσπισθῆ ἢ ἐπέκτασις ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει τών διατάξεων του παρόντος Ν.Δ. και εις τήν Αὐτοκέφαλον 'Εκκλησίαν της Κρήτης.

'Αρθρον 11.

Αἱ διατάξεις τών παρ. 1,8,9 και 12 του άρθρου 18 του Ν.Δ. 4379)64 (περὶ ὀργανώσεως και διοικήσεως της Γενικῆς (Στοιχειώδους και Μέσης) 'Εκπαιδεύσεως ἀντικαθίστανται ως ἀκολουθῶς:

1. Πρὸς ἐπιλογήν του ἐποπτικοῦ προσωπικοῦ τών σχολείων συγκροτοῦνται παρὰ τῷ 'Υπουργεῖῳ 'Εθνικῆς Παιδείας και Θρησκευμάτων δύο Συμβούλια: α) Συμβούλιον ἐπιλογῆς ἐποπτικοῦ προσωπικοῦ 'Επιθεωρητῶν και Γενικῶν 'Επιθεωρητῶν Πρωτοβαθμίου (Στοιχειώδους) 'Εκπαιδεύσεως και β) Συμβούλιον ἐπιλογῆς ἐποπτικοῦ προσωπικοῦ Γενικῶν 'Επιθεωρητῶν Δευτεροβαθμίου (Μέσης) 'Εκπαιδεύσεως και Γενικῶν 'Επιθεωρητῶν Σωματικῆς 'Αγωγῆς.

Τὸ πρῶτον ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς 'Αεροπαγίτου ως Προέδρου, του Προέδρου κατά τὸ άρθρον 27 Κεντρικοῦ 'Υπηρεσιακοῦ Συμβουλίου Πρωτοβαθμίου (Στοιχειώδους) 'Εκπαιδεύσεως, του ἀρχαιοτέρου Γενικοῦ 'Επιθεωρητοῦ Πρωτοβαθμίου 'Εκπαιδεύσεως, ἑνὸς Γενικοῦ Διευθυντοῦ Παιδαγωγικῆς 'Ακαδημίας και του αἵρετοῦ Συμβούλου Πρωτοβαθμίου (Στοιχειώδους) 'Εκπαιδεύσεως, ως μελῶν. Τὸ δεύτερον ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς 'Αεροπαγίτου ως Προέδρου, του Προέδρου του κατά τὸ άρθρον 27 Κεντρικοῦ 'Υπηρεσιακοῦ Συμβουλίου Δευτεροβαθμίου (Μέσης) 'Εκπαιδεύσεως, τών δύο ἀρχαιοτέρων Γενικῶν 'Επιθεωρητῶν Δευτεροβαθμίου 'Εκπαιδεύσεως και του αἵρετοῦ Συμβούλου Δευτεροβαθμίου 'Εκπαιδεύσεως.

Τὰ μέλη τών Συμβουλίων τούτων ὀρίζονται μετὰ τών ἀναπληρωτῶν των δι' ἀποφάσεως του 'Υπουργοῦ 'Εθνικῆς Παιδείας και Θρησκευμάτων τών ἐκ τούτων δὲ 'Αεροπαγιτῶν και μετὰ πρότασιν του Προέδρου του 'Αρείου Πάγου, ἐπὶ διετεῖ θητεία.

2. 'Ενστασις κατά τών πινάκων τών Συμβουλίων

Ἐπιλογῆς ὡς πρὸς τὴν σειράν κατατάξεως ἢ τὴν ἐκ τοῦ πίνακος παράλειψιν δύναται νὰ γίνῃ ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων μετὰ τὴν εἰς αὐτοὺς ἀνακοίνωσιν τοῦ ἀποτελέσματος ἐντὸς δεκαημέρου ἀπὸ ταύτης.

Ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων παραπόνων ἀποφαίνεται ἐξετάζον ἐκ νέου τὸν πίνακα τὸ ἀρμόδιον κατὰ περίπτωσιν Συμβούλιον. Ἐντὸς δεκαημέρου ἀπὸ τῆς ὑπ' αὐτὸν ὑποβολῆς τῶν πινάκων ὁ Ὑπουργὸς δύναται καὶ αὐτεπαγγέλτως νὰ ἀναπέμψῃ εἰς τὸ ἀρμόδιον Συμβούλιον πρὸς νέαν ἐξέτασιν τοὺς πίνακας.

3. Κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος Ν.Δ. α) ἐπιτρέπεται ὅπως δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων ὀρισθοῦν ἄλλως ἅπασαι αἱ προθεσμίαι τοῦ παρόντος καὶ τοῦ τροποποιημένου ἄρθρου 18 τοῦ Ν.Δ. 4379) 64 καὶ β) δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἕνσασις κατὰ τῶν πινάκων τῶν συνταχθησόμενων ὑπὸ τῶν οὕτω συγκροτουμένων Συμβουλίων ἐπιλογῆς οὐδὲ ἀναπομπῆ τούτων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ δι' οἰονδήποτε λόγον.

Ἄρθρον 12.

Ἡ διάταξις τῆς παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ Ν.Δ. 4379)64 «περὶ ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως τῆς Γενικῆς Στοιχειώδους καὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως:

Διακόπτεται ἡ ἀρξαμένη καὶ μὴ ὀλοκληρωθεῖσα διαδικασία α) τῆς διὰ τοῦ διεξαχθέντος ἀμέσως πρὸ τῆς ἰσχύος τοῦ Ν.Δ. 4379)64 διαγωνισμοῦ πληρώσεως θέσεως Ἐπιθεωρητῶν Πρωτοβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως, β) τῆς κατὰ τὰ ἄρθρα 18 καὶ 19 τοῦ Ν.Δ. 4379)64 ἐπιλογῆς ἐποπτικοῦ προσωπικοῦ τῶν σχολείων Πρωτοβαθμίου καὶ Δευτεροβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως τῶν συνταχθέντων καὶ μὴ δημοσιευθέντων εἰς τὴν Ἐφημερίδα Κυβερνήσεως πινάκων μηδεμίαν ἔνομον ἰσχὺν ἔχοντων.

Οἱ κατὰ τὰς ἄνω α' καὶ β' περιπτώσεις κριθέντες ὡς καὶ οἱ ἐπιτυχόντες εἰς προγενεστέρους τοῦ ἐν τῇ περιπτώσει ἀναφερομένου διαγωνισμοῦ Ἐπιθεωρητῶν Πρωτοβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως μὴ διορισθέντες δὲ δι' οἰονδήποτε λόγον, ὡς καὶ οἱ προκριθέντες ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Συμβουλίου ἐν ἔτει 1964 θεωροῦνται κατέχοντες τὰ προσόντα καὶ τὴν νόμιμον ἡλικίαν ἵνα κριθοῦν ἐκ νέου κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος ἐφ' ὅσον δὲν ἔχουσιν ἐξέλθει τῆς ὑπηρεσίας κατὰ τὸν χρόνον τῆς κρίσεως.

Ἄρθρον 13.

1. Ἡ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 27 τοῦ Ν.Δ. 4379)64 «περὶ ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως τῆς Γενικῆς Στοιχειώδους καὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ὀριζομένη θητεία τῶν Προέδρων τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιακῶν Συμβουλίων ὀρίζεται ἀντὶ μονόετους, διετῆς, τῆς θητείας τῶν ἤδη κατεχόντων τὰς θέσεις ταύτας παρατεινομένης μέχρι συμπληρώσεως διετίας.

2. Παρατείνεται ὡσαύτως ἐπὶ ἓν εἰσέτι ἔτος ἡ

θητεία τῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 27 παρ. 2 τοῦ Ν.Δ. 4379) 1964 Γενικῶν Ἐπιθεωρητῶν ὡς μελῶν τοῦ Κεντρικοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου Πρωτοβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως.

Ἄρθρον 14.

1. Τὰ τῆς ἐσωτερικῆς λειτουργίας, καθορισμοῦ καὶ διαρθρώσεως ὀργανικῶν θέσεων, ἢ νομικῆ φύσις τῆς σχέσεως αὐτῆς, ὁ τρόπος προσλήψεως, τὰ προσόντα πρὸς διορισμόν, τὰ τῶν ἀποδοχῶν ἐν γένει, τῆς ἀσκήσεως πειθαρχικῆς δικαιοδοσίας, τῆς προαγωγῆς καὶ ἐξελίξεως τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ καὶ διοικητικοῦ προσωπικοῦ, ὡς καὶ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν πρόγραμμα καὶ τὴν διδασκομένην ὕλην τοῦ Προτύπου Εἰδικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου, κωφῶν καὶ βαρυκόων παιδῶν ἀνεγνωρισμένου διὰ τοῦ Ν.Δ. 3635)56 καὶ τοῦ Ν. 4468)65 ὡς ἰσοτίμου πρὸς δημόσια δημοτικὰ σχολεῖα καὶ γυμνάσια ρυθμίζονται διὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ κανονισμοῦ τοῦ κυρουμένου διὰ Β.Δ)τος ἐκδιδομένου προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων, κατὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου.

2. Ἐκπαιδευτικοὶ καὶ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι τοῦ Προτύπου Εἰδικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου κωφῶν καὶ βαρυκόων παιδῶν δικαιούμενοι συντάξεως παρὰ τοῦ Δημοσίου συμφώνως τῷ Α.Ν. 1854 «περὶ ἀπονομῆς τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν συντάξεων» δύναται ἐντὸς Ζυμῆνου ἀνατρεπτικῆς προθεσμίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος νὰ ἀναγνωρίσουν ὡς συντάξιμα τὰ πρὸ τῆς ἀποκτήσεως τοῦ δικαιώματος τούτου ἀποδεδειγμένως διανυθέντα ἐν τῇ εἰδικῇ ἐκπαιδεύσει τῶν κωφαλάλων ἔτη ὑπηρεσίας, μεταφερομένου ἐκ τῶν ὑπὲρ τοῦ Ι.Κ.Κ. κρατήσεων, ποσοστοῦ συντάξεως εἰς τὰ διὰ τοὺς ὑπαλλήλους Ὑπουργείου Παιδείας διάφορα Ταμεῖα (Μετοχικόν, Π.Υ. Ταμεῖον Προνοίας Π.Υ., Ταμεῖον Προνοίας Δ.Υ., Ταμεῖον Ἀρωγῆς Υ.Π.Π. καὶ Ὑπηρεσίαν Περιθάλψεως Δημοσίων Ὑπαλλήλων) ἢ καταβαλλομένου ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων τοῦ ποσοστοῦ τούτου δι' ὁ χρονικὸν διάστημα δὲν ἐτύγγανον οὗτοι ἡσφαλισμένοι.

Ἄρθρον 15.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Νοεμβρίου 1966.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

ANNA - MARIA

B.

ΤΟ ὙΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ - ΝΟΒΑΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ι. ΤΟΥΜΠΑΣ, ΦΩΚ. ΖΑΪΜΗΣ, ΧΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΟΣ, ΣΤ. ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ, ΓΕΩΡΓ. ΜΕ-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπὶ τοῖς Ὀνομαστηρίαις τοῦ Μακαριωτάτου.

Αἱ ἐπὶ τοῖς ὀνομαστηρίαις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομον ποικίλαι ἐκδηλώσεις τοῦ εὐσεβοῦς κλήρου καὶ τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος, περὶ τῶν ὁποίων ἐκδηλώσεων γίνεται λόγος εἰς ἑτέραν σελίδα τοῦ παρόντος φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας», ἀπέδειξαν διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ὅτι στενωπώτατοι εἶναι οἱ δεσμοί, οἵτινες συνδέουν τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν μετὰ πασῶν τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ μας.

Ἡ «Ἐκκλησία», συνειδητοῦσα τὰς εὐχὰς αὐτῆς μετὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου καὶ λαοῦ, εὐχεται, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς δωρήται τῷ Μακαριωτάτῳ ὑγίειαν καὶ ἔτη πολλά.

Ἀκατάλυτοι δεσμοί.

Ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Μακαρίου, τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Βασιλέως, τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν τῆς Κρήτης καὶ πολλῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκπροσώπων τῶν διαφόρων πνευματικῶν ἰδρυμάτων καὶ τάξεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐγένοντο ἐν Κρήτῃ λαμπροὶ ἑορτασμοὶ ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τοῦ ὀλοκαυτώματος τοῦ Ἀρχαδίου, ὅπερ κατήγγασε τὴν ἀνθρωπότητα μετὰ τὸν πρῶτον τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς θυσίας.

Αἱ ἑορταὶ αὗται συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἀναβαπτισθοῦν οἱ παριστάμενοι εἰς τὰ νάματα τῆς ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως καὶ εἰς τὸ νὰ ἐννοήσουν πόσον δικαίως εἶναι ὁ ἀγὼν τῆς Κύπρου, ἥτις, ὡς ἐτόνισεν ἐπιγραμματικῶς ὁ λαμπρόνας διὰ τῆς παρουσίας του τὰς ἑορτὰς Ἐθνάρχης τῆς, «γίνεται ὀλοκαύτωμα, ἀλλὰ δὲν διχοτομεῖται γίνετα Ἀρχάδι, ἀλλὰ δὲν παραδίδεται». Ἐπὶ πλεόν ἐκ τοῦ ὅλου ἑορτασμοῦ διεπιστώθησαν ἀπαξ ἔτι οἱ ἀκατάλυτοι δεσμοὶ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ Ἐθνους καὶ κατέστη συνειδητόν, ὅτι καὶ διὰ τὸ μέλλον προϋπόθεσις τοῦ μεγαλείου τοῦ Ἐθνους εἶναι ἡ προσήλωσις εἰς τὴν Παράδοσιν καὶ ἡ ἀπαλλαγὴ ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς ὀλοφροσύνης

ΛΑΣ, ΙΩΑΝ. ΓΚΛΑΒΑΝΗΣ, ΚΩΣ. ΜΑΡΗΣ, ΧΡ. ΒΑΣΜΑΤΖΙΔΗΣ, ΑΘ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΜΠΑΚΑΤΣΕΛΟΣ, ΕΥΑΓΓ. ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ, Θ. ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΠ. ΠΑΓΚΟΥΤΣΟΣ, ΑΝΑΣΤ. ΔΡΟΥΛΙΑΣ, ΦΩΤ. ΠΙΤΟΥΛΗΣ, ΑΓΗΣ. ΣΠΗΛΙΑΚΟΣ, ΚΛ. ΠΙΑΛΟΓΛΟΥ, ΕΥΑΓΓ. ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Νοεμβρίου 1966.

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Κ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ

καὶ τοῦ ὀφελιμοῦ. Τοῦτο ἐτοίση ἐν γλώτῳ ἐπὶ τοῦ ἐκφωνήσαντος τὸν πανηγυρικὸν διαπρεποῦς λογοτέχρον καὶ συγγραφέως κ. Παντελῆ Πρεβελάκη.

Ἐξόρμησις διὰ κοινωφελῆ ἔργα.

Ἐνθουσιωδῶς ὁ ἑλληνικὸς τύπος ἐξῆρε τὴν σημασίαν τῆς πρωτοβουλίας, τὴν ὁποίαν ἀνέλαβεν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, ἐγκαινιάζων μίαν «πορείαν» πρὸς τὰς πτωχὰς συνοικίας τῆς πρωτεύουσας. Ἡ πρώτη «πορεία» ἐπραγματοποιήθη ἤδη εἰς τὴν συνοικίαν «Θυμαράκια», εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεδέχθησαν ἐνθουσιωδῶς τὸν Μακαριώτατον χίλιοι περίπου κάτοικοι τῆς περιοχῆς.

Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐξήγγειλε πρὸς τοὺς συγκεντρωθέντας τὴν πρόθεσίν του, ὅπως δραστηριοποιήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς κοινωνικὰ ἔργα. «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς διεκήρυξεν, ὀφείλει νὰ συμπαισίσταται εἰς τὰς καθ' ἡμέραν ἀνάγκας τοῦ ποιμνίου τῆς. Μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν θὰ ἐγκαινιάσωμεν ἐποχὴν κοινωφελῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα θὰ πραγματοποιηθοῦν ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας».

Εὐχόμεθα ὀλοφύχως, ὅπως ἡ ἐξόρμησις τοῦ Μακαριωτάτου ἀποδώσῃ τὰχιστα καρπὸν ἑκατονταπλασίονα.

Ἀξιολογικῶς ἀνωτέρα.

Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, τὸ ἀναλυόμενον εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» ἀξιόλογον βιβλίον τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κ. Κωνσταντίνου Μουρατίδου ὀρθῶς καὶ ἀξιεπαίντως τονίζει, ὅτι ἰε ρ α ρ χ ι κ ὡ ς καὶ ἀ ξ ι ο λ ο γ ι κ ὡ ς ἡ Ἐ κ κ λ η σ ί α ε ἶ ν α ἰ ἀ ν ω τ ἔ ρ α τ ῆ ς Π ο λ ι τ ε ί α ς, διότι εἶναι ἡ κοινωμία τῆς Χάριτος, ἥτις ἐδόθη «ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, φανερωθεῖσα δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β' Τιμ. δ', 9).

Τούτων οὕτως ἐχόντων, οὐδόλως ἐπιτρέπεται «οἰαδήποτε παρέμβασις τῆς πολιτειακῆς ἐξουσίας εἰς τὰ interna corporis τῆς Ἐκκλησίας» (σελ. 74). Δι' αὐτὸ «ἡ Ἐκκλησία ἔχει οὐ μόνον τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ προεχόντως τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀντιτάξῃ ἀγῶνισιν εἰς πᾶσαν ὀλοκληρωτικὴν ἀπαιτήσιν τῆς Πολιτείας, δι' ἧς ὑπερακοντίζουσα αὐτὴ τὰ τεθέντα αὐτῇ ὅρια διεκδικεῖ θείας ιδιότητος». Ἐπομένως «οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνῃ περὶ ἀπολύτου ἢ καὶ ἀδιακρίτου ὑποταγῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Πολιτείαν» (σελ. 76). Γενικῶς σήμερον αἱ Ἐκκλησίαι «διαθέτουν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ἀρμοδιότητός των πρωτογενῆ ἐξουσίαν μὴ ὑποκείμεναι ἐν προκειμένῳ εἰς τὴν κριαρχικὴν ἐξουσίαν τῆς Πολιτείας» (σελ. 180).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 26ης Ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 10ης Νοεμβρίου 1966 ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς Ἀθηνῶν, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου καὶ τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ άτομα. Οὕτω :

Ἐχοροστάτησε: Τῆ 30ῆ Ὀκτωβρίου εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν.

Πρόεστη: Τῆ 28ῆ Ὀκτωβρίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τῆς Δοξολογίας ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ.

Ἐτέλεσε: Τῆ 2α Ὀκτωβρίου Ἀγιασμόν εἰς τὸ νέον μέγαρον τῆς Ἐνώσεως Συντακτῶν τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας παρουσίᾳ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τοῦ ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Στεφανοπούλου, μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ ἄλλων προσωπικοτήτων.

Θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνακαλοῦν εἰς τὴν τάξιν.

Γνωστὴ θρησκευτικὴ ἐφημερίς τῶν Ἀθηνῶν καταγγέλλει τὸ θεατρικὸν ἔργον «Ἡ δίκη τοῦ Ἰησοῦ», ὅπερ παρουσιάσθη προσφάτως ὑπὸ ἀθηναϊκοῦ θεάτρου: «Τὸ ἔργον αὐτὸ φλύαρον, ἀνευλαβὲς καὶ ἀναιδέες χύνει τὸ δηλητήριον τῆς ἀπιστίας πρὸς τὸν Χριστόν, πρὸς τὰ θαύματά του καὶ τὸ λυτρωτικὸν του ἔργον, καὶ διὰ τοῦ «προέδρου» ἀπαγγέλλει τὴν ἀπόφασιν τοῦ «δικαστηρίου»:

«Ναί· ὁ Ἰησοῦς ἦτο ἔνοχος μαγείας καὶ ὀρθῶς ἐθανατώθη...!» Ἔτει εἰς τὸ στόμα τοῦ «κατηγόρου» ὀβριστικὰς φράσεις κατὰ τῶν Ἀποστόλων, τοῦ ἐπιτρέπει «διακριτικὰς»—δηλαδὴ ἀνευλαβεῖς καὶ ἀδιακρίτους—ἐρωτήσεις πρὸς τὴν Παναγίαν διὰ τὰς σχέσεις της μετὰ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ καὶ παρουσιάζει αὐτὴν ἄρνονμένην νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις διὰ τὴν γέννησιν τοῦ νιοῦ της! Τὸ δὲ ἀσεβέστατον, ὅπως γράφει κριτικὸς μιᾶς ἐφημερίδος, «ἡ γυναῖκα, ποὺ παίζει τὸν ρόλον τῆς Παναγίας, ἀποκαλύπτεται, ὅτι παρέβρισε τὴν συνυγκιῆν πίστιν, ὃ δὲ ἐραστής της κατέδωκε τὸν ἄνδρα της εἰς τὴν Ἀστυνομίαν»!

Φυσικὰ ἀμφισβητεῖται ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἡ θεότης τοῦ Κυρίου καὶ μετὰ τὸ στόμα τοῦ ἀπίστου «ὀρθολογιστοῦ» διαβοεῖται πρὸς τοὺς θεατὰς, «ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἀπέτυχε...καὶ ἡ θεία ὑπόστασις τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἀνύπαρκτη». Εἰς αὐτὸν δὲ δίδει ἀπάντησιν ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, ἡ ὁποία ἦτο «ἐρωμένη του»!!

Ἀσφαλῶς οἱ ἀρμόδιοι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνακαλοῦν εἰς τὴν τάξιν τοὺς παρουσιάζοντας τοιαῦτα ὀρθολογιστικὰ καὶ ἀσεβῆ ἔργα.

Σημεῖον καὶ μέσον ἐπαφῆς.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας κ. Διονύσιος, ὁμιλήσας πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ Λυκείου Δράμας ἐπὶ τῇ ἐνάξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους, καθιέρωσε διὰ τοὺς διακρινομένους μαθητὰς καὶ μαθητρίδας «βραβεῖα ἀρετῆς καὶ ἐπιδόσεως», ἦτοι τέσσαρα βραβεῖα διὰ τὸ Λύκειον Ἀρρέων καὶ Α' Γυμνάσιον Ἀρρέων, τέσσαρα βραβεῖα διὰ τὸ Οἰκονομικὸν Λύκειον καὶ τὸ Β' Γυμνάσιον Ἀρρέων καὶ τέσσαρα βραβεῖα διὰ τὸ Λύκειον Θηλέων καὶ τὸ Γυμνάσιον Θηλέων. Ὁ πρῶτος μαθητὴς θὰ λάβῃ 2000, ὁ δεῦτερος 1500, ὁ τρίτος 1000 καὶ ὁ τέταρτος 500 δραχμάς.

Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἐὰν τὰ βραβεῖα ταῦτα ἐγίνοντο περισσότερα καὶ ἐὰν καθιεροῦντο εἰς ὅλας τὰς ἱεράς Μητροπόλεις. Οὕτω θὰ ἐδημιουργεῖτο ἐν σπουδαῖον σημεῖον καὶ μέσον ἐπαφῆς τῆς Μητροδ' Ἐκκλησίας μετὰ τῆς μαθητιώσης νεολαίας.

Ἄλλ' ἄς ἐλπίσωμεν...

Καθ' ἃ ἐγράφη εἰς τὰ «Νέα» ἐν σχέσει πρὸς τὸ γενετήσιον πρόβλημα, πολλοὶ εὐρωπαῖοι κοινωνιολόγοι καὶ ἐμπειρογνώμονες εἶναι ἀπαισιόδοχοι καὶ προβλέπον, ὅτι ἡ «σεξουαλικὴ ἐλευθερία» θὰ γενικευθῇ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ θὰ προσλάβῃ μεγάλας διαστάσεις· ὅτι ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου θὰ κλονισθῇ ἀκόμη περισσότερο καὶ θὰ ἀυξήθῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν διαζυγίων καὶ ὅτι γενικῶς θὰ ὑπάρξῃ μία χαλάρωσις τῶν ἠθῶν εἰς εὐρείαν κλίμακα.

Αἱ προβλέψεις αὗται θὰ ἐπαληθευθοῦν μόνον ἐὰν συνεχισθῇ ἡ χειραφεσία τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐκ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἐκ τῆς ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως. Ἄλλ' ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι τὰ θλιβερά ἀποτελέσματα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐλευθερίας θὰ ἀφυπνίσουν εἰς τὸ τέλος τὰς εὐρωπαϊκὰς κοινωνίας καὶ θὰ τὰς ὀδηγήσουν πρὸς τὴν σωτήριον ἐπιστροφὴν εἰς τὰς ἀξίας καὶ τὰ ἰδεώδη τοῦ ἑλληνορθόδοξου πολιτισμοῦ. Ἐδυνάτως παρατηροῦνται ἤδη εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκδηλώσεις τινὲς ἀντιδράσεως ἐναντίον τῆς ἠθικῆς ἀποχαλνώσεως.

Πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ.

Συμφώνως πρὸς ἐπισήμους στατιστικὰς, ἐν Ἑλλάδι σημειοῦται ἐν τροχαίῳ δυστύχημα ἀνὰ 5'. Ἐκ τῶν τροχαίων δυστυχημάτων προκαλεῖται εἰς τραυματισμὸς ἀνὰ 26' καὶ εἰς θάνατος ἀνὰ 11 ὥρας. Ἐπὶ πλέον, κατ' ἀναλογίαν τῶν κυκλοφορούντων αὐτοκινήτων, ἡ χώρα μᾶς ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς περισσότερας χώρας τοῦ κόσμου ἔχει τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν θανατηφόρων δυστυχημάτων.

Ἀσφαλῶς τὸ κακὸν θὰ περιοριζέτο σημαντικῶς, ἐὰν ἡ Τροχαία κατεδίωκεν ἀμειλίχτως τοὺς παραβάτας τοῦ κώδικος τῆς κυκλοφορίας οὐ μόνον εἰς εἰδικὰς ἐβδομάδας σχετικῶν ἐξορμήσεων, ἀλλὰ καθ' ὅλον τὸ εἰκοσιεττάρωρον ἐπὶ ὅλον τὸ ἔτος.

Ὅθεν ἡ δύναμις τῆς Τροχαίας πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ, διὰ νὰ ἐπαρῆ εἰς τὰς ὑπαρχούσας ἀνάγκας.

Η ύ λ ό γ η σ ε : Τῆς 29ῆς Ὀκτωβρίου ἐν τῷ ναῶ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς τοὺς γάμους τοῦ κ. Παπακωνσταντίνου μετὰ τῆς Εἰρήνης Χατζησταύρου.

Π α ρ έ σ τ η : Τῆς 27ῆς Ὀκτωβρίου εἰς τὴν πανηγυρικὴν τελετὴν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς τῆς 28 Ὀκτωβρίου.

—Τῆς 28ῆς Ὀκτωβρίου εἰς τὴν πανηγυρικὴν τελετὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς.

—Τῆς 7ῆς Νοεμβρίου εἰς τὴν δεξίωσιν τῆς Ρωσικῆς Πρεσβείας ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς.

Π α ρ η κ ο λ ο ύ θ η σ ε : Τῆς 10ῆς Νοεμβρίου εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πολυτεχνεῖον τὸ ἐναρκτήριον μάθημα τοῦ καθηγητοῦ κ. Νιάνια.

Π ρ ο ἰ ἄ ρ ε υ σ ε : Τῆς 27ῆς Ὀκτωβρίου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

—Τῆς 31ῆς Ὀκτωβρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Χ.Ο.Α.

—Τῆς 1ῆς Νοεμβρίου τῆς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

—Τῆς 2ᾶς Νοεμβρίου τῆς συνεδρίας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

—Τῆς 3ῆς Νοεμβρίου τῆς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

—Τῆς 4ῆς Νοεμβρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. καὶ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Δημητριάδου Κληροδοτήματος.

—Τῆς 8ῆς Νοεμβρίου τῆς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

—Τῆς 9ῆς Νοεμβρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βαφειάδακτου Κληροδοτήματος καὶ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

—Τῆς 10ῆς Νοεμβρίου τῆς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Μ ε τ έ β η : Τῆς 30ῆς Ὀκτωβρίου εἰς τὴν συνοικίαν Θυμαρακίων, ἀναγγεῖλας εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς ὅτι ἡ Ἐκκλησία διαθέτει δωρεάν οἰκόπεδον δι' ἀνέγερσιν ναοῦ καὶ παιδικοῦ σταθμοῦ.

—Τῆς 6ῆς Νοεμβρίου εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον Βουλιαγμένης καὶ παρεκάθησεν εἰς τὴν κοινὴν Τράπεζαν.

Ἐ δ έ χ θ η : Τῆς 27ῆς Ὀκτωβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεόκλητον καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. κ. Βοσυνιώτην.

—Τῆς 31ῆς Ὀκτωβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνὸν καὶ Σύρου κ. Δωρόθεον, τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κιέβου κ. Φιλάρητον, τὸν πρεσβυτὴν κ. Χρυσανθόπουλον, τὸν δικηγόρον κ. Ἐμμαν. Εὐαγγελινὸν καὶ τὴν ἐξ Ἀμερικῆς σχεδιάστριάνα διδακτὴν Μερώνην.

—Τῆς 2ᾶς Νοεμβρίου τὸν ἠγούμενον τῆς Ἱ. Μονῆς Λογοβάρδας πανοσ. ἀρχιμ. Φιλόθεον Ζερβάκον καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος πανοσ. ἀρχιμ. Χρυσόστομον Γιαλούρη.

—Τῆς 4ῆς Νοεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιον, Παροναξίας κ. Ἐπιφάνιον καὶ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου κ. Νικόδημον, τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἐπισκόπους Ζίτσης κ. Βασιλείου καὶ Ζαχουμίου καὶ Ἐρζεγοβίνης κ. Βλαδισλαύον, τὸν Διευθύνοντα Σύμβουλον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Ζαφ. Κέπετζην, τὸν ἀντισυνταγματάρχην κ. Παπαδημητρίου καὶ τὸν ἐκ Καβάλας συγγραφέα κ. Κουχτσόγλου.

—Τῆς 5ῆς Νοεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον καὶ Ἐάνθη κ. Ἀντωνίου καὶ τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Μεθόδιον Φούγιαν.

—Τῆς 7ῆς Νοεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Φλωρίνης, Ἀλωπείας καὶ Ἑορδαίας κ. Βασιλείου, Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνόν, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανόν, Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Εὐστάθιον, Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὀρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Παῦλον καὶ Παροναξίας κ. Ἐπιφάνιον, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκου καὶ τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Καλοκέρην.

—Τῆς 9ῆς Νοεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδά-

κου, τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Στέφανον τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρσηκευμάτων κ. Γιανναράν.

Τὰ ὀνομαστήρια τοῦ Μακαριωτάτου

Τῆς 13ῆς Νοεμβρίου τρ. μηνός, ἐπὶ τῆς μηνῆς τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ἐώρασε τὰ ὀνομαστήρια αὐτοῦ.

Τὴν πρωΐαν ἐτελέσθη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν ἡ θεία Λειτουργία, προεξάρχοντος τοῦ Θεοφιλοτάτου Ἐπισκόπου Κερνίτης κ. Χρυσοστόμου. Ἐν τῷ Ἱερῷ Βήματι παρίσταντο οἱ Σεβ. Συνοδικοὶ καὶ οἱ ἐν Ἀθήναις παρεπιδημοῦντες Ἀρχιερεῖς, πυκνὸν δὲ ἐκκλησίασμα εἶχε κατακλύσει τὸν ἱερόν ναόν ἵνα συμπροσευχηθῆ ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως τοῦ ἐορτάζοντος καὶ ἐκδηλώσῃ πρὸς τὸν ποιμενάρχη ἀντὶ τὰ αἰσθητά τῆς ἀγάπης, τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἐκτιμῆσεως αὐτοῦ.

Μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ὁ Μακαριώτατος μετέβη εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐδέχθη ἐν τῇ μεγάλῃ αἴθουσῃ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τὰς εὐχὰς τῶν Σεβ. Συνοδικῶν καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις παρεπιδημοῦντων Ἀρχιερέων.

Εἰς ἐορταστικὴν ἀτμόσφαιραν, ἣ ὅποια ἠκτινοβόλει ἀγάπην καὶ σεβασμὸν πρὸς τὸ ἔργον καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μας, ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Δαμασκηνός προσεφώνησε τὸν ἐορτάζοντα ἐξ ὀνόματος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, εὐχήμενος αὐτῷ πολλὰ τὰ ἔτη ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ φιλοχρίστου ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ὁ Μακαριώτατος νύχαρίστησε θερμῶς τὸν Σεβασμ. Δημητριάδος καὶ τὴν Ἱεράν Σύνοδον ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς αὐτῶν.

Ἀκολούθως ὑπέβαλον εὐλαβῶς τὰς εὐχὰς των πρὸς τὸν Μακαριώτατον οἱ κληρικοὶ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τὸ προσωπικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὀργανισμῶν, καθηγηταί, βουλευταί, φοιτηταί τῆς Θεολογίας, τὰ ὄφρα τῶν Ἀσύλων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ πλήθος κόσμου.

Ὁ Αὐλάρχης κ. Παπαθανασιάδης διεβίβασε πρὸς τὸν ἐορτάζοντα τὰ ὀνομαστήρια αὐτοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μας κ. Χρυσόστομον τὰς εὐχὰς τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τηλεγραφικῶς δὲ συνεχάρησαν τὸν ἐορτάζοντα οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ λοιποὶ Πρόεδροι τῶν Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

Ἅμα τῷ ἀγγέλματι τοῦ θλιβεροῦ γεγονότος διὰ τε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἐπαρχίας Καρδίτσας καὶ Χίου τοῦ θανάτου τοῦ Μητροπολίτου Χίου κυροῦ Παύλου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος κ. Κύριλλος ἀνεκοίωσε τοῦτο εἰς τὸ χριστεπώνυμον ποιμνιον τῆς Ἐπαρχίας του διὰ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὸ πένθος.

Βάσει καταρτιθέντος προγράμματος ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος, ὑπεδέχθησαν τὴν σορὸν τοῦ μεταστάντος οἱ Σεβ. Μητροπολίται Θεσσαλιώτιδος, Δημητριάδος καὶ Ἰωαννίνων μετὰ τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν, τοῦ κλήρου καὶ πλήθους λαοῦ τὴν ἄπογευματινὴν ὥραν τῆς 19ῆς Ὀκτωβρίου ἐξωθὶ τῆς πόλεως καὶ παρὰ τὸν Ἱερόν Ναόν Κοιμήσεως Θεοτόκου τοῦ Δημοτικοῦ Νεκροταφείου.

Ἀκολούθως ἐν μεγάλῃ πομπῇ καὶ συγκινήσει πολλῆς κατηθύνθησαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναόν ἐνθα ἐψάλη Τρισάγιον καὶ ἐξετέθη εἰς λαϊκὸν προσκύνημα ἡ σορὸς μέχρι τῆς ἑνδεκάτης ὥρας π.μ. τῆς ἐπομένης 20 Ὀκτωβρίου, ὅτε κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην παρισταμένων τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως καὶ σύμπαντος τοῦ κλήρου ἀνεπέμφθη δέησις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Μητροπολίτου Χίου κυροῦ Παύλου καὶ ἐπηκολούθησαν ἐπικηδεῖοι λόγοι ἐκ μέρους τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κυρίλλου, τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Δημητριάδος Δαμασκηνοῦ καὶ Ἰωαννίνων Σερραφείμ, τῶν πανοσ. Ἀρχιμ. Παντ. Μπαρδάκου, Χρυσ. Γιαλούρη, τοῦ Ἱερέως Παναγ. Νικολακοπούλου, τῶν διδασκάλων Νικ. Κωνσταντῆ καὶ Δημ. Μήτρα, τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Συλλόγου «Καραϊσκάκης» Κων. Σουλιώτου καὶ τοῦ διδασκάλου τοῦ

χωρίου Καππᾶ Σωκρ. Ἀποστολοπούλου, λίαν συγκινητικοί και ἐπιωφελεῖς διὰ τῶν παρακολουθούντων τὴν δέησιν.

Ἐν συνεχείᾳ ἡ σορὸς διεκομίσθη εἰς τὴν γενέτειράν του Καππᾶ ἔθνα και ἐγένετο ἡ ταφή εἰς τὸ προαύλιον τοῦ νεοδημη- του Ἱεροῦ Ναοῦ, ἐν μέσῳ συγκινητικῶν στιγμῶν τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Θεσσαλιώτιδος Κυρίλλου, Δημητριάδος Δα- μασκηνοῦ και Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ, τοῦ κλήρου, τῶν οἰκείων και συμπολιτῶν τοῦ μεταστάντος.

Ὁ στρατὸς κατὰ τε τὴν ὑποδοχήν, τὴν δέησιν ἐν τῷ Μη- τροπολιτικῷ Ναῷ Καρδίτσας και τὴν ταφήν ἀπέδωσε τῷ μεταστάντι τὰς κεκανονισμένας τιμὰς.

Ἡ πόλις τῆς Καρδίτσας και τὰ περίεξ χωρία εἰς ἔνδειξιν καθολικοῦ πένθους ἀνήρτησαν μεσιστίους σημαίας και οἱ κώ- δωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἐκρούοντο πενθίμως.

Ἡ Κοινοτική Ἀρχὴ τοῦ χωρίου ἐξέδωκε ψήφισμα και ἤτησατο ἐκ μέρους τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος Κυρίλλου τὴν ἔγκρισιν, ἵνα ὁ ἀνεγερθεὶς νέος Ἱερός Ναὸς τιμᾶ- ται ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, ἡ δὲ Κοι- νοτική πλατεῖα διὰ τοῦ αὐτοῦ ψηφίσματος ὀνομασθῆ «Πλα- τεῖα Μητροπολίτου Χίου Παύλου» εἰς μνήμην τοῦ μεταστά- ντος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τοὺς Θεῖους και Ἱεροὺς Κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὡς και τὰς διατάξεις τοῦ ἄρ- θρου 63 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν και ἐφημερίων» και προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς θέσεως τα- κτικοῦ Διακόνου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Πύργου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀρι- ζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς ἐν λόγῳ θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ ἐπίση- μον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικά των, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακηρύξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Πύργῳ τῆ 7ῃ Νοεμβρίου 1966

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀρτης

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46 και 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν και Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλο- μένους και ἔχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἀρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά πρὸς κατάληψιν τῆς χρευσούσης θέσεως Ἱεροδιακόνου Ἁγίου Δη- μητρίου Ἀρτης.

Ἐν Ἀρτῇ τῇ 9ῃ Νοεμβρίου 1966

† Ὁ Ἀρτης ΓΙΝΝΑΤΙΟΣ

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Πρόσληψις Ἐφημερίου

Προκειμένου ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ νὰ προβῆ εἰς τὴν πρόσληψιν Ἐφημερίου διὰ τὸν ἐν Ἀθήναις Ἱ. Ναὸν αὐτῆς καλεῖ τοὺς ἐνδιαφερομένους κληρικούς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοὺς κεκτημένους τοῦλάχιστον τὸν βαθμὸν τοῦ Πρεσβυτέρου, πτυχίον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου, ἢ ἀπολυτήριον Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἢ πτυχίον Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου ἢ Ἱεροδιδασκαλείου ὅπως μέχρι τῆς 10 Δεκεμβρίου ἐ. ἔ. ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Σχολῆς (Βασ. Σοφίας ἀριθ. 24 Ἀθῆναι 140) αἰτήσιν μετὰ παν- τὸς στοιχείου περὶ τῆς δράσεώς των.

Πληροφορίαι εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Σχολῆς (Βασ. Σοφίας 24 Τηλ. 712-194) καθ' ἐκάστην.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΙΘΕΤΟΥΣΔ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

† Ὁ Ἐλασσῶνος ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:
Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἐτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Ἐρωτώμεν.

Παν. Τρεμπέλα, Ἡ ἐν Βελιγραδίου Πανορθόδοξος Διάσκεψις.

Ὁ ἐν Θεσσαλονικῇ ἑορτασμός τῆς 1100ετηρί- δος τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῶν Ἁγίων Κυ- ρίλλου και Μεθοδίου.

Μητροπολίτου Ζιχνῶν και Νευροκοπίου κ. Νι- κοδήμου, Ζητήματα ἐκκλησιαστικῆς δεοντολογίας.

Σωτ. Ι. Ἀγαπητίδης, Καθηγητοῦ Ε. Μ. Πολυτε- χνείου, Ἐκθέσεις ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου «Ἐκκλησία και Κοινωνία» τοῦ Παγκοσμίου Συμβου- λίου Ἐκκλησιῶν (Γενεύη 12-25 Ἰουλίου 1966).

Νομοθετικὸν Διάταγμα ὑπ' ἀριθ. 4589.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά.

Προκηρύξεις.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ

Μενάνδρου 4 — Ἀθῆναι — Τηλ. 311.121

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22, Σούρμενα Ἑλληνικοῦ.